7. INTERNATIONAL IZMIR ECONOMICS CONGRESS

May 17-18, 2023, IZMIR

Proceedings Book

EDITOR

Prof. Dr. Şevkinaz GÜMÜŞOĞLU

ISBN: 978-625-367-129-7
İKSAD PUBLISHING HOUSE

7. INTERNATIONAL IZMIR ECONOMICS CONGRESS

May 17-18, 2023, IZMIR

Proceedings Book

Editor

Prof. Dr. Şevkinaz GÜMÜŞOĞLU

İKSAD PUBLISHING HOUSE®
(T.R. MINISTRY OF CULTURE AND TOURISM PUBLISHING LICENSE NUMBER: 2014/31220)
TURKEY

TR: +90 342 606 06 75 USA: +1 631 685 0 853
E-mail: info@iksad.com
www.iksad.org.tr www.iksadkongre.org

All rights of this book belong to İKSAD Publishing House.

Authors are ethically and legally responsible for their works.

İKSAD Publications - 2022©

Release Date 15.06.2023

ISBN - 978-625-367-129-7

CONGRESS ID

CONGRESS NAME

7. INTERNATIONAL IZMIR ECONOMICS CONGRESS

DATE and PLACE

MAY 17-18, 2023

IZMIR

ORGANIZER

INSTITUTE OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND SOCIAL RESEARCHES

ATLAS JOURNAL OF SOCİAL SCİENCES

ORGANIZING BOARD

Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Doç. Dr. Barış AYTEKİN
Kırklareli Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Göktuğ KAYA
Hazine ve Maliye Bakanlığı Vergi Başmüfettişi

Dr. Öğr. Üyesi. Ahmet KARDAŞLAR
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Deniz ÇELİKDEMİR
Yaşar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ece DİZBAY
Yaşar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Yeliz DEMİRKIRAN
Yaşar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ÖRS

Yaşar Üniversitesi

Dr. Öğr. Gör. Ece İPEKOĞLU
Yaşar Üniversitesi

Dr. Öğr. Görevlisi Seher GÖREN YARGI,
Yaşar Üniversitesi

Dr. Bauyrzhan BOTAKARYEV
Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi
Dr. Mustafa Latif EMEK
İksad Enstitüsü

Dr. Elvan CAFEROV
Azerbaycan Devlet Pedegoji Üniversitesi

Arş. Gör. Merve KESER
Yaşar Üniversitesi

THE NUMBER OF ACCEPTED PAPERS

139 Papers

THE NUMBER OF REJECTED PAPERS

35 Papers

EVALUATION PROCESS

All Applications Have Gone Through the Double-Blind Peer Review Process

TOTAL NUMBER OF INTERNATIONAL PAPERS

Türkiye (55), Kosovo (1), Nigeria (9), Italy (1), India (12), Algeria (6), Russia (1), Indonesia (11), Great Britain (1), Pakistan (4), Uzbekistan (1), Hungary (2), Poland (2), Azerbaijan (1), Romania (3), Brazil (1), Vietnam (3), Albania (2), Serbia (4), Bulgaria (2), Georgia (1), Morocco (2), Argentina (1), Mexico (2), Iran (3), Kazakhstan (1), Moldova (1), Malaysia (2), Bosnia & Herzegovina (2), Canada (1), Ukraine (1)

SCIENCE AND ORGANISING COMMITTEE

Prof. Dr. Mehmet Cemal DİNÇER
Yaşar University, Vice-Chancellor
HONORARY PRESIDENT OF THE CONGRESS

Prof. Dr. Şevkinaz GÜMÜŞOĞLU
Yaşar University, School Director
PRESIDENT OF THE CONGRESS

Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK
Tekirdağ Namık Kemal University

Assoc. Dr. Barış AYTEKİN
Kırklareli University

Assoc. Dr. Mustafa Göktuğ KAYA
Chief Tax Inspector of the Ministry of Treasury and Finance

Assist. Dr.. Ahmet KARDAŞLAR
Osmaniye Korkut Ata University

Assist. Dr. Deniz ÇELİKDEMİR
Yaşar University

Assist. Dr. Ece DİZBAY
Yaşar University

Assist. Dr. Yeliz DEMİRKIRAN
Yaşar University

Assist. Dr. Zeynep ÖRS
Yaşar University

Assist. Prof. Ece İPEKOĞLU
Yaşar University

Assist. Prof. Seher GÖREN YARGI,
Yaşar University

Dr. Bauyrzhan BOTAKARYEV
Yesevi Türk-Kazak University
Dr. Mustafa Latif EMEK
İksad Institute

Dr. Elvan CAFEROV
Azerbaijan State Pedagogical University

Res. Assist. Merve KESER
Yaşar University

Prof. Dr. Salih ÖZTÜRK

Tekirdağ Namık Kemal University

Prof. Dr. Ali ÖZDEMİR
Dokuz Eylül University

Prof. Dr Aylin GÜNEY
Yaşar University

Prof. Dr. Çağrı BULUT
Yaşar University

Prof. Dr. Durmuş ÖZDEMİR
Yaşar University

Prof. Dr. Evrim TURGUTLU
Dokuz Eylül University

Prof. Dr. Fatma Dilvin TAŞKIN YEŞİLOVA
Yaşar University

Prof. Dr. Hasan Fehmi BAKLACI
Yaşar University

Prof. Dr. Mehmet UMUTLU
Yaşar University

Prof. Dr. Nazan GÜNAY
Ege University

Prof. Dr. Neşe KUMRAL
Ege University

Prof. Dr. Oğuz ESEN
Ekonomi University

Prof. Dr. Osman GÖK
Yaşar University

Prof. Dr. Sabah BALTA
Yaşar University

Prof. Dr. Yiğit KAZANÇOĞLU
Yaşar University
Assoc. Dr. Barış AYTEKİN
Kırklareli University

Assoc. Dr. Farhad MİKAYILOV
Azerbaycan Devlet İktisat University

Assoc. Dr. Mustafa METE
Gaziantep University

Assoc. Dr. Jose Hernandez CARRION
Valencia University

Assoc. Dr. Özlem ÜLGER
Batman Üniveristesi

Assoc. Dr. Bekir KOCADAŞ
Adıyaman University

Assoc. Dr. Gökhan OFLUOĞLU
Zonguldak Bülent Ecevit University

Assoc. Dr. Mustafa Göktuğ KAYA
Hazine ve Maliye Bakanlığı Vergi Başmüfettişi

Assoc. Dr. Preeti TEWARY
Shri Guru Ram Rai University

Assoc. Dr. Aylin ÇALIŞKAN
Yaşar University

Assoc. Dr. Ruhan AŞKIN UZEL
Yaşar University

Assoc. Dr. Serpil KAHRAMAN
Yaşar University

Assoc. Dr. Umut HALAÇ
Yaşar University

Dr. Jitendra KUMAR
Maharshi Dayanand University

Dr. Jean ANDREI
Romanya Bilimler Akademisi

Dr. Murtaza HASANOV
The Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan

Dr. Ahmet KARDAŞLAR
Osmaniye Korkut Ata University

Assist. Dr. Deniz ÇELİKDEMİR
Yaşar University

7 ULUSLARARASI İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
INTERNATIONAL IZMIR ECONOMICS CONGRESS

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

İKSAD ENSTİTÜSÜ

Congress Program

May 17-18, 2023

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via **https://zoom.us/join** site, enter ID instead of "Meeting ID
- or Personal Link Name" and solidify the session.
- The presentation will have **15 minutes** (including questions and answers).
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on at least %70 of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,
exp. Hall-1, Gökhan OFLUOĞLU

17.05.2023

10.00-10.30 **Açılış Konuşmaları**
*(**Yer:** Yaşar Üniversitesi Konferans Salonu)*

Prof. Dr. Şevkinaz GÜMÜŞOĞLU (Yaşar Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Müdürü ve KONGRE BAŞKANI)
Dr. Mustafa Latif EMEK (İKSAD Başkanı)
Prof. Dr. Cemali DİNÇER (Yaşar Üniversitesi Rektörü ve KONGRE ONURSAL BAŞKANI)
Doç. Dr. Osman Kubilay GÜL (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi) "Milli Mücadele Sonrası Ekonomi Millileştirme Çabaları ve İzmir İktisat Kongresi"

***

10.30-12.30 **Açılış Paneli**
*(**Yer:** Yaşar Üniversitesi Konferans Salonu)*

"Dijital Dönüşüm Çağında Ekolojik Yeni Dünya Ekonomisi ve Stratejileri"
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Durmuş Özdemir (Yaşar Üniversitesi İşletme Fakültesi / Ekonomi Bölüm Başkanı)

Metin Akdaş - Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Avni Yelkenbiçer - EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Sibel Zorlu - ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Tunç Tuncer - Pınar Et ve Çamlı Yem Başkan Yardımcısı

***

12.30 – 13.30 **Öğle Arası**

***

13.30 – 14.30 **Davetli Konuşma**
*(**Yer:** Yaşar Üniversitesi Konferans Salonu)*

Aykut YENİ - EMEA Business Development Director
"Dijital Olgunluk ve Sürdürülebilirlik Modeli"

***

14.30 – 15.00 **Ara**

***

15.00 – 16.00 **Meslek Yüksekokulu Öğrenci Toplulukları Paneli**
*(**Yer:** Yaşar Üniversitesi Konferans Salonu)*

"Sürdürebilir Dünyada Yeni Nesil Teknolojiler ve Ekonomi Etkileşimi"
Panel Başkanı: **Dr. Öğretim Üyesi Yeliz DEMİRKIRAN** (Meslek Yüksekokulu / Dış Ticaret Bölüm Başkanı)
Konuşmacılar: Öğrenci Topluluk Temsilcileri

FACE TO FACE PRESENTATIONS

17.05.2023

ANKARA LOCAL TIME

14 00 : 16 00

Yaşar Üniversitesi, Salon - F001

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Yusuf AKAN

Authors	Affiliation	Topic title
Öğr. Gör. Dr. Ayşe ÇAY ATALAY	*Atatürk Üniversitesi*	TÜRKİYE'DE SUÇ VE GELİR DAĞILIMI İLİŞKİSİNE MEKANSAL BİR YAKLAŞIM
Alper DEMİRKOL Doç. Dr. Tuğba AKIN	*Aydın Adnan Menderes Üniversitesi*	GELİŞMEKTE OLAN ÜLKE GRUPLARINDA MAKROEKONOMİK GÖSTERGELERİN KIRILGAN DEVLETLER ENDEKSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN PANEL VERİ YÖNTEMLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI
Araş. Gör. Sinem ATICI USTALAR Araş. Gör. Tuğba SALMAN Araş. Gör. Kerem Fırat COŞKUN	*Atatürk Üniversitesi*	DEMOKRASİ İLE DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR VE PORTFÖY YATIRIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ
Çağrı ÇOBAN Doç. Dr. Elvan HAYAT	*Aydın Adnan Menderes Üniversitesi*	DALGACIK DÖNÜŞÜMÜ VE DERİN ÖĞRENME METOTLARI İLE HİSSE SENEDİ FİYAT TAHMİNİ: SAVUNMA SANAYİİNDE BİR UYGULAMA
Dr. Öğr. Üyesi Cevat SÖYLEMEZ Levent YAZICI	*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi*	İLAÇ SEKTÖRÜNDE GELENEKSEL VE GÜNCEL PAZARLAMA VE TANITIM FAALİYETLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
Prof. Dr. Ercan TAŞKIN Levent YAZICI	*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi*	TÜRKİYE İLAÇ SANAYİ AR-GE YATIRIMLARININ İLAÇ İHRACATINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ
Anna Mila AYDIN	*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi*	TİYATRO ALANINDA TİYATRO ÇALIŞANLARININ HABİTUSU

FACE TO FACE PRESENTATIONS

17.05.2023

ANKARA LOCAL TIME

14 00 : 16 00

Yaşar Üniversitesi, Salon - F002

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Hakan KAHYAOĞLU

Authors	Affiliation	Topic title
Dr. Ahmet TOPRAK	*İzmir Ticaret Odası İş Geliştirme Müdürlüğü*	UKRAYNA SAVAŞI ÇERÇEVESİNDE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN JEOPOLİTİK YAKLAŞIMININ İNCELENMESİ
Engin ÖZTORNACI	*Dokuz Eylül Üniversitesi*	KAMU POLİTİKALARINA VE GENÇ İŞSİZLİĞİNE ETKİLERİYLE DİJİTALLEŞEN EKONOMİ: GELECEĞE BAKIŞ
Erkan ERDIL	*Middle East Technical University*	TRANSFORMING DIGITALLY AND READINESS: TURKISH CASE
Dr. Öğr. Üyesi Yonca ALTINDAL	*Balıkesir Üniversitesi*	EMEĞİN KIYISINA İTİLEN KADINLAR: SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME
Dr. Öznur TAŞDÖKEN Prof. Dr. Hakan KAHYAOĞLU	*Serbest Araştırmacı Dokuz Eylül Üniversitesi*	KÜRESEL RİSKVE GIDA KRİZİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Dr. Öznur TAŞDÖKEN Prof. Dr. Hakan KAHYAOĞLU	*Serbest Araştırmacı Dokuz Eylül Üniversitesi*	YAPAY ZEKâ EKONOMİSİ ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ
Prof. Dr. Mahmut ÖZTÜRK	*Harran University*	KUR'AN VE SÜNNETE GÖRE TÜKETİM AHLAKI

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-1 / Session-1

	ANKARA LOCAL TIME		MEETING ID: 823 2380 5816
	10 00 : 12 00		PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Doç. Dr. Emine KILIÇASLAN

Authors	Affiliation	Topic title
Doç. Dr. Ömer YALÇINKAYA Prof. Dr. Vedat KAYA Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERKAL	*Atatürk Üniversitesi*	EKONOMİK YAPISAL REFORMLARIN BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ
Doç. Dr. Ömer YALÇINKAYA Prof. Dr. Vedat KAYA Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ERKAL	*Atatürk Üniversitesi*	TÜRKİYE İÇİN EKONOMİK YAPISAL REFORMLARIN ÖLÇÜMLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ:1990-2021
Dr.Öğr.Üyesi İrem ERASA AKÇA	*Hakkari Üniversitesi*	KATILIMCI BÜTÇELEME ANLAYIŞINDA KENT KONSEYLERİNİN ROLÜ: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME
Dr. Öğr. Üyesi Gizem KOLBAŞI-MUYAN	*İzmir Katip Çelebi Üniversitesi*	TÜRKİYE'NİN DİASPORA POLİTİKASINDAKİ DÖNÜŞÜMÜN EKONOMİK BAĞLAMDA İNCELEMESİ
Dr. Öğretim Üyesi Arzu BAYKARA TAŞKAYA	*Dumlupınar Üniversitesi*	CEZAYİR-İ BAHR-İ SEFİD VİLAYETİNDE MERKEZ TAYİNİ VE VİLAYETİN VALİSİ SAFVETİ PAŞA'NIN LAYİHASI
Dr. Arş.Gör. Savaş GAYAKER Doç. Dr. Hasan TÜRE	*Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*	GOOGLE TRENDLER'İN TAHMİN GÜCÜNÜ KEŞFETMEK: TÜRKİYE EKONOMİSİNDE MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER İÇİN GRANGER NEDENSELLİK ANALİZİ
Doç. Dr. Emine KILIÇASLAN	*Aydın Adnan Menderes Üniversitesi*	SİYASAL İLETİŞİM BAĞLAMINDA KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE ULUS DEVLETİN GELECEĞİNİ "EGEMENLİK" VE "DEMOKRASİ" KAVRAMLARI İLE ANLAMAK
Burhan ASLAN Prof. Dr. Ummuhan GÖKOVALI	*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi*	AKADEMİK BİLGİNİN YAYILMASI VE YAYILMA KANALLARI

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-2 / Session-1

ANKARA LOCAL TIME	MEETING ID: 823 2380 5816
10 00 : 12 00	PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Doç. Dr. Ayşegül GÜRSOY

Authors	Affiliation	Topic title
Öğr. Gör. Dr. Fatih Volkan AYYILDIZ	*Ardahan Üniversitesi*	G-4 ÜLKELERİNDE EKONOMİK KARMAŞIKLIK VE BÜYÜME İLİŞKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Serter ORAN	*Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi*	1938 CEMİYETLER KANUNU VE DÖNEMİN ÇALIŞMA İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ: SOSYOLOJİK BİR ANALİZ
Dr. Öğretim Görevlisi Hakan DALKILIÇ Prof. Dr. Şevkinaz GÜMÜŞOĞLU	*Yaşar Üniversitesi*	KANIT BAZLI KARAR VERMEDE BÜYÜK VERİNİN ETKİSİ VE VERİNİN GÜVENLİĞİ
Dr. Öğr. Üyesi Simge AKSU	*Yozgat Bozok Üniversitesi*	PAZARLAMA İLETİŞİMİN GELECEĞİ: YAPAY ZEKÂNIN MÜŞTERİ DENEYİMİ ÜZERİNE ETKİSİ
Dr. IŞIL CANDEMİR	*Boğaziçi University*	ANALYSIS OF TIME-VARYING PARAMETERS IN AN EMERGING ECONOMY: FINDINGS FROM A FOUR FACTOR MODEL
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Atilla GÜLER	*Aydın Adnan Menderes Üniversitesi*	CUMHURİYET'İN 100. YILINDA TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ VE YAPISAL SORUNLARI
Prof. Dr. Selim ŞANLISOY Tuğberk ÇİLOĞLU	*Dokuz Eylül Üniversitesi*	KOMPLEKSİTE İKTİSADI VE BÜYÜK VERİ: İKTİSATTA YENİ YAKLAŞIMLAR
Prof. Dr. Selim ŞANLISOY Tuğberk ÇİLOĞLU	*Dokuz Eylül Üniversitesi*	BİR YENİLİK OLARAK METAVERSE: FIRSATLAR VE RİSKLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Doç. Dr. Ayşegül GÜRSOY Dr. Gökçe Sinem ERBUĞA	*Dokuz Eylül Üniversitesi*	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI DOĞRULTUSUNDA 11.KALKINMA PLANI HEDEFLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-3 / Session-1

	ANKARA LOCAL TIME		MEETING ID: 823 2380 5816
	10 00 : 12 00		PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Dr. Öğr. Üyesi Neilan SOYLU

Authors	Affiliation	Topic title
Öğr. Gör. Dr. Canan ÇETİN Öğr. Gör. Dr. Ayşenur AYDINBAKAR	*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi* *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi*	PREKARİTE ÇERÇEVESİNDE YEREL HALK VE SURİYELİ MÜLTECİLERİN EKONOMİK DURUMA YÖNELİK ALGI FARKLILIKLARI DEĞERLENDİRMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Neilan SOYLU	*Karabük Üniversitesi*	İŞLETMELERDE FİNANSAL PERFORMANS İLE ENTELEKTÜEL SERMAYE ETKİNLİĞİNİN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ: ARAS YÖNTEMİ İLE BİR UYGULAMA
Merve GÜLAÇ	*Bursa Teknik Üniversitesi*	SCHWARTZ DEĞER KURAMINA GÖRE KİŞİLERİN DEĞER TİPLERİ E-TİCARET TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINI ETKİLEMEKTE MİDİR?
Dr. Öğr. Üyesi Erhan ULUCEVİZ	*Gebze Teknik Üniversitesi*	MODELING TOURIST ARRIVALS TO TURKEY: AN OUT-OF-SAMPLE PREDICTION ANALYSIS
Dr. Öğr. Üyesi Sabiha OLTULULAR	*Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi*	İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİ: ÇEVRE VE ADALET BOYUTUNDA İNCELENMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul ÇAM	*Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi*	OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA TARIMSAL BİRER İŞLETME OLARAK ÇİFTLİKLERİN İSTANBUL'DAKİ DAĞILIMI VE BİR DEĞERLENDİRME
Sine KONTBAY BUSUN Gonca KONYALI	*University of Bonn* *Dokuz Eylül University*	INEQUALITY AT THE TOP: MULTIDIMENSIONAL AFFLUENCE IN TURKEY

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-4 / Session-1

	ANKARA LOCAL TIME		MEETING ID: 823 2380 5816
	10 00 : 12 00		PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Dr. Öğr. Üyesi Yağmur TOKATLIOĞLU

Authors	Affiliation	Topic title
Dr. Öğr. Üyesi İlhan KORKMAZ Araş. Gör. İbrahim Tuğrul ÇINAR	*Kütahya Dumlupınar Üniversitesi* *Anadolu Üniversitesi*	TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ VE EKONOMİK KARMAŞIKLIK: EĞİTİMLİ GÖÇMENLER ÖNEMLİ Mİ?
Dr. Aslı ÇETİNKAYA Arş. Gör. Yağmur RENÇBER	*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi* *Doğuş Üniversitesi*	TEMEL GIDA FİYATLARINDAKİ DEĞİŞİMİN ALIM GÜCÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ
Dr. Öğr. Üyesi Yağmur TOKATLIOĞLU	*Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*	EURO BÖLGESİ ENFLASYONU İLE HAM PETROL FİYATLARI İLİŞKİSİ
Öğr. Gör. Bilal ÖZDEN Ecem BÖREKCİ DİLSİZLER	*Milli Savunma Üniversitesi* *Manisa Celal Bayar Üniversitesi*	TÜRK SAVUNMA SANAYİİNİN MAKROEKONOMİK ETKİLERİ
Ayşe Nur ÇIRAK	*Manisa Celal Bayar Üniversitesi*	KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMDEN ETKİLENEN İLLERDEKİ HAYVANSAL VE BİTKİSEL ÜRETİMİN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ
Gizel Busem SAYIL İsmail ALTAY Avni Önder HANEDAR	*Bağımsız Araştırmacı* *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi* *Sakarya Üniversitesi*	KURULUŞTAN BÜYÜK SAVAŞA TÜRKIYE'NIN POLITIK SERÜVENI: DÖVIZ KURLARI ÜZERINDEN BIR OKUMA
Arş. Gör. Dr. Sevda BORA ÇINAR	*Akdeniz Üniversitesi*	SANAYİ TOPLUMUNDAN BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞİN İLKELERİNİ İZMİR İKTİSAT KONGRESİ KARARLARI IŞIĞINDA OLUŞTURMAK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-5 / Session-1

	ANKARA LOCAL TIME		MEETING ID: 823 2380 5816
	10 00 : 12 00		PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Adhy FIRDAUS

Authors	Affiliation	Topic title
Assist. Prof. Dr. Agim BERISHA	*College of Business*	PUBLIC EXPENDITURES AND THEIR IMPACT ON THE ECONOMY - THE CASE OF KOSOVO
Samuel Akpadiagha ETUK	*Akwa Ibom State Polytechnic*	FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN NIGERIA; HOW EFFECTIVE IS THE IMPLEMENTATION?
Lorena SALIAJ	*Università degli studi "G. D'Annunzio"*	THE GENDER PAY GAP IN THE ITALIAN LABOR MARKET
Ekpo Ekefre ABAKASANGA	*Akwa Ibom State Polytechnic*	ECONOMIC DEVELOPMENT AND SELF SUFFICIENCY: AN EMPIRICAL ASSESSMENT OF SALIENT ISSUES
Palak DEVNATH Mr. J. JAYASHANKAR	*Hindustan Institute of Technology and Science*	AN OVERVIEW OF INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS AND INDIAN ACCOUNTING STANDARDS
Putri Noor RAMAYANTI Fisy AMALIA Ahmad FADLI Adhy FIRDAUS	*STIE GANESHA College of Economics*	FACTORS THAT ENCOURAGE COMPANIES MANAGEMENT TO CARRY OUT CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR): A QUALITATIVE STUDY OF CSR IN TANGSEL CITY
Aep SAEFULLAH Fahri Tohiroh Adhy FIRDAUS	*STIE GANESHA College of Economics*	THE INFLUENCE OF ENERGY CONSUMPTION ON ECONOMIC GROWTH IN INDONESIA: A QUALITATIVE STUDY ON STAKEHOLDER PERCEPTIONS AND ATTITUDES
Hendra Candra Fuad Gagarin Siregar Moh. Tahang Adhy Firdaus	*STIE GANESHA College of Economics*	FACTORS AFFECTING FINANCIAL DISTRESS IN MSME: A QUALITATIVE STUDY ON MSME CULINARY SECTOR IN JAKARTA AND ITS VICINITY
Adhy FIRDAUS Siti FATIMAH Paulus SUNARJO Noorwindy ZELANDIANA	*STIE GANESHA College of Economics*	LEADERSHIP STYLE WHICH DRIVES THE JOB SATISFACTION IN THE WORKSPACE: A QUALITATIVE STUDY OF CONSTRUCTION SERVICES COMPANY IN BEKASI, INDONESIA

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-1 / Session-2

ANKARA LOCAL TIME		MEETING ID: 823 2380 5816	
$12^{30} : 14^{30}$		PASSCODE: 181818	

HEAD OF SESSION: Dr. Öğr. Üyesi Kübra COŞAR

Authors	Affiliation	Topic title
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Fehmi ATASAĞUN Dr. Öğr. Üyesi Hamide SELÇUK Araş. Gör. Ahmet AKAR	*KTO Karatay Üniversitesi*	KİT'ler YENİDEN KURULMALI MI?
Arş. Gör. Veysel KARAGÖL	*Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi*	ENFLASYON GELİR EŞİTSİZLİĞİNE NEDEN OLUR MU? OECD ÜLKELERİNDEN KANITLAR
Dr. Öğr. Üyesi Kübra COŞAR	*Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*	YOKSULLUK VE MENTAL SAĞLIĞIN SOSYO EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİ
Öğr. Gör. Samet YAVUZ Dr. Öğr. Üyesi Banu SARIBAY	*Türk Hava Kurumu Üniversitesi*	OTONOM ARAÇLARIN İŞ DÜNYASI ÜZERİNE OLASI ETKİLERİ
Dr. Öğr. Üyesi Volkan TUNÇ	*Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi*	TEK PARTİ DÖNEMİ DOĞU'DA İKTİSADİ ANALİZLER VE UYGULAMALAR
Dr. Öğr. Üyesi Erkan GÜRPINAR	*Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi*	YENİ KURUMSAL İKTİSATTA FİRMA TEORİSİ: ASİMETRİK BİLGİ, EKSİK SÖZLEŞMELER VE OYUN TEORİSİ
Gumru Vasif BALAKHANOVA	*Azerbaijan State Pedagogical University*	'MICOGENE LOAD"OF OBJECTS EXPOSED TO DIFFERENT ANTHROPOGENIC INFLUENCES IN THE URBAN ENVIRONMENT AND ITS CALCULATION
Öğr. Gör. Pınar EGELİ	*İzmir Meslek Yüksekokulu*	KAHRAMANMARAŞ DEPREMININ EKONOMIK ETKILERI VE JAPONYA'DAN ALINACAK DERSLER

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-2 / Session-2

	ANKARA LOCAL TIME		MEETING ID: 823 2380 5816
	12 30 : 14 30		PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Ananda MAJUMDAR

Authors	Affiliation	Topic title
Dinda Hasanatul JAMILA Muhammad Taufiq ABADI Muhammad Sultan MUBAROK Happy Sista DEVY	*State Islamic University K.H.*	FEASIBILITY STUDY OF ANAK HEBAT (AHE) TUTORING BUSINESS TEGALSURUH BRANCH, PEKALONGAN REGENCY
Ridwan MUKAILA	*University of Nigeria*	EFFECT OF EQUILIBRIUM REAL EXCHANGE RATE ON COCOA EXPORT IN NIGERIA
Chems Eddine BOUKHEDIMI	*University of Tizi Ouzou*	IMPACT OF AGE ON THE WILLINGNESS TO PAY FOR ORGANIC FOOD IN THE FUTURE: TURKISH'S AND ALGERIANS EXPERIENCE
Muhammad Irzyad ARKAN Muhammad Taufiq ABADI Muhammad Sultan MUBAROK Wilda Yulia RUSYIDA	*State Islamic University*	ANALYSIS OF MARKETING ASPECTS OF MASDA BARBERSHOPS IN MEDONO PEKALONGAN CITY
Anisa Septiana MUJAHIDAH Muhammad Taufiq ABADI Muhammad Sultan MUBAROK Wilda Yulia RUSYIDA	*State Islamic University K.H Abdurrahman*	STUDIES APPROPRIATENESS BUSINESS ON BUSINESS BATIK (CASE STUDY IN TARY BATIK TEGAL BUSINESS)
Ananda MAJUMDAR	*University of Alberta*	EVALUATION OF ECONOMIC GLOBALIZATION AND SOCIAL SECURITY
Ezeodo Calista CHINWE	*University of Nigeria*	A CONTEMPORARY SURVEY ON THE ECONOMIC COSTS OF BOKO-HARAM INSURGENCY IN NORTHERN NIGERIA
Ridwan MUKAILA Ibrahim Isaac UMARU Festus EluwandeDurojaye AWOYELU	*University of Nigeria*	FOREIGN DIRECT INVESTMENT AND TRADE OPENNESS'S INFLUENCE ON EXPORT PERFORMANCE IN NIGERIA

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-3 / Session-2

ANKARA LOCAL TIME	MEETING ID: 823 2380 5816
12 30 : 14 30	PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Subhashish DEY

Authors	Affiliation	Topic title
Sabrina LADOUALI Hicham CHAFFAI Bachir SAKAA	*Badji Mokhtar University*	DROUGHT FORECASTING USING ARTIFICIAL NEURAL NETWORKS AND TIME SERIES OF DROUGHT INDEX FOR THE STATION OF ELKANTARA.
Elizaveta VASILENKO Maria KOPYLOVA	*FGBOU VO RSU named after A.N. Kosygin*	ANALYSIS OF CONSUMER DEMAND FOR WOMEN'S OVERALLS
Subhashish DEY	*Gudlavalleru Engineering College*	APPLICATIONS OF CERAMICvS WASTE MATERIALS IN THE CONCRETE BY REPLACEMENT OF CEMENT FOR BETTER CONSTRUCTION PRACTICES
Prof.Dr. Salah BELAIDI Dr.Yassmine CHENNAI	*Mohamed Khaidhar University*	CONCEPTION OF NEW COUMARIN COMPOUND BY COMPUTATIONAL STUDY,DFT AND QSAR STUDY
Miss Hadia AZIZI	*Nottingham Trent University*	"FIGHTING AGAINST SEXUAL HARASSMENT OF WOMEN IN AFGHANISTAN FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL LAW"
Dr Vaishali KRISHNA	*Jawaharlal Nehru university*	UNDERSTANDING MONGOLIA'S LANDLOCKED SITUATION IN THE EVOLUTION OF ITS FOREIGN POLICY
Dr. Muhammad FAISAL	*(HRIMS), Ministry of Human Rights Commission*	DR FAISAL DESIGN AND DEVELOPMENT OF THE IT INFRASTRUCTURE IN MINISTRY OF HUMAN RIGHTS PAKISTAN: A HEALTHY REVIEW
Dema Munef AHMAD László GÁSPÁR Zsolt BENCZE Ali SALEH	*Széchenyi István University KTI Institute for Transport Sciences*	RISK MANAGEMENT IN ROAD PROJECT SUSTAINABILITY: A SYRIAN CASE STUDY
HAMMADI AMINA	*University of Batna1*	BIOECOLOGICAL STUDY OF THE MEDITERRANEAN FRUIT FLY, CERATITIS CAPITATA (WEIDEMANN, 1824) (DIPTERA, TEPHRETIDAE) IN A FRUIT GROWING REGION (WILAYA OF BATNA).
HAMMADI AMINA ROUABHI AMAR	*University Ferhat ABBAS Sétif1*	STUDY OF THE BIODIVERSITY AND DISTRIBUTION OF CEREAL WEEDS IN THE CENTRAL AND NORTHERN REGION OF SETIF HIGH PLAINS (ALGERIA)
R.Malini Dr. PL.Meenakshi Devayani J	*Avinashilingam Institute for Home Science and Higher Education for Women*	J*P-CLOSED SETS IN TOPOLOGICAL SPACES

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-4 / Session-2

	ANKARA LOCAL TIME		MEETING ID: 823 2380 5816
	12 30 : 14 30		PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Monika LOPUSZANSKA-DAWID

Authors	Affiliation	Topic title
M. Arzaqi NASSANI Amarul HAKIM	*K.H. State Islamic University*	FORM OF SOCIAL INTERACTION FOR RESIDENTS OF LINGGOASRI VILLAGE, KAJEN DISTRICT, PEKALONGAN REGENCY
Monika LOPUSZANSKA-DAWID	*Józef Piłsudski University of Physical Education*	HOW SOCIAL INDICATORS MODIFY THE LIFESTYLE OF THE POPULATION? THE CASE OF POLISH WOMEN
Mirna YUNITA Ananda Aprilia Aulia SYAHNA	*State Islamic Universiy K.H.*	THE ROLE OF SOCIAL INSTITUTIONS IN THE DEVELOPMENT OF THE LINGGOASRI VILLAGE COMMUNITY
Monika LOPUSZANSKA-DAWID Anna KOPICZKO Edyta SIENKIEWICZ-DIANZENZA Alicja SZKLARSKA	*Józef Piłsudski University of Physical Education*	RELATIONSHIP OF SOCIOECONOMIC FACTORS AND BASIC BIOLOGICAL VARIABLES. RESULTS FROM THE POLISH POPULATION
A. ABDULLAHI I.T. SALIHU H.U. MUHAMMAD S. JIBRIN I.I. AHMED H. A. MOHAMMED	*Federal University of Technology*	GENDER DYNAMICS OF LIVELIHOOD DIVERSIFICATION STRATEGIES AMONG RURAL HOUSEHOLDS OF NIGER STATE, NIGERIA
U. SHUAIBU A. ABDULLAHI I.T. SALIHU H.U. MUHAMMAD S. JIBRIN I.I. AHMED	*Federal University of Technology*	ASSESSMENT OF FARMERS' ADAPTATION STRATEGIES TO FLOOD RELATED LOSSES IN ZONE ONE AREA OF EKITI STATE, NIGERIA.
Doç. Dr. Dilshoda MUBARAKOVA	*Taşkent Devlet Şarkşunaslık Üniversitesi*	TERCÜMAN VE DİLİ
Sriram Assoc. prof. R. DEVI Prof. Dr.R. SRINIVASAN Assist. Prof. Parthasarathi. V S. KALAIVANAN "Mohamed Ashik Ali. M"	*Bharath Institute of Higher Education and Research*	NANOMATERIALS AS ANALYTICAL TOOLS FOR GENOSENSORS
Assoc. prof. R. DEVI Assist. Prof. Parthasarathi. V Prof. Dr.R. SRINIVASAN Assoc. Prof. Sri RAM. R S. KALAIVANAN	*Bharath Institute of Higher Education and Research*	STABILITY STUDIES OF NANOFLUIDS -A SHORT REVIEW
Major Gheorghe GIURGIU Prof Dr Med Manole COJOCARU	*Deniplant-Aide Sante Medical Center* *Titu Maiorescu University*	NEW HORIZONS IN PSORIASIS MANAGEMENT: WHAT YOU NEED TO KNOW

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-5 / Session-2

ANKARA LOCAL TIME		MEETING ID: 823 2380 5816	
12 30 : 14 30		PASSCODE: 181818	

HEAD OF SESSION: Zohaib Hassan SAIN

Authors	Affiliation	Topic title
Árpád BÁNHALMI Éva Réka KERESZTES	*Árpád BÁNHALMI* *Éva Réka KERESZTES*	LINEAR FRACTIONS IN ECONOMIC MODELLING: AN EXAMINATION OF SEQUENCES AND FUNCTIONS
Zohaib Hassan SAIN	*Superior University*	STUDENTS ASSESSMENT OF ONLINE EDUCATION DURING THE COVID-19 EPIDEMIC
Zohaib Hassan SAIN	*Superior University*	BLENDED LEARNING: A NEW CHALLENGE FOR PAKISTANI UNIVERSITY STUDENTS
Moses Adeolu AGOI Oluwakemi Racheal OSHINOWO	*Lagos State University of Education*	THE EFFICACY OF INFORMATION BACKUP AND RETRIEVAL SYSTEMS: AN INSIGHT FOR BUSINESS ORGANIZATION
Andréa Cristina Silva FALCÃO Jefferson Dangui da SILVA Cleunice ZANELLA Anderson CONTE Emanuele Deloni dos Santos FELIX	*The Community University of the Chapecó Region (Unochapecó)*	MANAGEMENT OF STAKEHOLDERS IN THE PREPARATION OF THE PROJECT OF THE MASTER PLAN FOR THE MUNICIPALITIES OF THE SOUTHWEST OF PARANÁ
Thi-Hoang-Anh TRAN	*Can-Tho University*	EVENT TOURISM IN HOI AN, VIETNAM: UNRAVELING THE IMPACTS ON LOCAL ECONOMIC GROWTH AND COMMUNITY ENGAGEMENT
Thi-Hoang-Anh TRAN	*Can-Tho University*	UNLEASHING INNOVATION AND SERVICE EXCELLENCE IN CAN THO'S TOURISM SECTOR: A HUMAN RESOURCE MANAGEMENT PERSPECTIVE
Deepesh J SAI U ABHINAYA B BHASKAR Assoc. Prof. Dr. R. SHALINI	*CMS B School*	INVESTMENT IN EQUITY STOCKS AND GOLD DURING RECESSION: AN EMPIRICAL STUDY CONDUCTED IN INDIA

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-1 / Session-3

ANKARA LOCAL TIME	MEETING ID: 823 2380 5816
15 00 : 17 00	PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Dr. Gökmen DURMUŞ

Authors	Affiliation	Topic title
Dr. Teuta STAROVA Assoc. Prof. Dr. Mirela P. BOGDANI	*University of Tirana*	SHOULD GOVERNMENTS PROVIDE CONDITIONAL CASH TRANSFERS (CCTS) AS A MEANS TO ALLEVIATE POVERTY AND REDUCE INCOME INEQUALITY IN DEVELOPING COUNTRIES?
FIFI MAULANI ELIZATUNNISA Hendri Hermawan ADINUGRAHA HAPPY SISTA DEVY	*UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan*	THE ECONOMY DURING THE KHULAFAURRASYIDIN ERA
Assist. Prof. Dr. Juanita GOICOVICI	*University Babes-Bolyai of Cluj-Napoca*	ASSESSMENT OF CONTRACTUAL REMEDIES FOR PRODUCT NON-CONFORMITY ACCORDING TO CONSUMERS' LEGITIMATE EXPECTATIONS
Associate Professor, Biljana BJELİCA Associate Professor, Ognjen BAKMAZ Associate Professor, Slobodan POPOVİĆ	*High School for Service Business East Sarajevo*	MONITORING OF MANAGEMENT RESULTS AFTER INTRODUCING A REALLY APPLICABLE FORM OF INTERNAL CONTROL MECHANISMS IN THE OPERATIONS OF COMPANIES IN TRANSITION ECONOMIES
Associate Professor, Ognjen BAKMAZ Associate Professor, Biljana BJELİCA Associate Professor, Slobodan POPOVİĆ	*High School for Service Business East Sarajevo*	INTERNAL AUDIT AS A FRAMEWORK FOR MAKING IMPORTANT BUSINESS DECISIONS IN ACCORDANCE WITH TOP MANAGEMENT FORECAST
Assoc. Prof. Michail MICHAILOV	*South-West University*	ENVIRONMENTAL PROTECTION, AS THE ESSENCE OF NATURE MANAGEMENT
Tamar BARBAKADZE	*Tbilisi State University*	ORGANIZATIONAL CULTURE AND MANAGING CHANGE
Mihaela-Georgiana OPREA Mihaela-Irma VLĂDESCU	*School of Advanced Studies of the Romanian Academy (SCOSAAR)*	SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND RURAL AREAS – A TOPIC OF INTEREST FOR OVER THREE DECADES
Dr. Gökmen DURMUŞ	*Gaziantep University*	WHY ISLAMIC BANKING FAILED IN TÜRKIYE? A QUALITATIVE STUDY AT AN ISLAMIC BANK
Dr. Gökmen DURMUŞ	*Gaziantep University*	RELIGIOUS CONSTRAINTS OF ISLAMIC BANKING IN TÜRKIYE: AN INSTITUTIONAL APPROACH TO UNDERSTAND MARKET DYNAMICS

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-2 / Session-3

ANKARA LOCAL TIME	MEETING ID: 823 2380 5816
15 00 : 17 00	PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Fr. Baiju THOMAS

Authors	Affiliation	Topic title
M.OMARI Prof. H. NIA	*Economic and Social Sciences of Mohammedia, Hassan II University, Mohamed V University*	THE INFORMATION SYSTEM: IMPACT ON INDIVIDUAL AND ORGANIZATIONAL PERFORMANCE OF MEDICAL ANALYSIS LABORATORIES THROUGH PROCESSES.
M.OMARI	*Hassan II University*	THE USE OF LEAN MANAGEMENT TOOLS IN PROCESS IMPROVEMENT
Assoc. Prof. DR.RASHEEDUL HAQUE EKUA OYANA DEOGRACIAS NDONG	*MAHSA University*	STUDY ON FINANCIAL BEHAVIOR AMONG SELF-EMPLOYED IN MALAYSIA DURING COVID 19 PANDEMIC
Carolina Margarita Pérez GAMÓN	*Universidad Nacional del Nordeste*	THE ECONOMY IN THE PROVINCE OF CORRIENTES. DURING THE GOVERNMENT OF GENERAL FILOMENO VELAZCO
Fr. Baiju THOMAS	*Ramakrishna Mission Vivekananda Educational and Research Institute*	IMPACT OF COVID-19 ON THE INDIAN ECONOMY IN THE 21 ST CENTURY INCLUSIVE SOCIETY
Alfredo Guatemala MARIANO German Martínez PRATS Fabiola Mapén-FRANCO	*Universidad Juárez Autónoma de Tabasco*	EXPLORING THE KEY PILLARS OF DIGITAL TRANSFORMATION: IOT, CLOUD COMPUTING, AI, CYBERSECURITY, AND BLOCKCHAIN
Alfredo Guatemala MARIANO German Martínez PRATS Fabiola Mapén-FRANCO	*Universidad Juárez Autónoma de Tabasco*	TECHNOLOGICAL AND DIGITAL CAPABILITIES FOR SUSTAINABLE COMPETITIVE ADVANTAGE IN DIGITAL PLATFORM CREATION: A RESOURCE-BASED VIEW ANALYSIS
Prof. Radoslav BALTEZAREVİĆ Asst. Prof. Ivana BALTEZAREVİĆ	*Megatrend University*	BENEFITS OF USING HOLOGRAMS IN MARKETING COMMUNICATION
Gajender KAUSHIK	*Gujarat University*	MAXIMIZING BUSINESS RETURNS TO CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR): THE ROLE OF CSR COMMUNICATION

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-3 / Session-3

ANKARA LOCAL TIME	MEETING ID: 823 2380 5816
15 00 : 17 00	PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Öğr. Gör. Murat TOPALOĞLU

Authors	Affiliation	Topic title
Ekpo Ekefre ABAKASANGA	*School of Business and Management*	DEVELOPMENT SPENDING AND POVERTY ERADICATION: LESSONS FROM NIGERIA
Kazem GHOLIZADEH	*Technical and Vocational University*	INVESTIGATING THE STATUS OF HOUSING DEVELOPMENTS IN IRAN DURING THE LAST 5 YEARS - ARDABIL CASE STUDY
Askar DUISENBIYEV	*Kazakh-British Technical University*	MANAGEMENT IN THE MARITIME INDUSTRY: IMPROVING PERFORMANCE THROUGH PROFESSIONAL TRAINING AND EDUCATION
Associate Professor, Jelena LUTOVAC Associate Professor, Mladen MILIĆ	*Megatrend University*	ORGANIZATION OF FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL OBSERVED THROUGH THE INTRODUCTION OF MARKETING ACTIVITIES IN HETEROGENEOUS COMPANIES
Dr. Cosmas Anayochukwu NWANKWO Eze Solomon UCHECHUKWU Dr. Emmanuel Chidozie NDUBUISI Dr. Nkoli Augustina CHENDO	*"Nnamdi Azikiwe University" Odumegwu Ojukwu University,*	CONSUMERISM AND THE FIGHT AGAINST SUBSTANDARD DRUGS IN ANAMBRA STATE, NIGERIA.
Assoc. Prof. Dr. Victoria POSTOLACHE	*Alecu Russo Balti State University*	METHODOLOGICAL ASPECTS REGARDING THE PERFORMANCE AUDIT AND RISK ANALYSIS IN THE ACTIVITY OF COMMERCIAL BANKS
Nguyen Thanh BINH Ho Thi Thu NGA Le Van Thuy TIEN Nguyen Hoang KHAI	*Can Tho University*	FINANCIAL EFFICIENCY OF DIFFERENT RICE PRODUCTION MODELS IN THE FLOODPLAINS OF VIETNAMESE MEKONG DELTA
M.K.GANESHAN Dr. C.VETHIRAJAN	*Alagappa University*	HUMAN CAPITAL TO PROMOTE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY IN INDIA AND GLOBAL
Erika Dwi SEPTİANİ Muhammad Taufiq ABADİ	*UIN KH Abdurrahman Wahid Pekalongan*	ANALYSIS OF BUSINESS FEASIBILITY STUDY ON “DASUKI” PATTERN CUTTING SERVICES
Öğr. Gör. Murat TOPALOĞLU	*Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi*	JOHN H. DUNNİNG’İN ULUSLARARASI İŞLETME ARAŞTIRMALARINA KATKILARI

ONLINE PRESENTATIONS

18.05.2023 / Hall-4 / Session-3

ANKARA LOCAL TIME	MEETING ID: 823 2380 5816
15 00 : 17 00	PASSCODE: 181818

HEAD OF SESSION: Stanislava STATEVA

Authors	Affiliation	Topic title
Ina ZELA Prof. Assoc. Dr. Alqi NAQELLARI	*Mediteranean University*	HIGH LEVELS OF INFORMALITY IN ALBANIA DISFAVOR THE LEGALIZATION OF CANNABIS
Sadia HUDA Asir AJMAL	*University of Management and Technology* *GIFT University*	PARENTS PERCEIVED PERCEPTION OF THEIR ROLE IN THE CAREER DECISION MAKING OF THEIR ADOLESCENTS: AN INDIGENOUS PERSPECTIVE
Assist. Prof. Priyanka DAS	*Malda Wonen's College*	SUITABLE LAND FOR CROPS COULD ENHANCE ECONOMIC TURNOVER: A CASE FROM BARIND TRACT OF WEST BENGAL, INDIA
Assist. Prof. Mohsen Mohammadi KHYAREH	*University of Gonbad-e-Kavus*	THE RELATIONSHIP BETWEEN ENTREPRENEURSHIP AND ECONOMIC DEVELOPMENT: CASE STUDY OF GEM COUNTRIES
Assist. Prof. Mohsen Mohammadi KHYAREH	*University of Gonbad-e-Kavus*	SOCIO-CULTURAL DETERMINANTS OF FEMALE ENTREPRENEURSHIP IN IRAN
Faten DJEDID PR Mohamed BOUNOUALA	*University of Badji Mokhtar*	THE ECONOMIC AND SOCIAL IMPACTS OF MINING AND QUARRYING INDUSTRIES
Stanislava STATEVA	*Institute of Plant Genetic Resources, „ Konstantin Malkov" Sadovo*	INVESTMENTS IN INNOVATIONS AND MARKET FORECASTS IN THE CULTIVATION OF THE ASCLEPIAS TUBEROSA L.
L. ABDULLAH Noor Farahani Mohd LAZİM	*Universiti Malaysia Terengganu*	MEASURING PERFORMANCES OF FAST-FOOD RESTAURANTS: A DECISION-MAKING APPROACH
Mohammed Mohammed Sulaiman EBRAHIM	*Business of Administration*	THE ROLE OF FINANCIAL INCLUSION IN REDUCING POVERTY IN YEMEN
Prof. Dr. O. A. LYKHOLAT Associate professor, T. Y. LYKHOLAT M. O. KVITKO Prof. Dr. Y. V. LYKHOLAT	*University of Customs and Finance* *Oles Honchar Dnipro National University* *Kryvyi Rih State Pedagogical University* *Oles Honchar Dnipro National University*	THE OFFER OF FUNCTIONAL FOOD AS ONE OF THE WAYS OF DIVERSIFYING OF RESTAURANT BUSINESS ENTERPRISES
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet USTA	*Gebze Teknik Üniversitesi*	CONSIDERING GEOGRAPHICAL REGION FOR HOUSING MARKET EFFICIENCY IN TÜRKİYE: EVIDENCE FROM RALS-DF BASED UNIT ROOT TEST

Doç. Dr. Osman
Kubilay GÜL
Sivas Cumhuriyet
Üniversitesi

Dr. Mustafa Latif
EMEK
İKSAD Başkanı

AÇILIŞ PANELİ
Dijital Dönüşüm Çağında Ekolojik Yeni Dünya Ekonomisi ve Stratejileri
Metin Akdaş
EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Avni Yelkenbiçer
EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Sibel Zorlu
ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Tunç Tuncer
Pınar Et ve Çanlı Yem Başkan Yardımcısı
Oturum Başkanı

AÇILIŞ PANELİ
Dijital Dönüşüm Çağında Ekolojik Yeni Dünya Ekonomisi ve Stratejileri
Metin Akdaş
- EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Avni Yelkenbiçer
EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Sibel Zorlu
ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Tunç Tuncer
Pınat Et ve Çamlı Yem Başkan Yardımcısı
Oturum Başkanı
Prof. Dr. Durmuş Özdemir
Yaşar Üniversitesi İşletme Fakültesi
Ekonomi Bölüm Başkanı
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

Prof. Dr.
Cemali DİNÇER
Yaşar Üniversitesi Rekt
Kongre Onursal Başka

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
17-18 Mayıs 2023

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
17-18 Mayıs 2023
İKSAD
ENSTİTÜSÜ
YAŞAR
ÜNİVERSİTESİ

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
17-18 Mayıs 2023
İKSAD
ENSTİTÜSÜ
CERTIFICATE
YAŞAR
ÜNİVERSİTESİ

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
17-18 Mayıs 2023
İKSAD
ENSTİTÜSÜ
CERTIFICATE
YAŞAR
ÜNİVERSİTESİ

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
17-18 Mayıs 2023
İKSAD
ENSTİTÜSÜ
CERTIFICATE

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
17-18 Mayıs 2023
İKSAD
ENSTİTÜSÜ
CERTIFICATE

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
İKSAD
ENSTİTÜSÜ
YAŞAR
ÜNİVERSİTESİ

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
17-18 Mayıs 2023
İKSAD
ENSTİTÜSÜ
CERTIFICATE
YASAR
ÜNİVERSİTESİ

7. ULUSLARARASI
İZMİR İKTİSAT KONGRESİ
17-18 Mayıs 2023
İKSAD
ENSTİTÜSÜ
CERTIFICATE
YASAR
ÜNİVERSİTESİ

ASAR ÜNİVERSİTESİ

7
ULUSLARARASI İZMİR
İKTİSAT KONGRESİ
INTERNATIONAL IZMIR
ECONOMICS CONGRESS

7
ULUSLARARASI İZMİR
İKTİSAT KONGRESİ
INTERNATIONAL IZMIR
ECONOMICS CONGRESS

Sıla Akot
Turizm Topluluğu
Başkanı
Beyza Kerimler
Denizcilik Topluluğu
Başkanı
Ece Özbekler
Başkanı
YAŞAR
ÜNİVERSİTESİ

Beyza Kerimler
Başkanı
Özbekler
Topluluğu
YASAR
ÜNİVERSİTESİ

Beyza Kerimler
Denizcilik Topluluğu
Başkanı
Ece Özbekler
Gıda ve Tarım
Başkanı

Beyza Kerimler
Başkanı
Ece Özbek
Başkanı

YAŞAR
ÜNİVERSİTESİ

YASAR
ÜNİVERSİTESİ
www.yasar.edu.tr

AÇILIŞ PANELİ
Dijital Dönüşüm Çağında Ekolojik Yeni Dünya Ekonomisi ve Stratejileri
Metin Akdaş
EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Avni Yelkenbiçer
EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Sibel Zorlu
ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Tunç Tuncer
Pınar Et ve Çanlı Yem Başkan Yardımcısı
Oturum Başkanı

tesi
ASAR
ÜNİVERSİTESİ

Özdemir
tme Fakültesi
Başkanı
YASAR
ÜNİVERSİTESİ

YASA
ÜNİVERSİTESİ
www.yasa.edu.tr

YAŞAR
ÜNİVERSİTESİ
www.yasar.edu.tr

Sibel Zorlu
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

AÇILIŞ PANELİ
Dijital Dönüşüm Çağında Ekolojik Yeni Dünya Ekonomisi ve Stratejileri
Metin Akdaş
EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Avni Yelkenbiçer
EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Sibel Zorlu
ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Tunç Tuncer
Pınat Et ve Çamlı Yem Başkan Yardımcısı
Oturum Başkanı
Prof. Dr. Durmuş Özdemir
Yaşar Üniversitesi İşletme Fakültesi Ekonomi Bölüm Başkanı
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

AÇILIŞ PANELİ
Dijital Dönüşüm Çağında Ekolojik Yeni Dünya Ekonomisi ve Stratejileri
Metin Akdaş
EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Avni Yelkenbiçer
EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Sibel Zorlu
ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Tunç Tuncer
Pınat Et ve Çamlı Yem Başkan Yardımcısı
Oturum Başkanı
Prof. Dr. Durmuş Özdemir
Yaşar Üniversitesi İşletme Fakültesi Ekonomi Bölüm Başkanı
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

7. Uluslararası İzm
İktisat Kongresi

Avni Yelkenbiçer
Prof. Dr. Durmuş Özdemir

AÇILIŞ PANELİ
Dijital Dönüşüm Çağında Ekolojik Yeni Dünya Ekonomisi ve Stratejileri
Metin Akdaş
- EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Avni Yelkenbiçer
EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Sibel Zorlu
ESİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Tunç Tuncer
Pınat Et ve Çamlı Yem Başkan Yardımcısı
Oturum Başkanı
Prof. Dr. Durmuş Özdemir
Yaşar Üniversitesi İşletme Fakültesi
Ekonomi Bölüm Başkanı
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

YASAR
UNIVERSITESI

Dr. Mustafa Latif
EMEK
İKSAD Başkanı

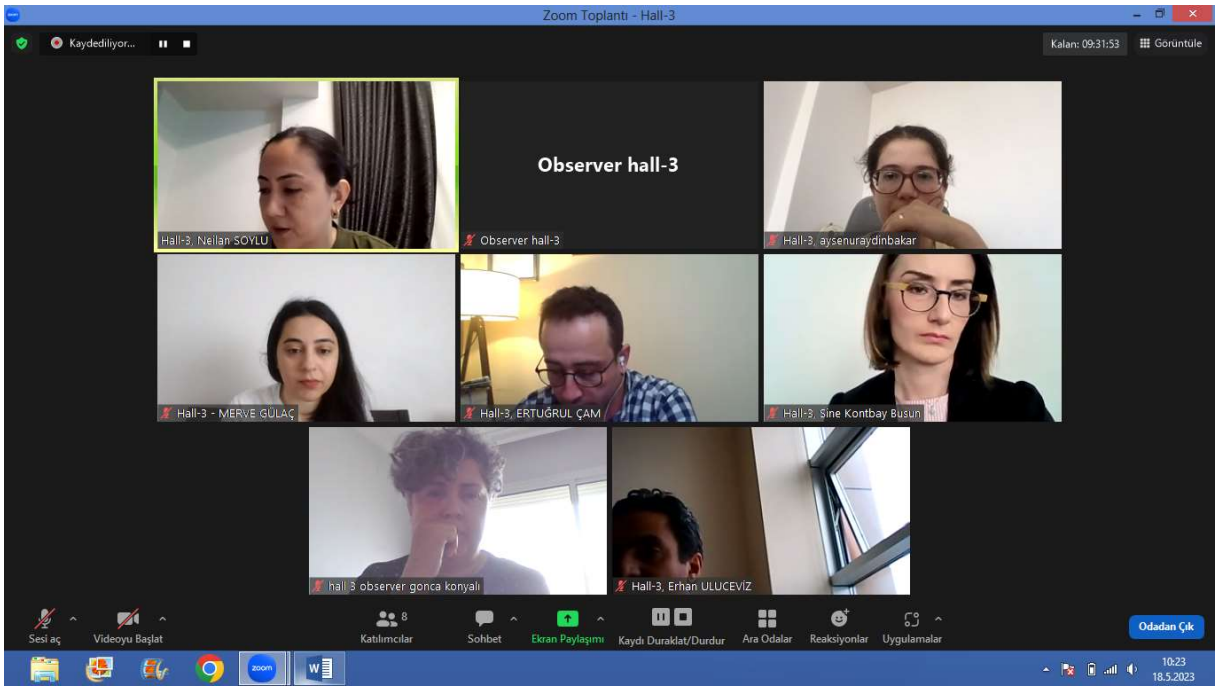

Prof. Dr.
Şevkinaz
GÜMÜŞOĞLU
Yaşar Üniversitesi

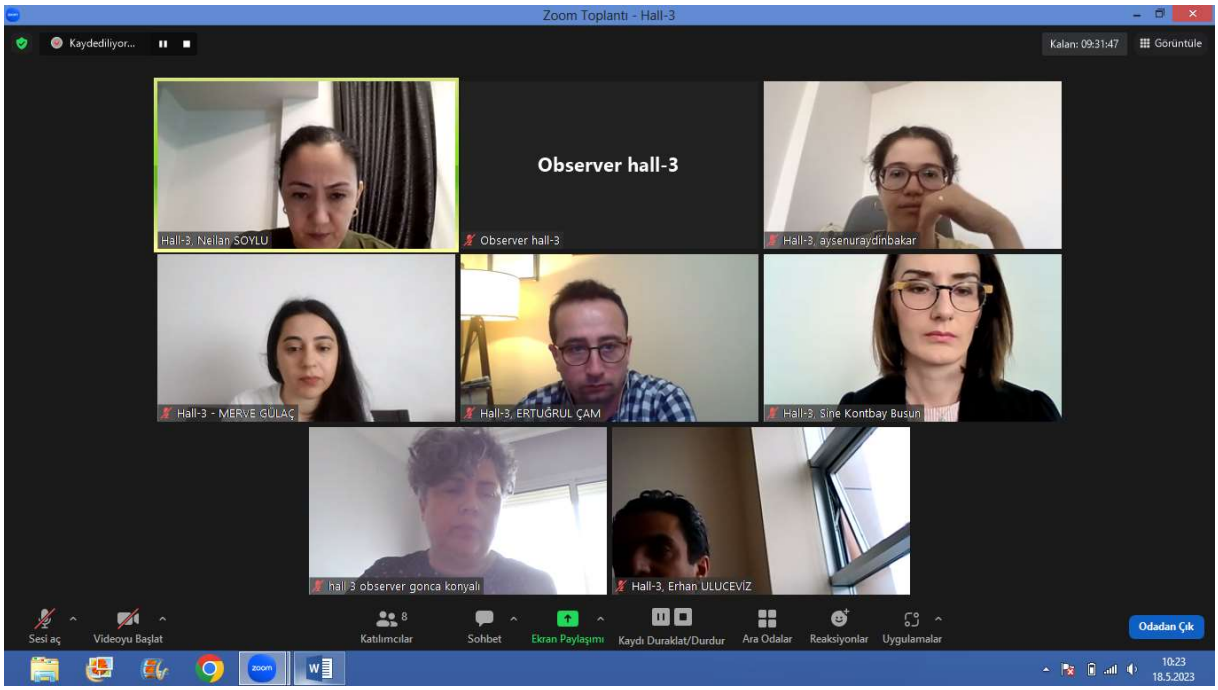

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:32:01
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
hall-3 observer gonca konyalı
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
10:22
18.5.2023

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:31:57
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
hall 3 observer gonca konyalı
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
10:23
18.5.2023

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:31:55
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
hall 3 observer gonca konyalı
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
10:23
18.5.2023

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:31:53
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
hall 3 observer gonca konyalı
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
10:23
18.5.2023

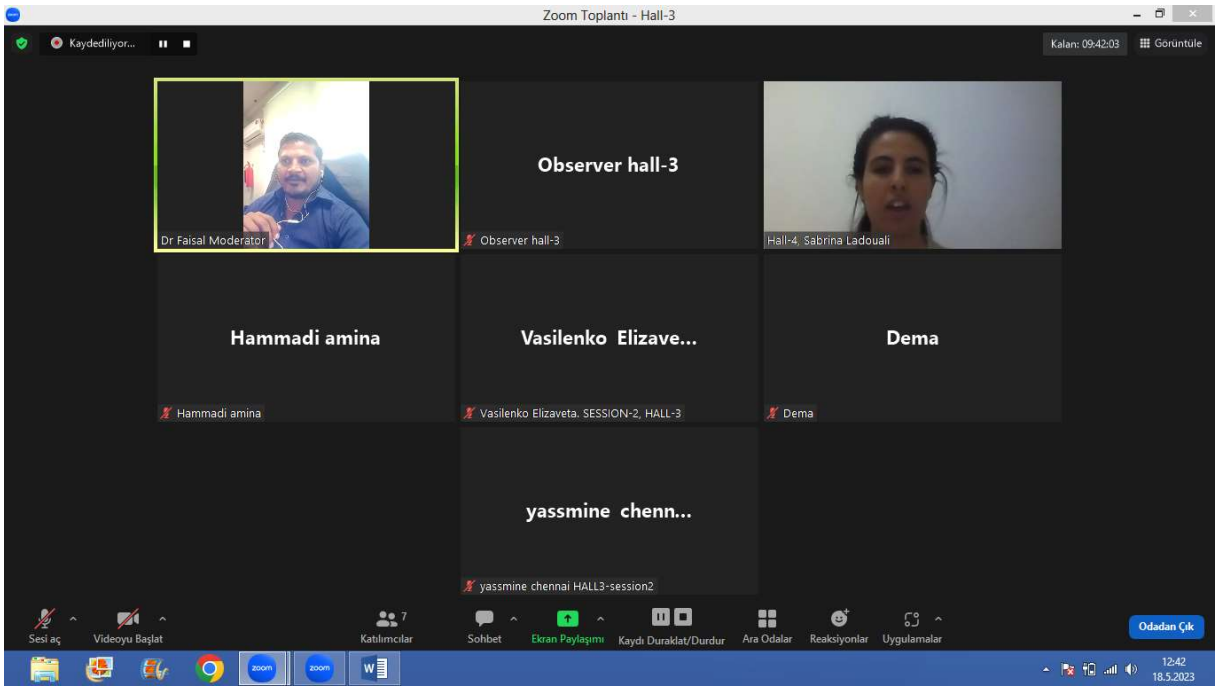

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:31:50
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
hall 3 observer gonca konyalı
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
10:23
18.5.2023

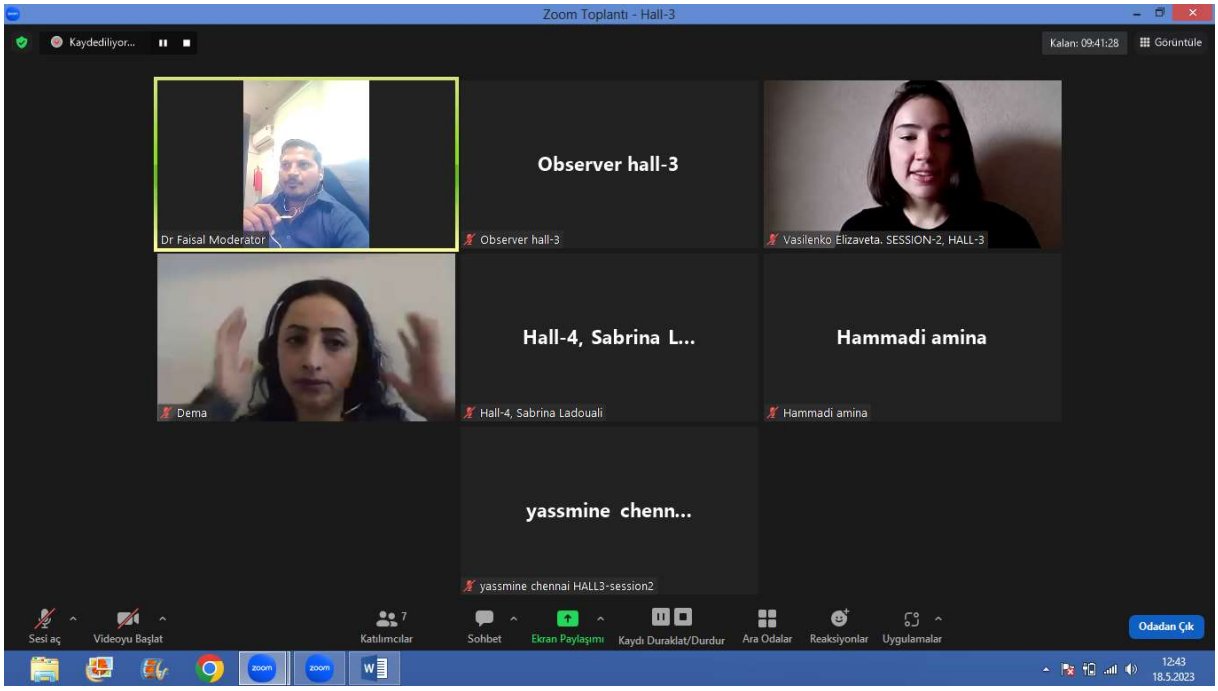

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:31:47
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
hall 3 observer gonca konyalı
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
10:23
18.5.2023

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:31:45
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
hall 3 observer gonca konyalı
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
10:23
18.5.2023

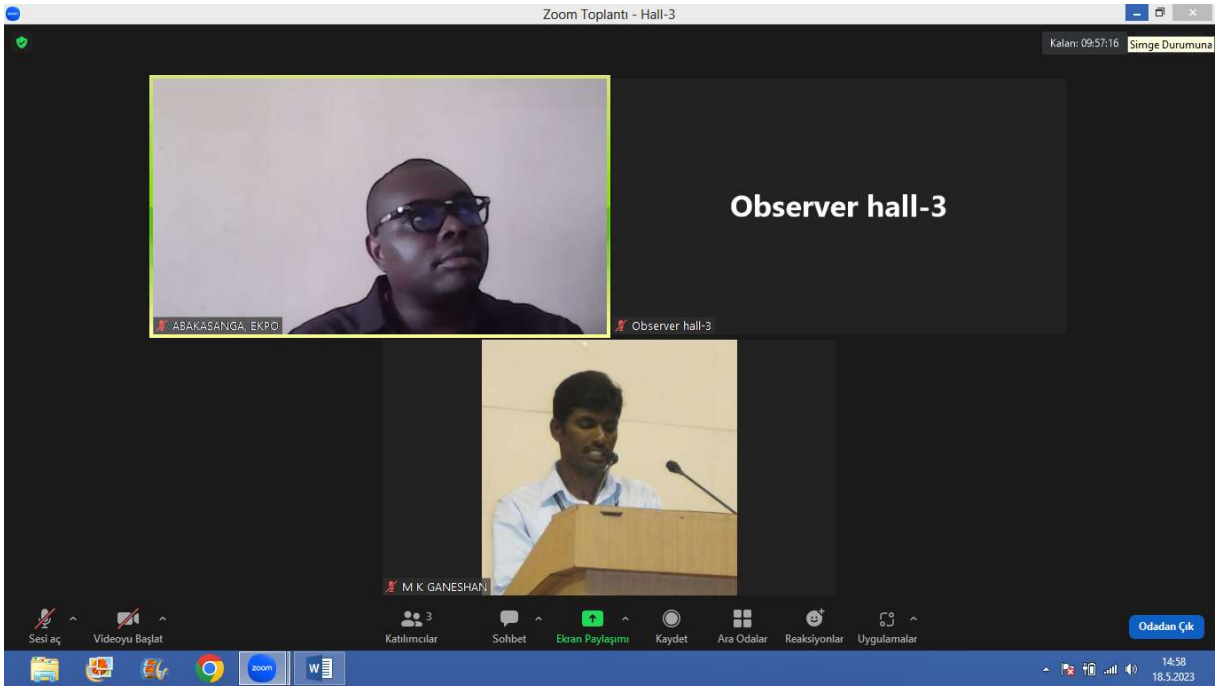

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 07:55:31
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
hall 3 observer gonca konyalı
Sabiha
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
11:59
18.5.2023

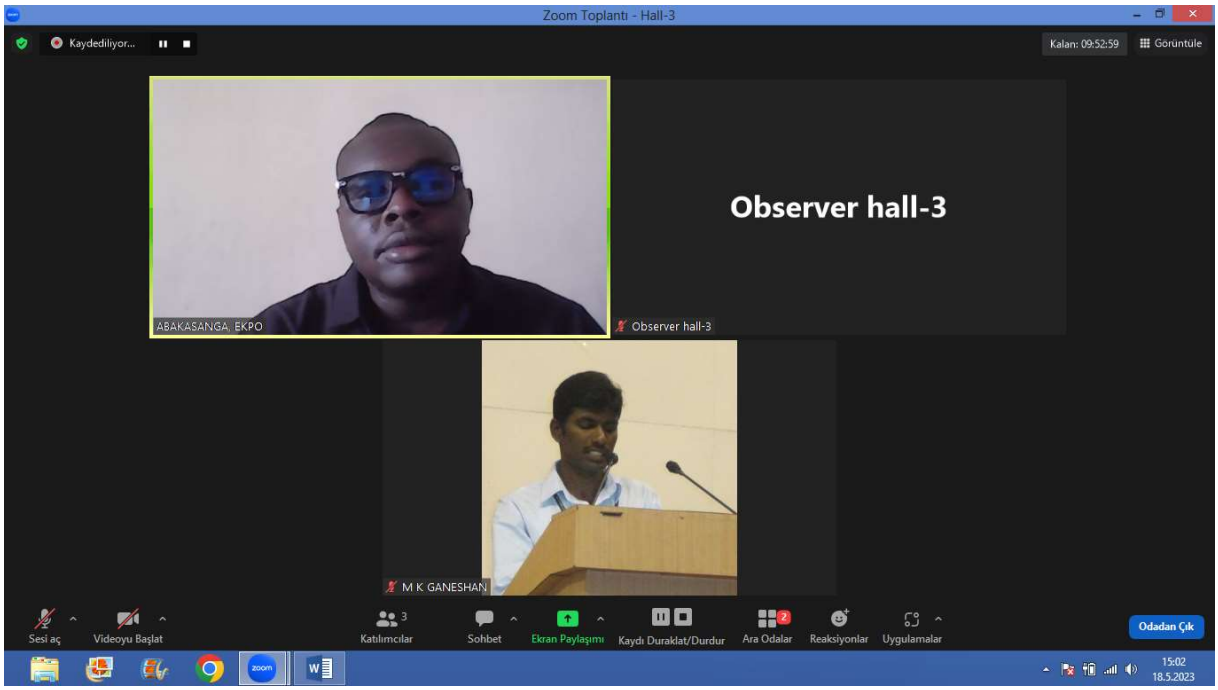

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 07:55:37
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-3, Neilan SOYLU
Observer hall-3
Hall-3, aysenuraydinbakar
Hall-3 - MERVE GÜLAÇ
Hall-3, ERTUĞRUL ÇAM
Hall-3, Sine Kontbay Busun
Hall-3, Erhan ULUCEVİZ
hall 3 observer gonca konyalı
Sabiha
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
11:59
18.5.2023

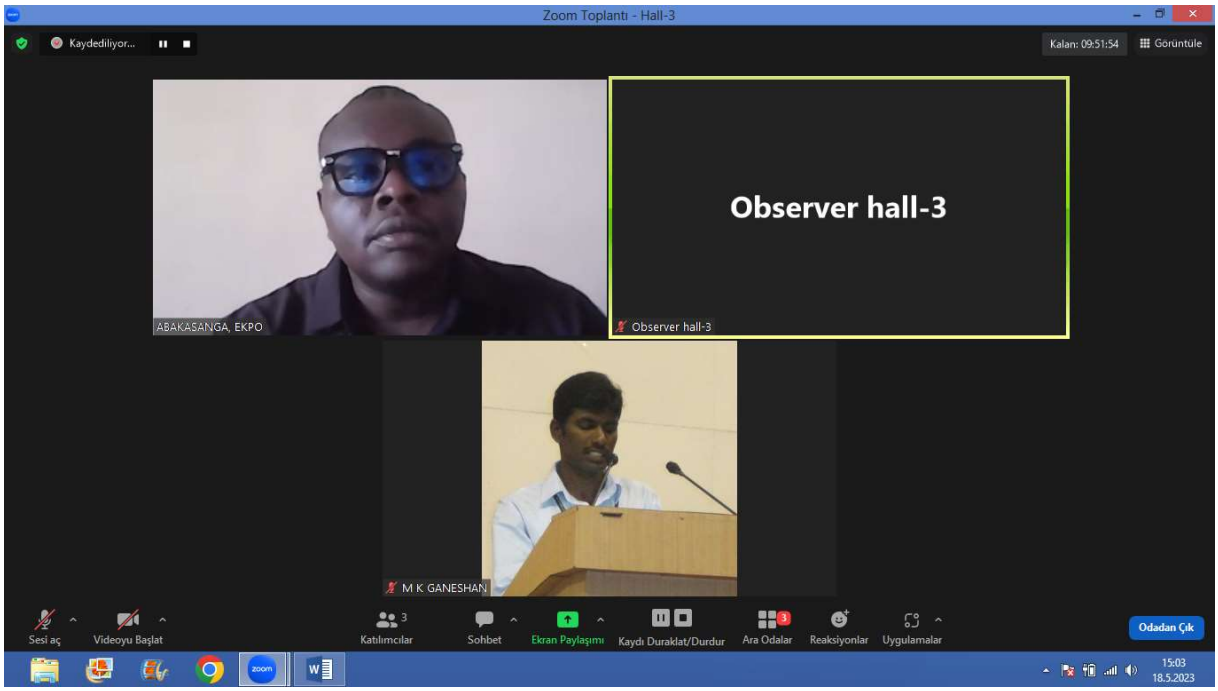

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:42:03
Görüntüle
Dr Faisal Moderator
Observer hall-3
Observer hall-3
Hall-4, Sabrina Ladouali
Hammadi amina
Hammadi amina
Vasilenko Elizave...
Vasilenko Elizaveta. SESSION-2, HALL-3
Dema
Dema
yassmine chenn...
yassmine chennai HALL3-session2
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
7
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
12:42
18.5.2023

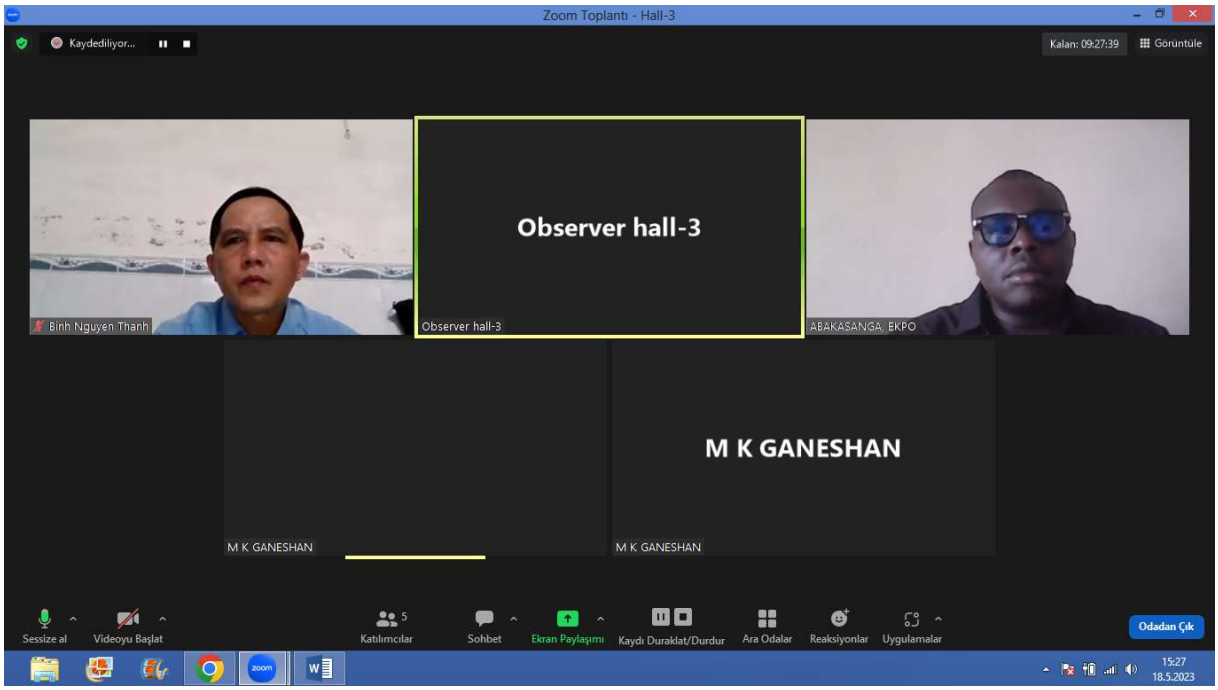

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:41:28
Görüntüle
Dr Faisal Moderator
Observer hall-3
Observer hall-3
Vasilenko Elizaveta. SESSION-2, HALL-3
Dema
Hall-4, Sabrina L...
Hall-4, Sabrina Ladouali
Hammadi amina
Hammadi amina
yassmine chenn...
yassmine chennai HALL3-session2
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
7
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
12:43
18.5.2023

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:41:38
Görüntüle
Observer hall-3
Hall-4, Sabrina Ladouali
Observer hall-3
Dr Faisal Moderator
Hammadi amina
Dema
Vasilenko Elizaveta, SESSION-2, HALL-3
Hammadi amina
Dema
yassmine chenn...
yassmine chennai HALL3-session2
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
12:43
18.5.2023

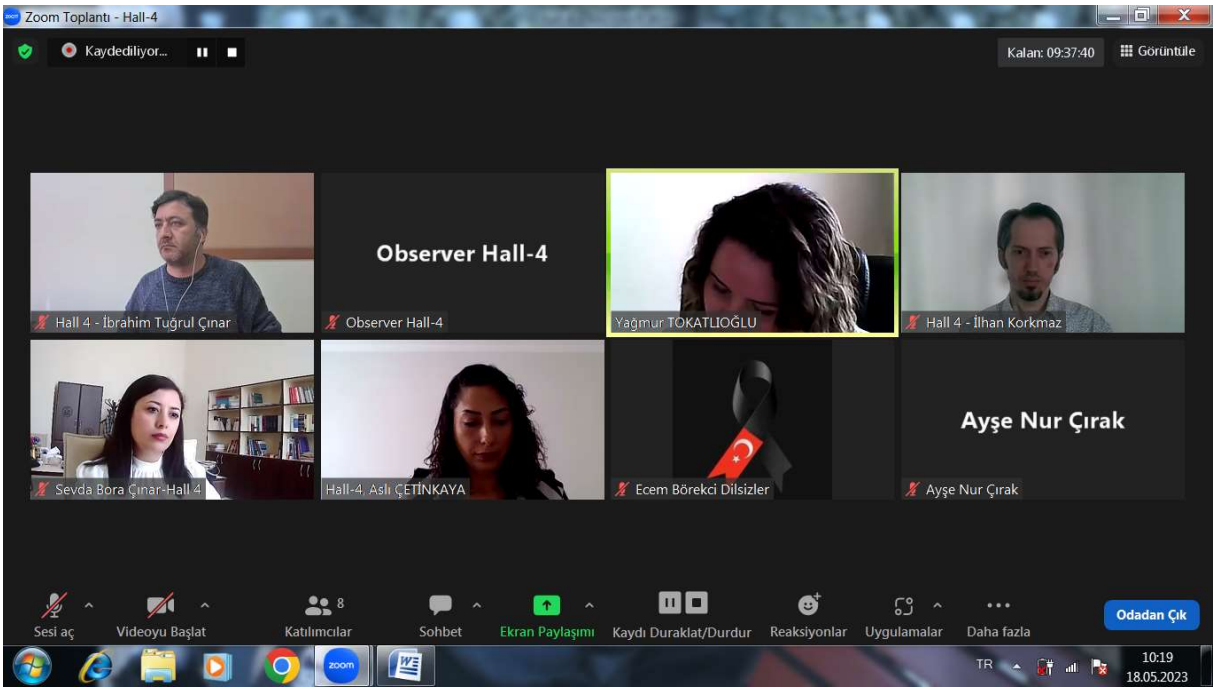

Zoom Toplantı - Hall-3
Kalan: 09:57:16
Simge Durumuna
Observer hall-3
ABAKASANGA, EKPO
Observer hall-3
M K GANESHAN
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydet
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
14:58
18.5.2023

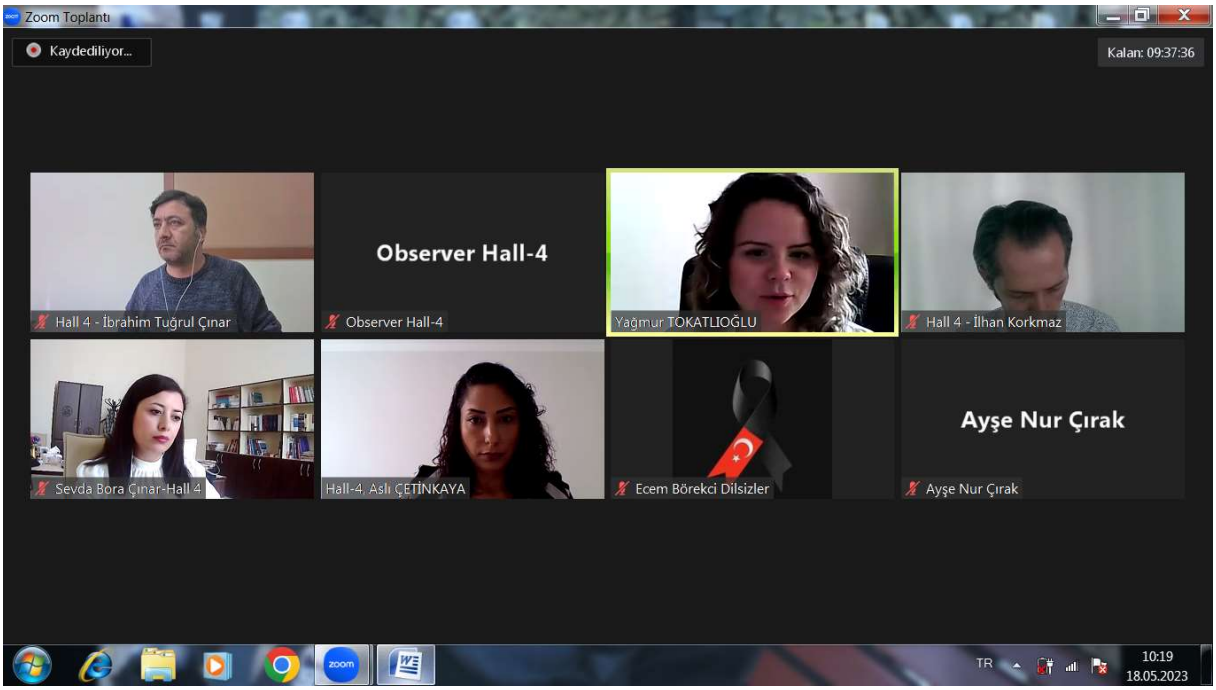

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:52:59
Görüntüle
Observer hall-3
ABAKASANGA, EKPO
Observer hall-3
M K GANESHAN
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
15:02
18.5.2023

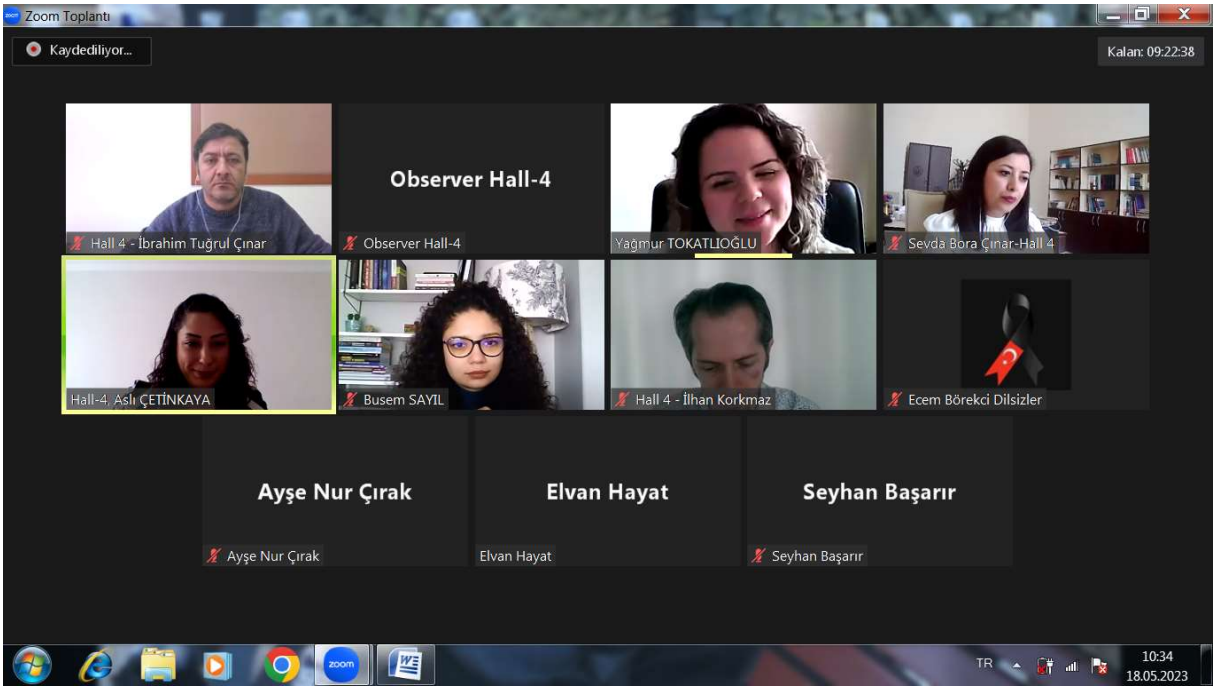

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:51:54
Görüntüle
Observer hall-3
ABAKASANGA, EKPO
Observer hall-3
M K GANESHAN
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
15:03
18.5.2023

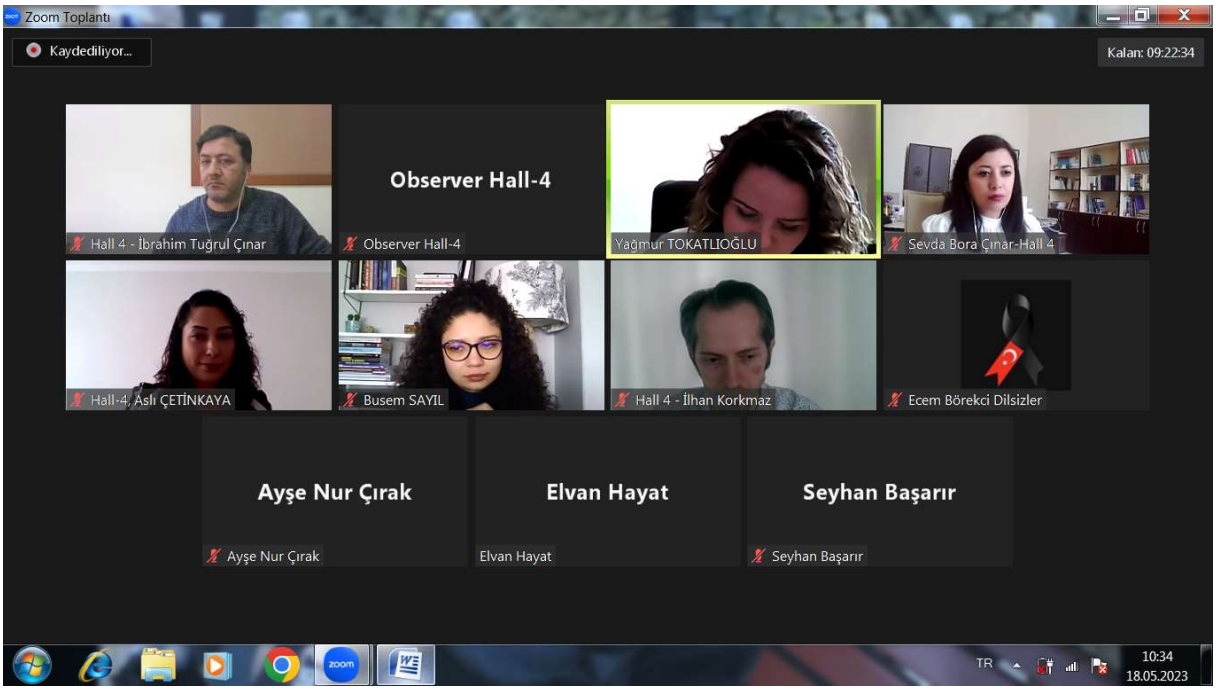

Zoom Toplantı - Hall-3
Kaydediliyor...
Kalan: 09:27:39
Görüntüle
Observer hall-3
Binh Nguyen Thanh
Observer hall-3
ABAKASANGA EKPO
M K GANESHAN
M K GANESHAN
M K GANESHAN
Sessize al
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Ara Odalar
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Odadan Çık
15:27
18.5.2023

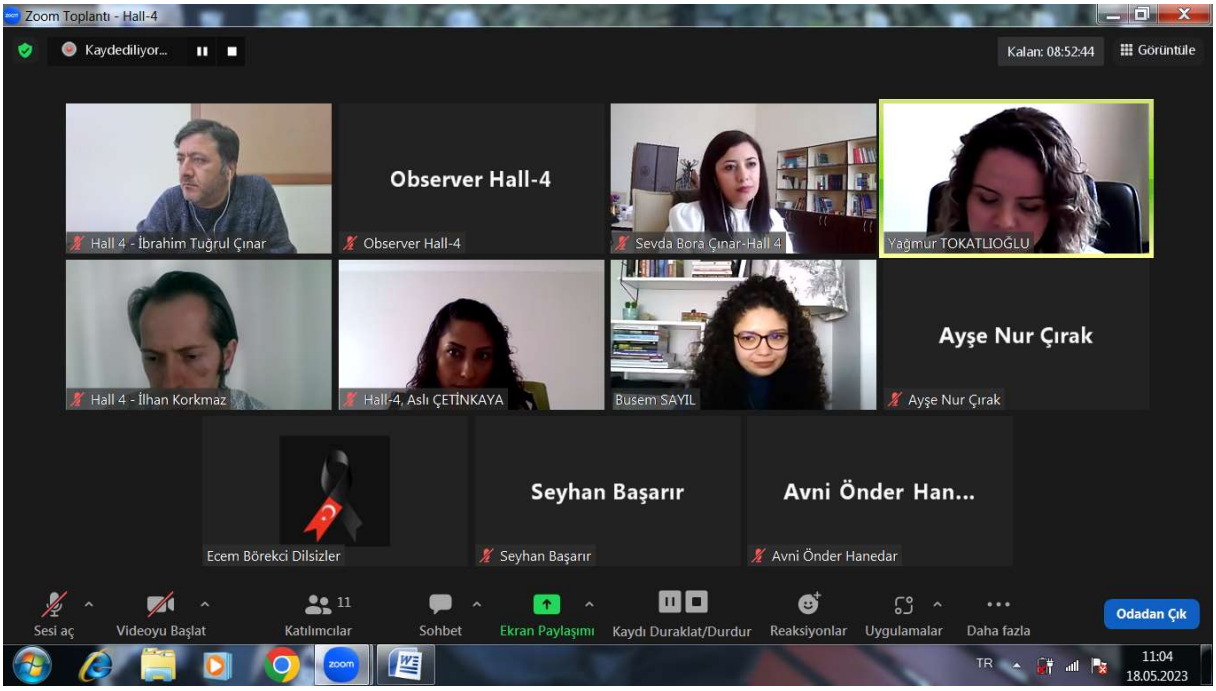
s1-h4

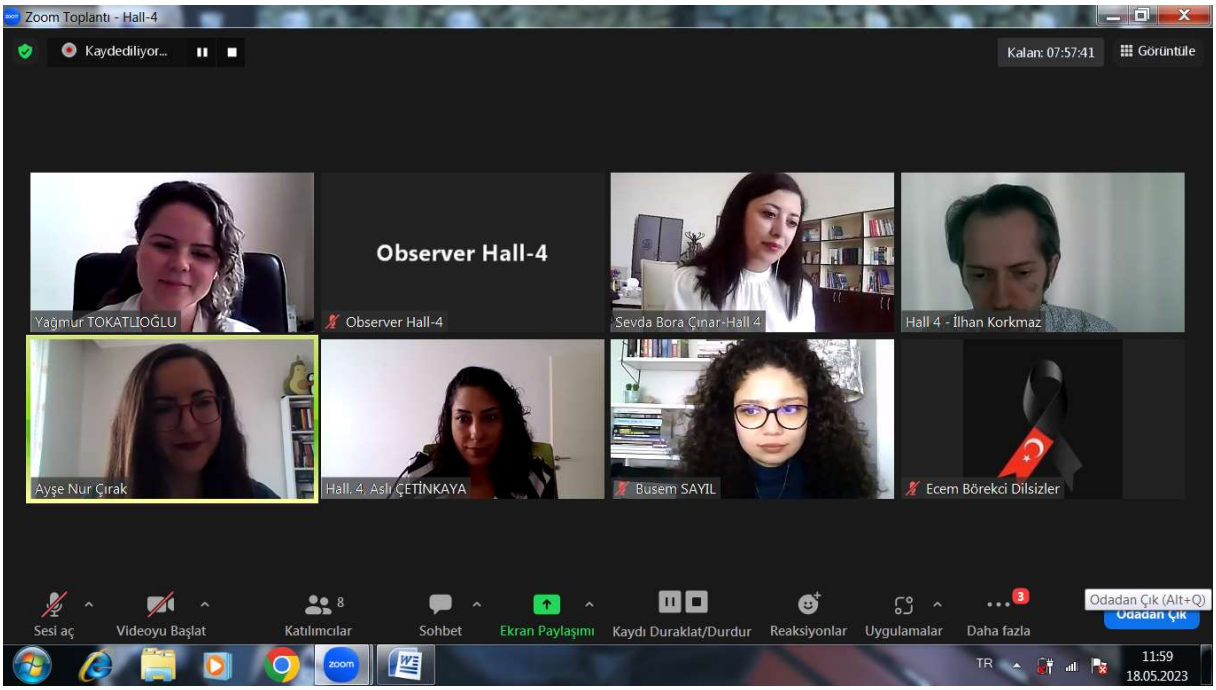

Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 09:37:40
Görüntüle
Hall 4 - İbrahim Tuğrul Çınar
Observer Hall-4
Observer Hall-4
Yağmur TOKATLIOĞLU
Hall 4 - İlhan Korkmaz
Sevda Bora Çınar-Hall 4
Hall-4, Aslı ÇETİNKAYA
Ecem Börekci Dilsizler
Ayşe Nur Çırak
Ayşe Nur Çırak
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
Odadan Çık
TR
10:19
18.05.2023

Zoom Toplantı
Kaydediliyor...
Kalan: 09:37:36
Hall 4 - İbrahim Tuğrul Çınar
Observer Hall-4
Observer Hall-4
Yağmur TOKATLIOĞLU
Hall 4 - İlhan Korkmaz
Sevda Bora Çınar-Hall 4
Hall-4, Aslı ÇETİNKAYA
Ecem Börekci Dilsizler
Ayşe Nur Çırak
Ayşe Nur Çırak
TR
10:19
18.05.2023

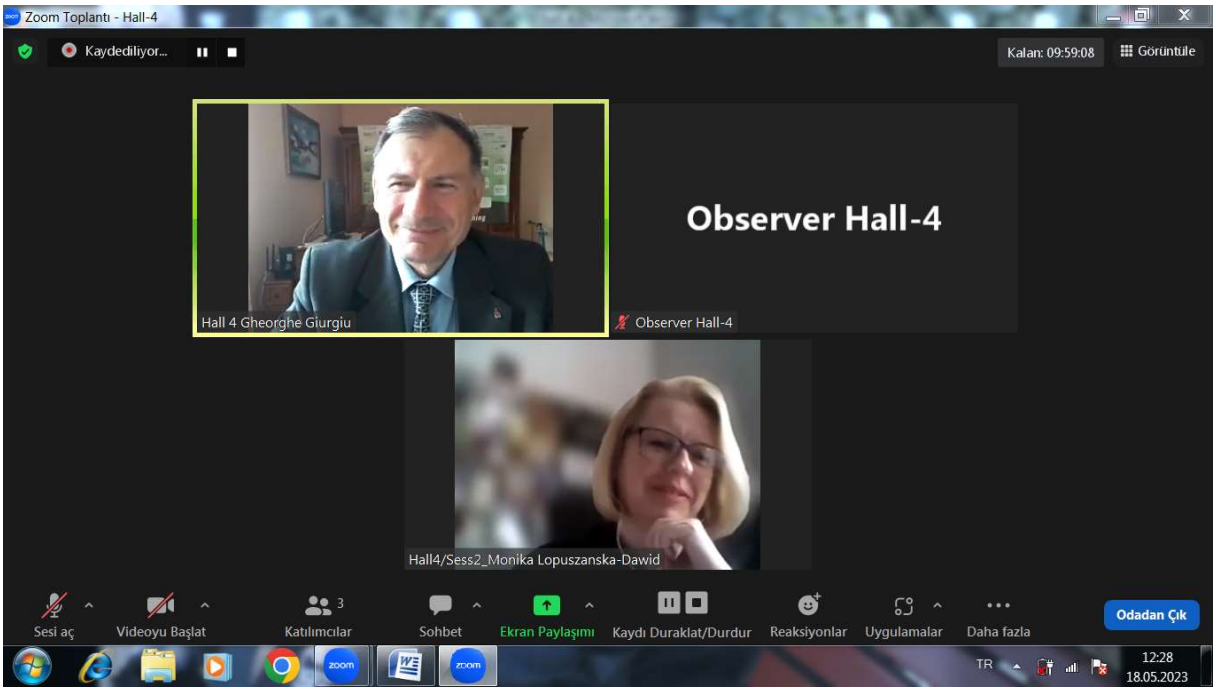

Zoom Toplantı
Kaydediliyor...
Kalan: 09:22:38
Hall 4 - İbrahim Tuğrul Çınar
Observer Hall-4
Observer Hall-4
Yağmur TOKATLIOĞLU
Sevda Bora Çınar-Hall 4
Hall-4, Aslı ÇETİNKAYA
Busem SAYIL
Hall 4 - İlhan Korkmaz
Ecem Börekci Dilsizler
Ayşe Nur Çırak
Ayşe Nur Çırak
Elvan Hayat
Elvan Hayat
Seyhan Başarır
Seyhan Başarır
TR
10:34
18.05.2023

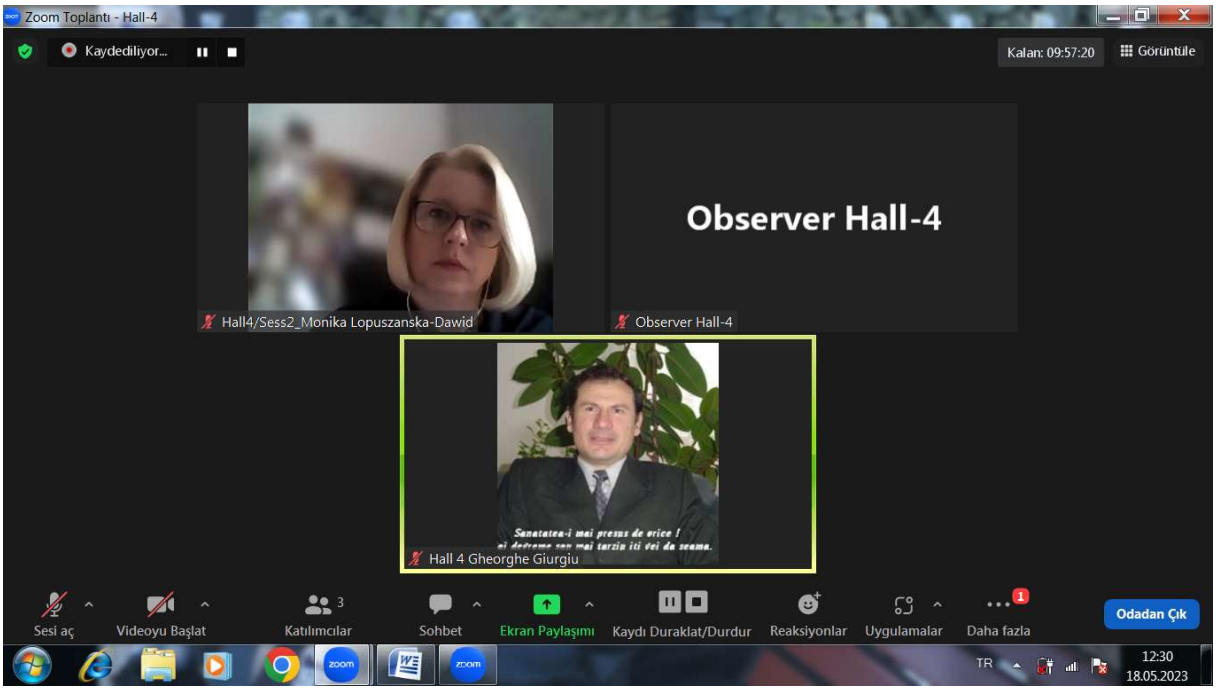

Zoom Toplantı
Kaydediliyor...
Kalan: 09:22:34
Hall 4 - İbrahim Tuğrul Çınar
Observer Hall-4
Observer Hall-4
Yağmur TOKATLIOĞLU
Sevda Bora Çınar-Hall 4
Hall-4, Aslı ÇETİNKAYA
Busem SAYIL
Hall 4 - İlhan Korkmaz
Ecem Börekci Dilsizler
Ayşe Nur Çırak
Ayşe Nur Çırak
Elvan Hayat
Elvan Hayat
Seyhan Başarır
Seyhan Başarır
TR
10:34
18.05.2023

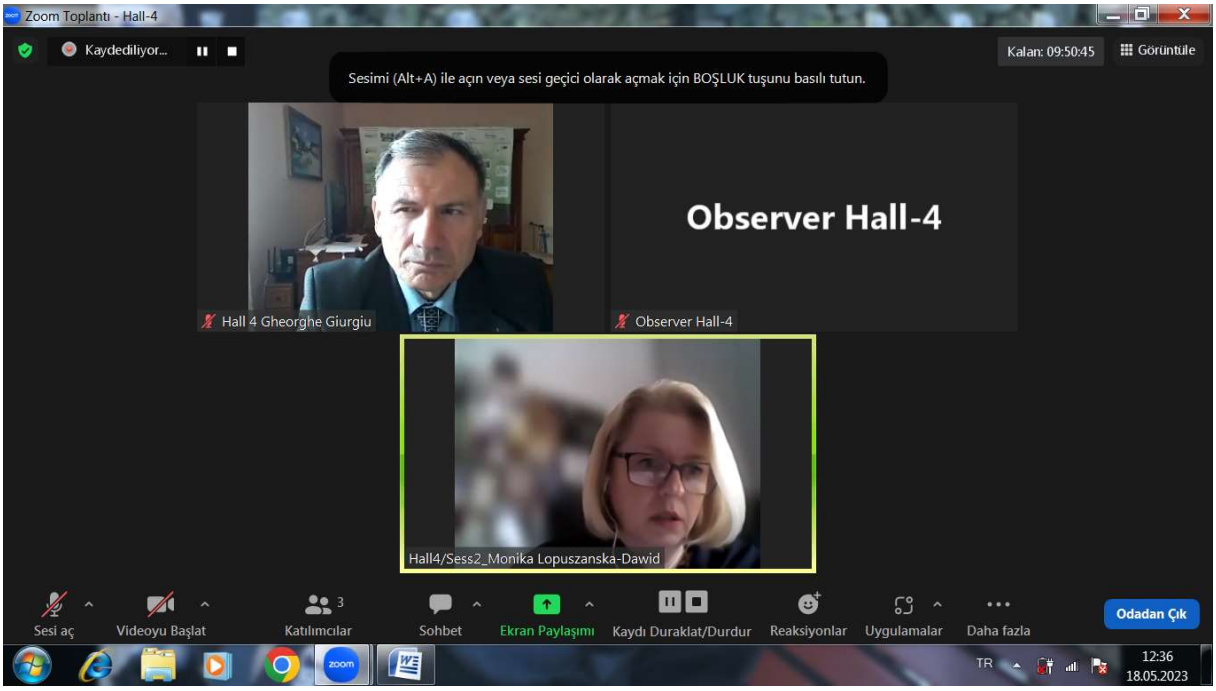

Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 08:52:44
Görüntüle
Hall 4 - İbrahim Tuğrul Çınar
Observer Hall-4
Observer Hall-4
Sevda Bora Çınar-Hall 4
Yağmur TOKATLIOĞLU
Hall 4 - İlhan Korkmaz
Hall-4, Aslı ÇETİNKAYA
Busem SAYIL
Ayşe Nur Çırak
Ayşe Nur Çırak
Ecem Börekci Dilsizler
Seyhan Başarır
Seyhan Başarır
Avni Önder Han...
Avni Önder Hanedar
Sesi aç
Videoyu Başlat
11
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
Odadan Çık
TR
11:04
18.05.2023

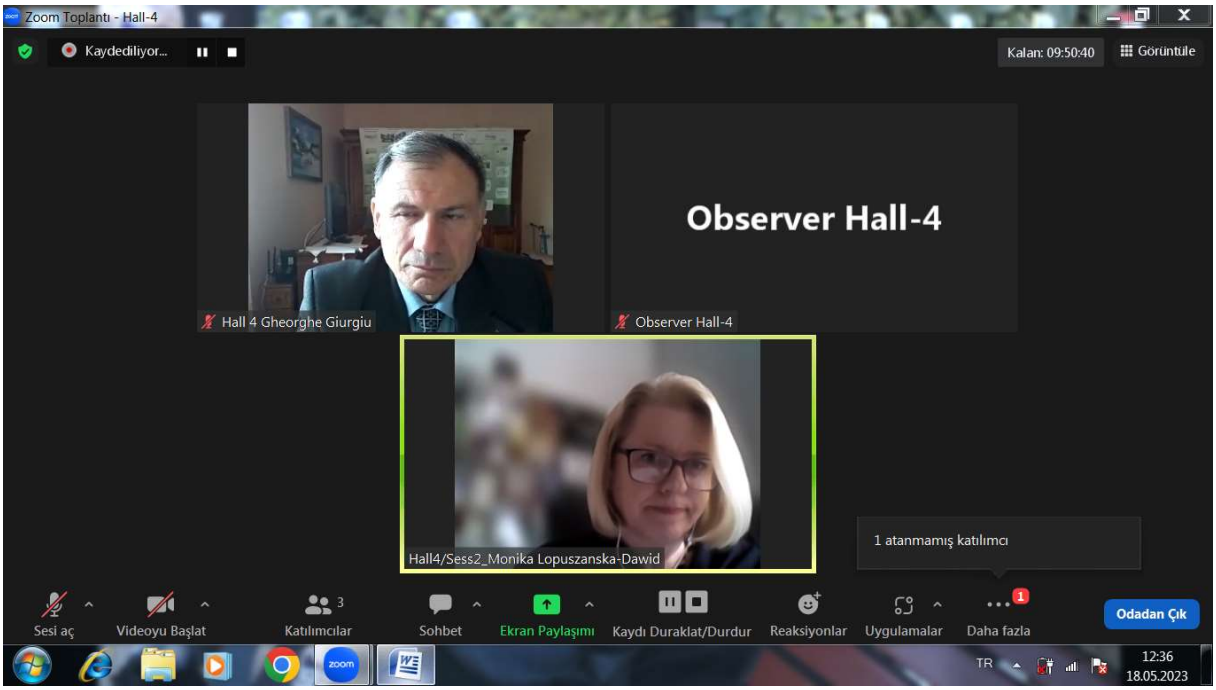

Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 07:57:41
Görüntüle
Observer Hall-4
Yağmur TOKATLIOĞLU
Observer Hall-4
Sevda Bora Çınar-Hall 4
Hall 4 - İlhan Korkmaz
Ayşe Nur Çırak
Hall. 4. Aslı ÇETİNKAYA
Busem SAYIL
Ecem Börekci Dilsizler
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
Odadan Çık (Alt+Q)
Odadan Çık
TR
11:59
18.05.2023

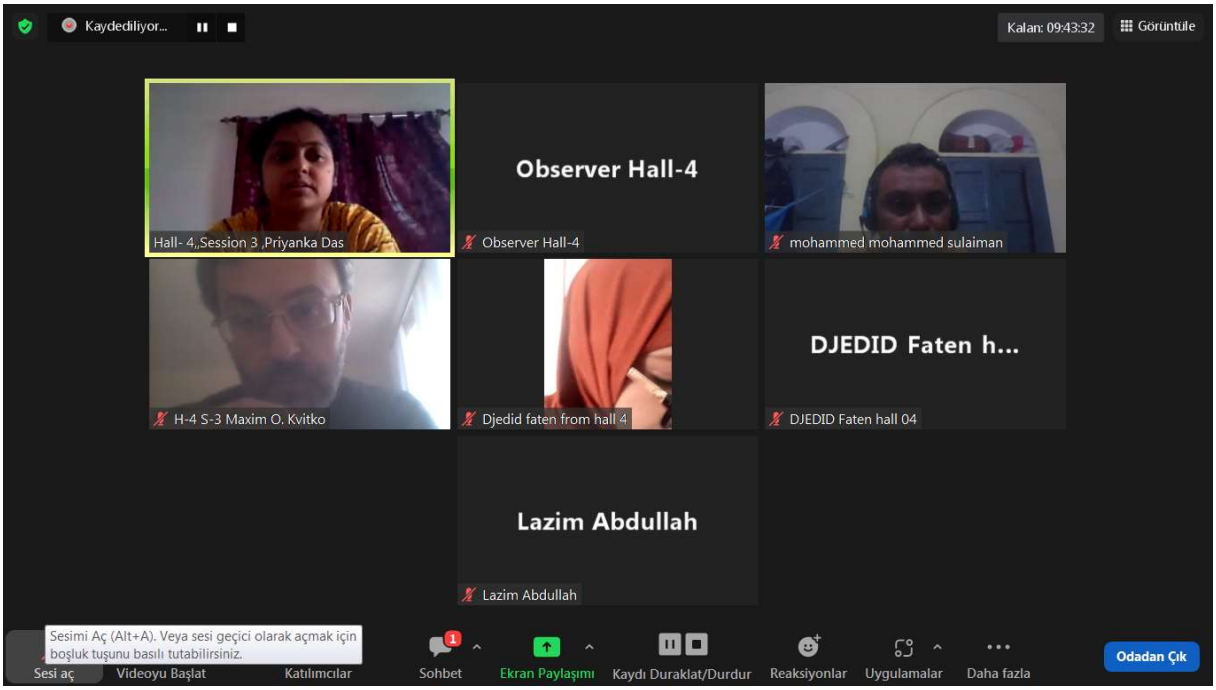
s2-h4

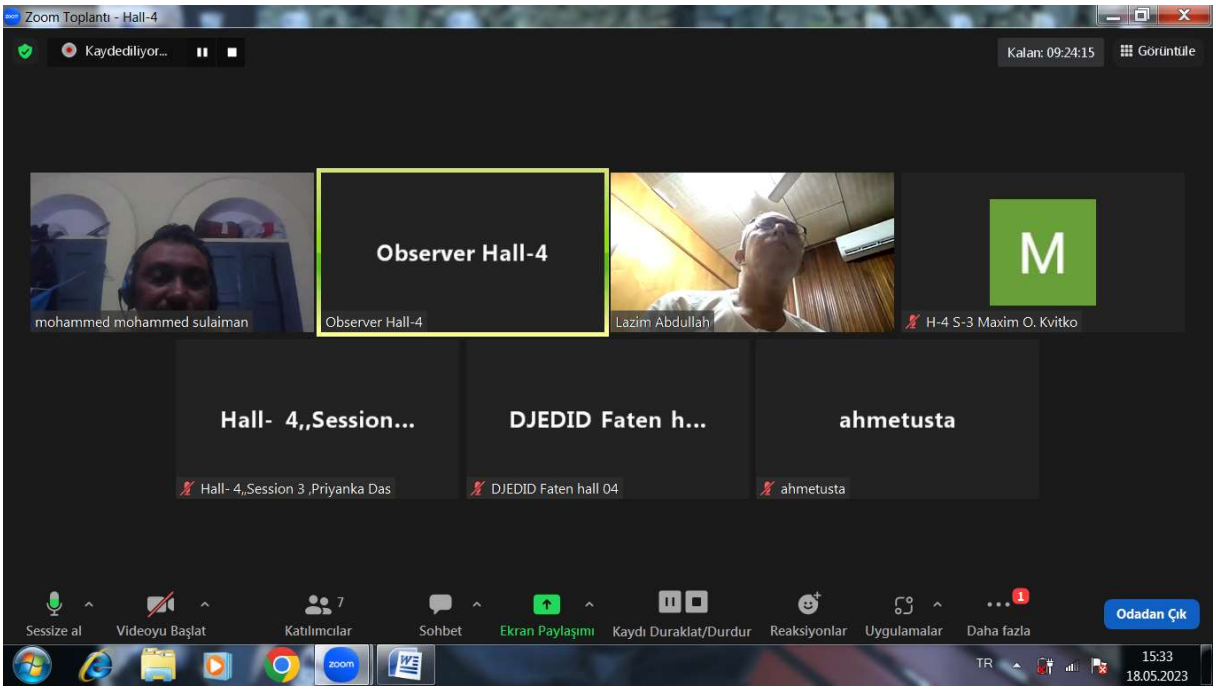

Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 09:59:08
Görüntüle
Hall 4 Gheorghe Giurgiu
Observer Hall-4
Observer Hall-4
Hall4/Sess2_Monika Lopuszanska-Dawid
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
Odadan Çık
TR
12:28
18.05.2023

Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 09:57:20
Görüntüle
Observer Hall-4
Hall4/Sess2_Monika Lopuszanska-Dawid
Observer Hall-4
Hall 4 Gheorghe Giurgiu
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
Odadan Çık
12:30
18.05.2023

Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 09:50:45
Görüntüle
Sesimi (Alt+A) ile açın veya sesi geçici olarak açmak için BOŞLUK tuşunu basılı tutun.
Observer Hall-4
Hall 4 Gheorghe Giurgiu
Observer Hall-4
Hall4/Sess2_Monika Lopuszanska-Dawid
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
Odadan Çık
12:36
18.05.2023

Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 09:50:40
Görüntüle
Hall 4 Gheorghe Giurgiu
Observer Hall-4
Observer Hall-4
Hall4/Sess2_Monika Lopuszanska-Dawid
1 atanmamış katılımcı
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
3
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
Odadan Çık
TR
12:36
18.05.2023

Kaydediliyor...
Kalan: 09:43:32
Görüntüle
Hall- 4„Session 3 ,Priyanka Das
Observer Hall-4
Observer Hall-4
mohammed mohammed sulaiman
H-4 S-3 Maxim O. Kvitko
Djedid faten from hall 4
DJEDID Faten h...
DJEDID Faten hall 04
Lazim Abdullah
Lazim Abdullah
Sesimi Aç (Alt+A). Veya sesi geçici olarak açmak için boşluk tuşunu basılı tutabilirsiniz.
Sesi aç
Videoyu Başlat
Katılımcılar
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
Odadan Çık

Zoom Toplantı - Hall-4
Kaydediliyor...
Kalan: 09:24:15
Görüntüle
mohammed mohammed sulaiman
Observer Hall-4
Observer Hall-4
Lazim Abdullah
M
H-4 S-3 Maxim O. Kvitko
Hall- 4,,Session...
Hall- 4,,Session 3 ,Priyanka Das
DJEDID Faten h...
DJEDID Faten hall 04
ahmetusta
ahmetusta
Sessize al
Videoyu Başlat
Katılımcılar
7
Sohbet
Ekran Paylaşımı
Kaydı Duraklat/Durdur
Reaksiyonlar
Uygulamalar
Daha fazla
1
Odadan Çık
TR
15:33
18.05.2023

CONTENTS

CONFERENCE IDENTIFICATION	I
PROGRAM	II
GALLERY	III
CONTENTS	IV

AUTHOR	TITLE OF THE PAPER	No
Ayşe ÇAY ATALAY	TÜRKİYE'DE SUÇ VE GELİR DAĞILIMI İLİŞKİSİNE MEKANSAL BİR YAKLAŞIM	1
Alper DEMİRKOL Tuğba AKIN	GELİŞMEKTE OLAN ÜLKE GRUPLARINDA MAKROEKONOMİK GÖSTERGELERİN KIRILGAN DEVLETLER ENDEKSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN PANEL VERİ YÖNTEMLER İLE KARŞILAŞTIRILMASI	26
Sinem ATICI USTALAR Tuğba SALMAN Kerem Fırat COŞKUN	DEMOKRASİ İLE DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR VE PORTFÖY YATIRIMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ	40
Çağrı ÇOBAN Elvan HAYAT	DALGACIK DÖNÜŞÜMÜ VE DERİN ÖĞRENME METOTLARI İLE HİSSE SENEDİ FİYAT TAHMİNİ: SAVUNMA SANAYİİNDE BİR UYGULAMA	42
Cevat SÖYLEMEZ Levent YAZICI	İLAÇ SEKTÖRÜNDE GELENEKSEL VE GÜNCEL PAZARLAMA VE TANITIM FAALİYETLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	59
Ercan TAŞKIN Levent YAZICI	TÜRKİYE İLAÇ SANAYİ AR-GE YATIRIMLARININ İLAÇ İHRACATINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ	61
Anna Mila AYDIN	TİYATRO ALANINDA TİYATRO ÇALIŞANLARININ HABİTUSU	63
Ahmet TOPRAK	UKRAYNA SAVAŞI ÇERÇEVESİNDE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN JEOPOLİTİK YAKLAŞIMININ İNCELENMESİ	65
Engin ÖZTORNACI	KAMU POLİTİKALARINA VE GENÇ İŞSİZLİĞİNE ETKİLERİYLE DİJİTALLEŞEN EKONOMİ: GELECEĞE BAKIŞ	78
Erkan ERDIL	TRANSFORMING DIGITALLY AND READINESS: TURKISH CASE	80
Yonca ALTINDAL	EMEĞİN KIYISINA İTİLEN KADINLAR: SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME	82
Öznur TAŞDÖKEN Hakan KAHYAOĞLU	KÜRESEL RİSKVE GIDA KRİZİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	91
Öznur TAŞDÖKEN Hakan KAHYAOĞLU	YAPAY ZEKâ EKONOMİSİ ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ	103
Mahmut ÖZTÜRK	KUR'AN VE SÜNNETE GÖRE TÜKETİM AHLAKI	118
YALÇINKAYA Vedat KAYA Gökhan ERKAL	EKONOMİK YAPISAL REFORMLARIN BÜYÜME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	120
Ömer YALÇINKAYA Vedat KAYA Gökhan ERKAL	TÜRKİYE İÇİN EKONOMİK YAPISAL REFORMLARIN ÖLÇÜMLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ:1990-2021	135
İrem ERASA AKÇA	KATILIMCI BÜTÇELEME ANLAYIŞINDA KENT KONSEYLERİNİN ROLÜ: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME	151
Gizem KOLBAŞI-MUYAN	TÜRKİYE'NİN DİASPORA POLİTİKASINDAKİ DÖNÜŞÜMÜN EKONOMİK BAĞLAMDA İNCELEMESİ	158
Arzu BAYKARA TAŞKAYA	CEZAYİR-İ BAHR-İ SEFİD VİLAYETİNDE MERKEZ TAYİNİ VE VİLAYETİN VALİSİ SAFVETİ PAŞA'NIN LAYİHASI	168
Savaş GAYAKER Hasan TÜRE	GOOGLE TRENDLER'İN TAHMİN GÜCÜNÜ KEŞFETMEK: TÜRKİYE EKONOMİSİNDE MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER İÇİN GRANGER NEDENSELLİK ANALİZİ	205
Emine KILIÇASLAN	SİYASAL İLETİŞİM BAĞLAMINDA KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE ULUS DEVLETİN GELECEĞİNİ "EGEMENLİK" VE "DEMOKRASİ" KAVRAMLARI İLE ANLAMAK	208

Burhan ASLAN Ummuhan GÖKOVALI	AKADEMİK BİLGİNİN YAYILMASI VE YAYILMA KANALLARI	222
Fatih Volkan AYYILDIZ	G-4 ÜLKELERİNDE EKONOMİK KARMAŞIKLIK VE BÜYÜME İLİŞKİSİ	224
Serter ORAN	1938 CEMİYETLER KANUNU VE DÖNEMİN ÇALIŞMA İLİŞKİLERİNE ETKİLERİ: SOSYOLOJİK BİR ANALİZ	235
Hakan DALKILIÇ Şevkinaz GÜMÜŞOĞLU	KANIT BAZLI KARAR VERMEDE BÜYÜK VERİNİN ETKİSİ VE VERİNİN GÜVENLİĞİ	243
Simge AKSU	PAZARLAMA İLETİŞİMİN GELECEĞİ: YAPAY ZEKÂNIN MÜŞTERİ DENEYİMİ ÜZERİNE ETKİSİ	254
IŞIL CANDEMİR	ANALYSIS OF TIME-VARYING PARAMETERS IN AN EMERGING ECONOMY: FINDINGS FROM A FOUR FACTOR MODEL	257
Mehmet Atilla GÜLER	CUMHURİYET'İN 100. YILINDA TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ VE YAPISAL SORUNLARI	258
Selim ŞANLISOY Tuğberk ÇİLOĞLU	KOMPLEKSİTE İKTİSADI VE BÜYÜK VERİ: İKTİSATTA YENİ YAKLAŞIMLAR	271
Selim ŞANLISOY Tuğberk ÇİLOĞLU	BİR YENİLİK OLARAK METAVERSE: FIRSATLAR VE RİSKLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	288
Ayşegül GÜRSOY Gökçe Sinem ERBUĞA	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI DOĞRULTUSUNDA 11.KALKINMA PLANI HEDEFLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	300
Canan ÇETİN Ayşenur AYDINBAKAR	PREKARİTE ÇERÇEVESİNDE YEREL HALK VE SURİYELİ MÜLTECİLERİN EKONOMİK DURUMA YÖNELİK ALGI FARKLILIKLARI DEĞERLENDİRMESİ	323
Neilan SOYLU	İŞLETMELERDE FİNANSAL PERFORMANS İLE ENTELEKTÜEL SERMAYE ETKİNLİĞİNİN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ: ARAS YÖNTEMİ İLE BİR UYGULAMA	328
Merve GÜLAÇ	SCHWARTZ DEĞER KURAMINA GÖRE KİŞİLERİN DEĞER TİPLERİ E-TİCARET TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINI ETKİLEMEKTE MİDİR?	349
Erhan ULUCEVİZ	MODELING TOURIST ARRIVALS TO TURKEY: AN OUT-OF-SAMPLE PREDICTION ANALYSIS	351
Sabiha OLTULULAR	İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİ: ÇEVRE VE ADALET BOYUTUNDA İNCELENMESİ	353
Ertuğrul ÇAM	OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA TARIMSAL BİRER İŞLETME OLARAK ÇİFTLİKLERİN İSTANBUL'DAKİ DAĞILIMI VE BİR DEĞERLENDİRME	356
Sine KONTBAY BUSUN Gonca KONYALI	INEQUALITY AT THE TOP: MULTIDIMENSIONAL AFFLUENCE IN TURKEY	360
İlhan KORKMAZ İbrahim Tuğrul ÇINAR	TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ VE EKONOMİK KARMAŞIKLIK: EĞİTİMLİ GÖÇMENLER ÖNEMLİ Mİ?	375
Aslı ÇETİNKAYA Yağmur RENÇBER	TEMEL GIDA FİYATLARINDAKİ DEĞİŞİMİN ALIM GÜCÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	377
Yağmur TOKATLIOĞLU	EURO BÖLGESİ ENFLASYONU İLE HAM PETROL FİYATLARI İLİŞKİSİ	380
Bilal ÖZDEN Ecem BÖREKCİ DİLSİZLER	TÜRK SAVUNMA SANAYİİNİN MAKROEKONOMİK ETKİLERİ	382
Ayşe Nur ÇIRAK	KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMDEN ETKİLENEN İLLERDEKİ HAYVANSAL VE BİTKİSEL ÜRETİMİN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ	398
Gizel Busem SAYIL İsmail ALTAY Avni Önder HANEDAR	KURULUŞTAN BÜYÜK SAVAŞA TÜRKIYE'NIN POLITIK SERÜVENI: DÖVIZ KURLARI ÜZERINDEN BIR OKUMA	421
Sevda BORA ÇINAR	SANAYİ TOPLUMUNDAN BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞİN İLKELERİNİ İZMİR İKTİSAT KONGRESİ KARARLARI IŞIĞINDA OLUŞTURMAK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER	423
Agim BERISHA	PUBLIC EXPENDITURES AND THEIR IMPACT ON THE ECONOMY - THE CASE OF KOSOVO	443
Samuel Akpadiagha ETUK	FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN NIGERIA; HOW EFFECTIVE IS THE IMPLEMENTATION?	444
Lorena SALIAJ	THE GENDER PAY GAP IN THE ITALIAN LABOR MARKET	445
Ekpo Ekefre ABAKASANGA	ECONOMIC DEVELOPMENT AND SELF SUFFICIENCY: AN EMPIRICAL ASSESSMENT OF SALIENT ISSUES	446

Palak DEVNATH J. JAYASHANKAR	AN OVERVIEW OF INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS AND INDIAN ACCOUNTING STANDARDS	447
Putri Noor RAMAYANTI Fisy AMALIA Ahmad FADLI Adhy FIRDAUS	FACTORS THAT ENCOURAGE COMPANIES MANAGEMENT TO CARRY OUT CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR): A QUALITATIVE STUDY OF CSR IN TANGSEL CITY	448
Aep SAEFULLAH Fahri Tohiroh Adhy FIRDAUS	THE INFLUENCE OF ENERGY CONSUMPTION ON ECONOMIC GROWTH IN INDONESIA: A QUALITATIVE STUDY ON STAKEHOLDER PERCEPTIONS AND ATTITUDES	458
Hendra Candra Fuad Gagarin Siregar Moh. Tahang Adhy Firdaus	FACTORS AFFECTING FINANCIAL DISTRESS IN MSME: A QUALITATIVE STUDY ON MSME CULINARY SECTOR IN JAKARTA AND ITS VICINITY	468
Adhy FIRDAUS Siti FATIMAH Paulus SUNARJO Noorwindy ZELANDIANA	LEADERSHIP STYLE WHICH DRIVES THE JOB SATISFACTION IN THE WORKSPACE: A QUALITATIVE STUDY OF CONSTRUCTION SERVICES COMPANY IN BEKASI, INDONESIA	478
Hasan Fehmi ATASAĞUN Hamide SELÇUK Ahmet AKAR	KİT'ler YENİDEN KURULMALI MI?	489
Veysel KARAGÖL	ENFLASYON GELİR EŞİTSİZLİĞİNE NEDEN OLUR MU? OECD ÜLKELERİNDEN KANITLAR	503
Kübra COŞAR	YOKSULLUK VE MENTAL SAĞLIĞIN SOSYO EKONOMİK BELİRLEYİCİLERİ	517
Samet YAVUZ Banu SARIBAY	OTONOM ARAÇLARIN İŞ DÜNYASI ÜZERİNE OLASI ETKİLERİ	519
Volkan TUNÇ	TEK PARTİ DÖNEMİ DOĞU'DA İKTİSADİ ANALİZLER VE UYGULAMALAR	521
Erkan GÜRPINAR	YENİ KURUMSAL İKTİSATTA FİRMA TEORİSİ: ASİMETRİK BİLGİ, EKSİK SÖZLEŞMELER VE OYUN TEORİSİ	523
Gumru Vasif BALAKHANOVA	'MICOGENE LOAD"OF OBJECTS EXPOSED TO DIFFERENT ANTHROPOGENIC INFLUENCES IN THE URBAN ENVIRONMENT AND ITS CALCULATION	525
Pınar EGELİ	KAHRAMANMARAŞ DEPREMININ EKONOMIK ETKILERI VE JAPONYA'DAN ALINACAK DERSLER	527
Dinda Hasanatul JAMILA Muhammad Taufiq ABADI Muhammad Sultan MUBAROK Happy Sista DEVY	FEASIBILITY STUDY OF ANAK HEBAT (AHE) TUTORING BUSINESS TEGALSURUH BRANCH, PEKALONGAN REGENCY	529
Ridwan MUKAILA	EFFECT OF EQUILIBRIUM REAL EXCHANGE RATE ON COCOA EXPORT IN NIGERIA	530
Chems Eddine BOUKHEDIMI	IMPACT OF AGE ON THE WILLINGNESS TO PAY FOR ORGANIC FOOD IN THE FUTURE: TURKISH'S AND ALGERIANS EXPERIENCE	531
Muhammad Irzyad ARKAN Muhammad Taufiq ABADI Muhammad Sultan MUBAROK Wilda Yulia RUSYIDA	ANALYSIS OF MARKETING ASPECTS OF MASDA BARBERSHOPS IN MEDONO PEKALONGAN CITY	532
Anisa Septiana MUJAHIDAH Muhammad Taufiq ABADI Muhammad Sultan MUBAROK Wilda Yulia RUSYIDA	STUDIES APPROPRIATENESS BUSINESS ON BUSINESS BATIK (CASE STUDY IN TARY BATIK TEGAL BUSINESS)	540
Ananda MAJUMDAR	EVALUATION OF ECONOMIC GLOBALIZATION AND SOCIAL SECURITY	549
Ezeodo Calista CHINWE	A CONTEMPORARY SURVEY ON THE ECONOMIC COSTS OF BOKO-HARAM INSURGENCY IN NORTHERN NIGERIA	558
Ridwan MUKAILA Ibrahim Isaac UMARU Festus EluwandeDurojaye AWOYELU	FOREIGN DIRECT INVESTMENT AND TRADE OPENNESS'S INFLUENCE ON EXPORT PERFORMANCE IN NIGERIA	559
Sabrina LADOUALI Hicham CHAFFAI Bachir SAKAA	DROUGHT FORECASTING USING ARTIFICIAL NEURAL NETWORKS AND TIME SERIES OF DROUGHT INDEX FOR THE STATION OF ELKANTARA.	560
Elizaveta VASILENKO Maria KOPYLOVA	ANALYSIS OF CONSUMER DEMAND FOR WOMEN'S OVERALLS	561

Subhashish DEY	APPLICATIONS OF CERAMICvS WASTE MATERIALS IN THE CONCRETE BY REPLACEMENT OF CEMENT FOR BETTER CONSTRUCTION PRACTICES	566
Salah BELAIDI Yassmine CHENNAI	CONCEPTION OF NEW COUMARIN COMPOUND BY COMPUTATIONAL STUDY,DFT AND QSAR STUDY	567
Miss Hadia AZIZI	"FIGHTING AGAINST SEXUAL HARASSMENT OF WOMEN IN AFGHANISTAN FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL LAW"	569
Vaishali KRISHNA	UNDERSTANDING MONGOLIA'S LANDLOCKED SITUATION IN THE EVOLUTION OF ITS FOREIGN POLICY	571
Muhammad FAISAL	DR FAISAL DESIGN AND DEVELOPMENT OF THE IT INFRASTRUCTURE IN MINISTRY OF HUMAN RIGHTS PAKISTAN: A HEALTHY REVIEW	572
Dema Munef AHMAD László GÁSPÁR Zsolt BENCZE Ali SALEH	RISK MANAGEMENT IN ROAD PROJECT SUSTAINABILITY: A SYRIAN CASE STUDY	573
HAMMADI AMINA	BIOECOLOGICAL STUDY OF THE MEDITERRANEAN FRUIT FLY, CERATITIS CAPITATA (WEIDEMANN, 1824) (DIPTERA, TEPHRETIDAE) IN A FRUIT GROWING REGION (WILAYA OF BATNA).	597
HAMMADI AMINA ROUABHI AMAR	STUDY OF THE BIODIVERSITY AND DISTRIBUTION OF CEREAL WEEDS IN THE CENTRAL AND NORTHERN REGION OF SETIF HIGH PLAINS (ALGERIA)	598
R.Malini PL.Meenakshi Devayani J	J*P-CLOSED SETS IN TOPOLOGICAL SPACES	599
M. Arzaqi NASSANI Amarul HAKIM	FORM OF SOCIAL INTERACTION FOR RESIDENTS OF LINGGOASRI VILLAGE, KAJEN DISTRICT, PEKALONGAN REGENCY	601
Monika LOPUSZANSKA-DAWID	HOW SOCIAL INDICATORS MODIFY THE LIFESTYLE OF THE POPULATION? THE CASE OF POLISH WOMEN	602
Mirna YUNITA Ananda Aprilia Aulia SYAHNA	THE ROLE OF SOCIAL INSTITUTIONS IN THE DEVELOPMENT OF THE LINGGOASRI VILLAGE COMMUNITY	603
Monika LOPUSZANSKA-DAWID Anna KOPICZKO Edyta SIENKIEWICZ-DIANZENZA Alicja SZKLARSKA	RELATIONSHIP OF SOCIOECONOMIC FACTORS AND BASIC BIOLOGICAL VARIABLES. RESULTS FROM THE POLISH POPULATION	604
A. ABDULLAHI I.T. SALIHU H.U. MUHAMMAD S. JIBRIN I.I. AHMED H. A. MOHAMMED	GENDER DYNAMICS OF LIVELIHOOD DIVERSIFICATION STRATEGIES AMONG RURAL HOUSEHOLDS OF NIGER STATE, NIGERIA	606
U. SHUAIBU A. ABDULLAHI I.T. SALIHU H.U. MUHAMMAD S. JIBRIN I.I. AHMED	ASSESSMENT OF FARMERS' ADAPTATION STRATEGIES TO FLOOD RELATED LOSSES IN ZONE ONE AREA OF EKITI STATE, NIGERIA.	614
Dilshoda MUBARAKOVA	TERCÜMAN VE DİLİ	616
Sriram R. DEVI R. SRINIVASAN Parthasarathi. V S. KALAIVANAN Mohamed Ashik Ali. M	NANOMATERIALS AS ANALYTICAL TOOLS FOR GENOSENSORS	618
R. DEVI Parthasarathi. V .R. SRINIVASAN Sri RAM. R S. KALAIVANAN	STABILITY STUDIES OF NANOFLUIDS -A SHORT REVIEW	620
Major Gheorghe GIURGIU Manole COJOCARU	NEW HORIZONS IN PSORIASIS MANAGEMENT: WHAT YOU NEED TO KNOW	621
Árpád BÁNHALMI Éva Réka KERESZTES	LINEAR FRACTIONS IN ECONOMIC MODELLING: AN EXAMINATION OF SEQUENCES AND FUNCTIONS	622
Zohaib Hassan SAIN	STUDENTS ASSESSMENT OF ONLINE EDUCATION DURING THE COVID-19 EPIDEMIC	635

Zohaib Hassan SAIN	BLENDED LEARNING: A NEW CHALLENGE FOR PAKISTANI UNIVERSITY STUDENTS	636
Moses Adeolu AGOI Oluwakemi Racheal OSHINOWO	THE EFFICACY OF INFORMATION BACKUP AND RETRIEVAL SYSTEMS: AN INSIGHT FOR BUSINESS ORGANIZATION	637
Andréa Cristina Silva FALCÃO Jefferson Dangui da SILVA Cleunice ZANELLA Anderson CONTE Emanuele Deloni dos Santos FELIX	MANAGEMENT OF STAKEHOLDERS IN THE PREPARATION OF THE PROJECT OF THE MASTER PLAN FOR THE MUNICIPALITIES OF THE SOUTHWEST OF PARANÁ	645
Thi-Hoang-Anh TRAN	EVENT TOURISM IN HOI AN, VIETNAM: UNRAVELING THE IMPACTS ON LOCAL ECONOMIC GROWTH AND COMMUNITY ENGAGEMENT	648
Thi-Hoang-Anh TRAN	UNLEASHING INNOVATION AND SERVICE EXCELLENCE IN CAN THO'S TOURISM SECTOR: A HUMAN RESOURCE MANAGEMENT PERSPECTIVE	668
Deepesh J SAI U ABHINAYA B BHASKAR R. SHALINI	INVESTMENT IN EQUITY STOCKS AND GOLD DURING RECESSION: AN EMPIRICAL STUDY CONDUCTED IN INDIA	693
Teuta STAROVA Assoc. Prof. Dr. Mirela P. BOGDANI	SHOULD GOVERNMENTS PROVIDE CONDITIONAL CASH TRANSFERS (CCTS) AS A MEANS TO ALLEVIATE POVERTY AND REDUCE INCOME INEQUALITY IN DEVELOPING COUNTRIES?	704
FIFI MAULANI ELIZATUNNISA Hendri Hermawan ADINUGRAHA HAPPY SISTA DEVY	THE ECONOMY DURING THE KHULAFAURRASYIDIN ERA	706
Juanita GOICOVICI	ASSESSMENT OF CONTRACTUAL REMEDIES FOR PRODUCT NON-CONFORMITY ACCORDING TO CONSUMERS' LEGITIMATE EXPECTATIONS	707
Biljana BJELİCA Ognjen BAKMAZ Slobodan POPOVİĆ	MONITORING OF MANAGEMENT RESULTS AFTER INTRODUCING A REALLY APPLICABLE FORM OF INTERNAL CONTROL MECHANISMS IN THE OPERATIONS OF COMPANIES IN TRANSITION ECONOMIES	709
Ognjen BAKMAZ Biljana BJELİCA Slobodan POPOVİĆ	INTERNAL AUDIT AS A FRAMEWORK FOR MAKING IMPORTANT BUSINESS DECISIONS IN ACCORDANCE WITH TOP MANAGEMENT FORECAST	717
Michail MICHAILOV	ENVIRONMENTAL PROTECTION, AS THE ESSENCE OF NATURE MANAGEMENT	723
Tamar BARBAKADZE	ORGANIZATIONAL CULTURE AND MANAGING CHANGE	734
Mihaela-Georgiana OPREA Mihaela-Irma VLĂDESCU	SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND RURAL AREAS – A TOPIC OF INTEREST FOR OVER THREE DECADES	740
Gökmen DURMUŞ	WHY ISLAMIC BANKING FAILED IN TÜRKIYE? A QUALITATIVE STUDY AT AN ISLAMIC BANK	754
Gökmen DURMUŞ	RELIGIOUS CONSTRAINTS OF ISLAMIC BANKING IN TÜRKIYE: AN INSTITUTIONAL APPROACH TO UNDERSTAND MARKET DYNAMICS	756
M.OMARI Prof. H. NIA	THE INFORMATION SYSTEM: IMPACT ON INDIVIDUAL AND ORGANIZATIONAL PERFORMANCE OF MEDICAL ANALYSIS LABORATORIES THROUGH PROCESSES.	758
M.OMARI	THE USE OF LEAN MANAGEMENT TOOLS IN PROCESS IMPROVEMENT	760
RASHEEDUL HAQUE EKUA OYANA DEOGRACIAS NDONG	STUDY ON FINANCIAL BEHAVIOR AMONG SELF-EMPLOYED IN MALAYSIA DURING COVID 19 PANDEMIC	761
Carolina Margarita Pérez GAMÓN	THE ECONOMY IN THE PROVINCE OF CORRIENTES. DURING THE GOVERNMENT OF GENERAL FILOMENO VELAZCO	762
Fr. Baiju THOMAS	IMPACT OF COVID-19 ON THE INDIAN ECONOMY IN THE 21 ST CENTURY INCLUSIVE SOCIETY	770
Alfredo Guatemala MARIANO German Martínez PRATS Fabiola Mapén-FRANCO	EXPLORING THE KEY PILLARS OF DIGITAL TRANSFORMATION: IOT, CLOUD COMPUTING, AI, CYBERSECURITY, AND BLOCKCHAIN	782
Alfredo Guatemala MARIANO German Martínez PRATS Fabiola Mapén-FRANCO	TECHNOLOGICAL AND DIGITAL CAPABILITIES FOR SUSTAINABLE COMPETITIVE ADVANTAGE IN DIGITAL PLATFORM CREATION: A RESOURCE-BASED VIEW ANALYSIS	783

Radoslav BALTEZAREVİĆ Ivana BALTEZAREVİĆ	BENEFITS OF USING HOLOGRAMS IN MARKETING COMMUNICATION	784
Gajender KAUSHIK	MAXIMIZING BUSINESS RETURNS TO CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR): THE ROLE OF CSR COMMUNICATION	792
Ekpo Ekefre ABAKASANGA	DEVELOPMENT SPENDING AND POVERTY ERADICATION: LESSONS FROM NIGERIA	813
Kazem GHOLIZADEH	INVESTIGATING THE STATUS OF HOUSING DEVELOPMENTS IN IRAN DURING THE LAST 5 YEARS - ARDABIL CASE STUDY	829
Askar DUISENBIYEV	MANAGEMENT IN THE MARITIME INDUSTRY: IMPROVING PERFORMANCE THROUGH PROFESSIONAL TRAINING AND EDUCATION	830
Jelena LUTOVAC Mladen MILIĆ	ORGANIZATION OF FINANCIAL MANAGEMENT AND CONTROL OBSERVED THROUGH THE INTRODUCTION OF MARKETING ACTIVITIES IN HETEROGENEOUS COMPANIES	831
Cosmas Anayochukwu NWANKWO Eze Solomon UCHECHUKWU Emmanuel Chidozie NDUBUISI Nkoli Augustina CHENDO	CONSUMERISM AND THE FIGHT AGAINST SUBSTANDARD DRUGS IN ANAMBRA STATE, NIGERIA.	837
Victoria POSTOLACHE	METHODOLOGICAL ASPECTS REGARDING THE PERFORMANCE AUDIT AND RISK ANALYSIS IN THE ACTIVITY OF COMMERCIAL BANKS	839
Nguyen Thanh BINH Ho Thi Thu NGA Le Van Thuy TIEN Nguyen Hoang KHAI	FINANCIAL EFFICIENCY OF DIFFERENT RICE PRODUCTION MODELS IN THE FLOODPLAINS OF VIETNAMESE MEKONG DELTA	840
M.K.GANESHAN C.VETHIRAJAN	HUMAN CAPITAL TO PROMOTE KNOWLEDGE-BASED ECONOMY IN INDIA AND GLOBAL	850
Erika Dwi SEPTİANİ Muhammad Taufiq ABADİ	ANALYSIS OF BUSINESS FEASIBILITY STUDY ON "DASUKI" PATTERN CUTTING SERVICES	860
Murat TOPALOĞLU	JOHN H. DUNNİNG'İN ULUSLARARASI İŞLETME ARAŞTIRMALARINA KATKILARI	868
Ina ZELA Alqi NAQELLARI	HIGH LEVELS OF INFORMALITY IN ALBANIA DISFAVOR THE LEGALIZATION OF CANNABIS	877
Sadia HUDA Asir AJMAL	PARENTS PERCEIVED PERCEPTION OF THEIR ROLE IN THE CAREER DECISION MAKING OF THEIR ADOLESCENTS: AN INDIGENOUS PERSPECTIVE	899
Priyanka DAS	SUITABLE LAND FOR CROPS COULD ENHANCE ECONOMIC TURNOVER: A CASE FROM BARIND TRACT OF WEST BENGAL, INDIA	900
Mohsen Mohammadi KHYAREH	THE RELATIONSHIP BETWEEN ENTREPRENEURSHIP AND ECONOMIC DEVELOPMENT: CASE STUDY OF GEM COUNTRIES	901
Mohsen Mohammadi KHYAREH	SOCIO-CULTURAL DETERMINANTS OF FEMALE ENTREPRENEURSHIP IN IRAN	902
Faten DJEDID Mohamed BOUNOUALA	THE ECONOMIC AND SOCIAL IMPACTS OF MINING AND QUARRYING INDUSTRIES	903
Stanislava STATEVA	INVESTMENTS IN INNOVATIONS AND MARKET FORECASTS IN THE CULTIVATION OF THE ASCLEPIAS TUBEROSA L.	905
L. ABDULLAH Noor Farahani Mohd LAZİM	MEASURING PERFORMANCES OF FAST-FOOD RESTAURANTS: A DECISION-MAKING APPROACH	913
Mohammed Mohammed Sulaiman EBRAHIM	THE ROLE OF FINANCIAL INCLUSION IN REDUCING POVERTY IN YEMEN	929
O. A. LYKHOLAT T. Y. LYKHOLAT M. O. KVITKO Y. V. LYKHOLAT	THE OFFER OF FUNCTIONAL FOOD AS ONE OF THE WAYS OF DIVERSIFYING OF RESTAURANT BUSINESS ENTERPRISES	930
Ahmet USTA	CONSIDERING GEOGRAPHICAL REGION FOR HOUSING MARKET EFFICIENCY IN TÜRKİYE: EVIDENCE FROM RALS-DF BASED UNIT ROOT TEST	932

ANAYİ TOPLUMUNDAN BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞİN İLKELERİNİ İZMİR İKTİSAT KONGRESİ KARARLARI IŞIĞINDA OLUŞTURMAK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

THOUGHTS ON ESTABLISHING THE PRINCIPLES OF TRANSITION FROM INDUSTRIAL SOCIETY TO INFORMATION SOCIETY IN THE LIGHT OF THE DECISIONS OF IZMIR ECONOMICS CONGRESS

Sevda BORA ÇINAR

Arş. Gör. Dr. Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ABD, av.sevdabora@gmail.com

ÖZET

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerin toplum üzerindeki dönüştürücü etkisi yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu alanlardaki her bir ilerleme, topluma dair pek çok alanı da doğrudan etkilemekte, dönüştürmekte ve geliştirmektedir. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişin hem iyileştirici hem yıkıcı etkilerini deneyimlemiş toplumlar açısından, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin de benzer olumlu ve olumsuz etkileri olacağını tahmin etmek mümkündür. Nitekim bu toplumlar, küreselleşen ekonomilerde toplum dinamiklerini etkileme potansiyeli yüksek dönüşümlerin, eleştirilebilir, görmezden gelinebilir, gerisinde kalınabilir olmakla birlikte, sosyal ve ekonomik gerçeklik halini aldıkları aşamada artık karşısında durulamaz olduklarını da deneyimlemiştir.

Toplum dinamiklerini değiştiren ve dönüştüren ilerlemeler, genellikle beklenmedik yenilikler barındırmaktadır. Dijital dönüşüm, tarım toplumu için sanayileşme ne kadar beklenmedikse, sanayi toplumu alışkanlıkları açısından da o kadar yeni ve tahmin edilemez bir sosyal ağ ile birlikte gelmiştir. Ancak değişim ve dönüşümün her ne kadar içeriği ve etkisi değişmiş olsa da sürecin yol haritasının belirlenmesinde akıl ve sağduyuyla hareket edilmesi, eskiden olduğu gibi şimdi de önemini korumaktadır. Büyük veriler, dijitalleşme, yapay zeka, kripto varlıklar, sosyal süreçlerin hızla dijital platformlara aktarılması gibi tüm bu alışılmadık ve beklenmedik değişim ve dönüşümün yol haritasının da yine beklenmedik ve alışılmadık yol ve yöntemlerle belirlenmesi gerektiği yanılgısına düşülmemelidir. Köklü bir tarihi, mücadele ve emekle örülmüş pek çok deneyimi içinde barındıran zenginlikte sosyal ve kültürel birikimi olan toplumlar için toprağın yerini hammaddenin, hammaddenin yerini de verinin aldığı toplumsal dönüşüm süreçlerini geçmiş tecrübeler ışığında okumak ve analiz etmek imkanı bulunmaktadır. İşte bu bilinçle, yıllar öncesinde tarım ağırlıklı üretimini sanayi devrimiyle uyumlaştırma hedefinde çarpıcı bir yol haritası niteliğinde olan İzmir İktisat kongresinde alınan kararların, çağın ihtiyaçlarına uyarlanarak yeniden ele alınmasının, şimdinin belirsizlikleri ve riskleriyle başa çıkmak açısından doğru bir başlangıç noktası olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmamızda, İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar, dijital dönüşümün ihtiyaçları ve bilgi toplumunun dinamikleri göz önüne alınarak, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin temel ilkelerinin çerçevesinin çizilmesi hedefiyle ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Sanayi Toplumu, Bilgi Toplumu, İzmir İktisat Kongresi, Bilişim ve Teknoloji.

ABSTRACT
The transformative impact of developments in science and technology on society is an undeniable reality. Each progress in these fields directly affects, transforms and develops many areas of society. For societies that have experienced both the positive and destructive effects of the transition from agricultural society to industrial society, it is possible to predict that the transition from industrial society to information society will have similar positive and negative effects. As a matter of fact, these societies have also experienced that transformations that have a high potential to affect the dynamics of society in globalising economies, although they can be criticised, ignored, and left behind, are unstoppable at the stage when they become a social and economic reality.

Advances that change and transform the dynamics of society often contain unexpected innovations. Digital transformation has come with a social network that is as new and unpredictable in terms of the habits of industrial society as industrialisation was unexpected for the agricultural society. However, although the content and impact of change and transformation have changed, acting with reason and common sense in determining the road map of the process remains as important now as it was in the past. There is a misconception that the road map of all these unusual and unexpected changes and transformations such as big data, digitalisation, artificial intelligence, crypto-assets, rapid transfer of social processes to digital platforms should also be determined by unexpected and unusual ways and methods. For societies with a deep-rooted history and a rich social and cultural accumulation that includes many experiences woven with struggle and labour, it is possible to read and analyse the social transformation processes in which raw materials replace the soil and data replace the raw materials with past experiences. With this awareness, it is thought that reconsidering the decisions taken in the Izmir Economic Congress, which was a striking road map in the goal of harmonising agriculture-oriented production with the industrial revolution years ago, by adapting them to today's needs, may be the right starting point in terms of dealing with the uncertainties and risks of the present. In this study, the decisions taken at the Izmir Economic Congress are adapted to today's needs with the aim of drawing the framework of the basic principles of transition from industrial society to information society, taking into account the needs of digital transformation and the dynamics of the information society.

Keywords: Digital Transformation, Industrial Society, Information Society, Izmir Economic Congress, Informatics and Technology.

1. GİRİŞ

Bilişim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, tarihin her döneminde bireyi, toplumu ve kültürü etkilemiş, toplumsal dönüşüm ekonomik, siyasi ve ticari dönüşümle iç içe geçmiştir. Maden işleme bilgi düzeylerinin taş devri, tunç devri gibi çağlara adını vermesi gibi iş, çalışma, ticaret ve ekonominin odağındaki faaliyet ve bilgi birikimleri de avcı toplumu, tarım toplumu, sanayi toplumu gibi toplumsal dönüşümlere adını verebilmiştir. İnsanlığın bilgi birikiminin vardığı son nokta ise şu an için bilgi çağı ve toplumsal dönüşüm olarak da bilgi toplumudur (Toffler, 1996; Güner, 2007). Bilgi toplumu ise bilgi teknolojilerini araştırıp geliştiren, yeni teknolojiler üreten ve inovasyon ortaya çıkaran, ürettiği teknolojileri gündelik yaşamın her alanına aktaran toplumları ifade etmektedir (Ceyhun ve Çağlayan, 1997). Yenilik, ilerleme ve gelişme bir sürece dayandığından, geçmişteki bilgi köklerinin sağlam olması ve sürekli üzerine yeni bilgiler eklenerek kültürel, toplumsal, tarihsel ve deneyimsel bilgi hazinesinin, başka bir deyişle toplum hafızasının canlı tutulması gerekmektedir. Bu sebeple bilgi toplumunun ve bilgi çağının ihtiyaçlarının isabetli bir şekilde tespiti ve çağın gerisinde kalınmaması adına oluşturulması gereken teknoloji stratejisinin ana hatlarının belirlenmesi için Türkiye'nin ilham alabileceği yegane tecrübe kanaatimizce 1923 İzmit İktisat Kongresi'nde alınan temel kararlardır. Üzerinden bir asır geçen, 17 Şubat-4 Mart 1923 tarihinde gerçekleştirilen İzmir İktisat Kongresi'ni ve bu kongrede alınan kararları isabetli bir şekilde değerlendirebilmek için dönemin koşulları çerçevesinde ele alınması (Afetinan, 1982) ve sonrasında çağın ihtiyaçlarına göre uyarlanması gerekmektedir.

1900lü yıllar Türkiye'sinde, haklın ihtiyaç ve isteklerinden habersiz ve etrafını saran bir grubun çıkarları doğrultusunda hareket eden, halkı her bakımdan yoksulluk ve adaletsizlik içerisindeyken, yabancı devlet ve vatandaşlarına karşı bağımsızlığını ve adaletle hükmetme yeteneğini yitiren bir Osmanlı'dan sonra halk kendi kaderini kendi yazmış, tüm imkansızlıklara rağmen bağımsızlık mücadelesinde hem saraya hem de dünyaya karşı başarılı olmuştur. Ancak meydanlardaki savaş, anlaşma masalarına taşınmış, öyle ki ülkeyi işgal eden devletlerin ülkeye verdikleri zararların değil de tam aksine ilgili işgal birliklerinin masraflarının savaş tazminatı olarak talep edildiği sulh görüşmeleri, Türkiye'nin siyasi ve ekonomik bağımsızlığı mücadelesinin henüz sonlanmadığını göstermiştir (Meray, 1969-1973; Afetinan, 1982). Bunun yanında dönemin İstanbul Ticaret Odasında Türklerin pek yer almaması neticesinde, Türkiye'ye karşı kullanılan silahların finansmanının dahi yine Türkiye'den temini gibi ekonomik döngüler bulunmakta (Ölçün, 1997), yerli iş insanları ulaşım ağının zayıflığı sebebiyle yabancı hakimiyetindeki ticari faaliyetlerde yurt dışındaki meslektaşları kadar yerli üretici ve yatırımcıları tanımamaktaydı (Ölçün, 1997). Elbette bunda Türkiye'de iktisadi faaliyette bulunmak için yabancıların iktisat eğitimi yanında Paris, Roma, Oxford, Bolonya gibi şehirlerde elsine-i şarkiye (doğu dilleri) dersleriyle kendilerini uzmanlaştırmalarına karşın, Türkiye'de memuriyete yönelik eğitimlerin benimsenmesi ve iktisadi girişimlerin bilgisiz ve hatta okuma yazma dahi bilmeyenlerce yapılması etkili olmuş, bu durum da bu alanda Türklerin başarılı olamamasına ve piyasaya yabancı katılımcıların hakim olmasına sebebiyet vermiştir (Ölçün, 1997). Dolayısıyla iktisadi alanda varlık gösteren az sayıda yerli kişi, kurum ve kuruluşların ürün ve hizmetleriyle birlikte kendilerinin de tanıştırılması yanında, yurt içindeki ticari gelirlerin ülkeye karşı savaş finansmanında kullanılmaması ve yabancı sermayenin de ancak Türkiye'nin bağımsızlığı ve halkının refahı açısından kabul edilebilir olacağı, bir bakıma ucuz iş gücü, ucuz ham madde gibi ülkenin insan ve maden kaynağını sömürme niteliğindeki yabancı yatırım ve sermaye girişine de izin verilmeyeceği sözleri hem mecliste hem kongrede alkışlarla desteklenmiştir (Afetinan, 1982; Ölçün, 1997).

İzmir İktisat Kongresi, Lozan Konferansına ara verildiği süreçte 1135 delegenin katılımıyla gerçekleştirilerek, yeni Türkiye'nin savaştan çıkar çıkmaz ivedilikle gündemine aldığı ilk konunun ekonomik bağımsızlık olduğunu göstermiştir (Afetinan, 1982; Ölçün, 1997). Nitekim Mustafa Kemal Atatürk'ün, kongrenin açılış konuşmasında vurguladığı üzere "*Siyasi ve askeri muzafferiyetler ne kadar büyük olursa olsun iktisadi zaferle tetviç edilemezse semere-i netice payidar olamaz.*" Ayrıca kongrenin toplanma sürecindeki hazırlıklar, çiftçi, iş insanı, sanayici, işçi ve iktisatla ilgili pek çok kişi, şirket, borsa ve benzeri kurum ve kuruluşların bir araya getirilme arzusu, konuya bütünsel yaklaşıldığını ve tüm paydaşların katkı ve görüşüne açık olunduğunu göstermesi bakımından önemlidir (Ökçün, 1997). Özellikle kongre çalışmalarına katılan yaklaşık 500 kadın, her ne kadar savaş sebepli erkek nüfusu azaldığı için kadın temsilinin zorunlu hale gelmesinin etkisi olduğu düşünülse de (Ölçün, 1997) cinsiyet eşitliği ve kadının toplumdaki yerine dair güçlü ve eşitlikçi bir resim sunması bakımından kanaatimizce oldukça kıymetlidir. Aynı zamanda iktisat sergisinin de yapıldığı kongrede çeşitli maden numunelerinden, sabun ve kolonyalara, fabrika ürünlerinden tarım alet ve makinelerine kadar 81 farklı kalemde listelenen, yüzlerce ürün sergilenmiş ve ziyaretçilerin incelemesine sunulmuştur (Ölçün, 1997). Bu sebeple iktisat kongresini ekonomik ve tarihi gayeleri bakımından ele almak, dönemin koşulları ve ihtiyaçlarına göre çağının ilerisinde bir misyonu üstlendiğini kabul etmek gerekmektedir. Dolayısıyla bu kongrenin ilke kararlarının, dijital dönüşümün yol haritasının belirlenmesinde de faydalı bir rehber olacağı düşünülmektedir.

2. İKTİSADÎ ANLAŞMANIN TEMEL ESASLARININ GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

İktisadi anlaşmanın, bir sonraki bölümde detaylı olarak üzerinde durulacak 12 maddelik temel esasları genel olarak incelendiğinde, iktisattan çok ahlak üzerine yoğunlaşıldığı dikkat çekmektedir. Her ne kadar kongre sonunda ilan edilen bu temel esaslar, yeterince ilmi ve iktisadi bulunmadığından eleştirilere uğramış olsa da (Ölçün, 1997) iktisat bütünsel bir yaklaşımla ele alındığında "dürüst ticaret" iktisadi gayelere ulaşılması için en önemli ön koşul olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bu ön koşul, sürdürülebilirlik, şeffaflık, hesap verilebilirlik gibi kurumsallığın sağlanması yanında, küresel kalkınma hedeflerine ulaşılabilmesi için de kanaatimizce zamansız ve her dönemin ihtiyacı olan bir gerçekliktir. Nitekim mevcut toplumsal yapıyı, eksiklikleri ve dikkat edilmesi gereken noktaları samimiyetle ele almış bir kongre olduğu izlenimini veren İzmir İktisat Kongresi'ndeki bu ahlaka yönelik vurgu ve ısrarı, döneminde de destekleyenler hatta ahlak sorununun yeterince vurgulanmadığını düşününler de olmuştur (Ölçün, 1997). Sonuç olarak iktisadi faaliyetlerin ahlak kapsamı dışında tutulması mümkün olmadığı gibi aksi bir yaklaşım hem toplumun hem iktisadi faaliyetlerin yozlaşması ve çözülmesine sebebiyet verebilmektedir (Güner, 2007).

Her ne kadar İzmir İktisat Kongresi denilince akla 12 maddelik temel esaslar gelse de iktisadın anayasası şeklinde düşünülmesi mümkün bu ilkelerin gerisinde onlarca ilke daha bulunmaktadır. Örneğin çiftçi grubunun, enerji meselesinde 2, tarım ve eğitim meselesinde 9, güvenlik meselesinde 14, vergi meselesinde 2, ziraat bankası ve tarımsal itibar meselelerinde 6, ulaşım meselesinde 9, orman meselesinde 9, tarımda hayvancılık meselesinde 18, çiftçilikle ilgili bazı maddelerde 18 ve tarımda makine meselesinde 8 olmak üzere kabul ettiği toplamda 108 esas bulunmaktadır. Benzer şekilde tüccar grubunun, sanayi grubunun ve işçi grubunun da pek çok konuda kabul ettiği onlarca esas bulunmaktadır. Nitekim açılış ve kapanış nutuklarıyla birlikte yaklaşık 90 sayfayı bulan İzmir İktisat Kongresinde kabul edilen esasların öne çıkarılan 12 maddelik temel esası, diğer esaslarla birlikte önemli bir dönüşümün yol haritasını

belirlemektedir. Çalışmamızda diğer esaslara da yeri geldiğince değinilmekle birlikte çalışmanın kapsamının sınırlanması zarureti sebebiyle odak noktasını 12 maddelik temel esaslar oluşturmaktadır. Bu esaslar, kabul edildiği dönemdeki amaç ve hedefleri bağlamında açıklanarak bilgi toplumuna geçişin ve dijital dönüşümün ilkeleri olarak da faydalı olup olmayacağı üzerinde durulacaktır.

3. İKTİSADİ ANLAŞMANIN TEMEL ESASLARININ BİLGİ TOPLUMU ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Madde 1: "*Türkiye, Millî sınırları içinde lekesiz bir istiklâl ile dünyanın barış ve yükselme unsurlarından biridir.*"

İlke, dönemin koşulları bakımından değerlendirildiğinde, Türkiye'nin Osmanlı'nın devamı olarak görülmesi ve dolayısıyla Osmanlı aleyhine yapılmış pek çok sömürü içeren anlaşma ve hakların da sürdürülmesini isteyen kişilere yönelik bir mesaj taşımaktadır. Nitekim kurulan devletin yeni bir devlet olduğunu vurgulamak için kullanılan "lekesiz" ifadesiyle, geçmişi değil geleceği miras almış bir devlet olunduğu ortaya koyulmaktadır. Gelecekte ise savaşın yerini barış, yoksulluğun yerini refah alacak hem içte hem dışta barışım temsilcisi ve koruyucusu olarak yatırım bakımından yükselen bir değer oluşturulacaktı. Bu ilke, bu haliyle bilgi toplumuna geçişin de ilk maddesi olmaya layıktır. Nitekim bilgi toplumunda da bilginin özgür ve bağımsız olarak paylaşılması ve çoğaltılması için barış ve huzur ortamına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bir insanın öğrenme sürecinde olduğu gibi bir devletin de tüm mekanizmalarıyla öğrenen organizasyon yapısına dönüşebilmesi için şeffaf olması hem iç hem dış ilişkilerde kapsayıcı ve kucaklayıcı bir dil oluşturarak sınırlarını vatandaşları için güvenlik ve aidiyet hissinin ana çerçevesi haline getirmesi, bu sınırlar dışında kalan kişi ve kurumlar için de her bakımdan saygın ve güvenilir bir imaj oluşturması gerekmektedir. Bir bakıma 1923 yılında iktisat esaslarının ilk maddesi, bu ihtiyacın zamansız ve olmazsa olmaz bir ön şart olduğunu isabetli bir şekilde ortaya koymaktadır. Nitekim güvenlik kaygısı, kendini ifade etme ve düşüncelerini paylaşmada tereddüt oluşturulan baskıcı bir atmosfer ve en önemlisi hem iç hem dışta çatışma ve savaş dilinin hakim olduğu bir ekosistemde üretilecek çıktılar bilgi değil daha çok korku, kaygı, mutsuzluk ve endişe olacaktır. Bir sınıf ortamında dahi sessizlik, yeterli aydınlatma, temiz hava, alanında uzman bir eğitimci, besinden dinlenmeye kadar her türlü fizyolojik ihtiyaçları karşılanmış ve öğrenmeye hazır bir öğrenci topluluğu yoksa orada bilginin üretilmesi de paylaşılması da ve içselleştirilerek üzerine yenilerinin katılması da mümkün olmayacaktır. Mikro düzeyde durum böyleyken makro açıdan konuya yaklaşıldığında da güvenlik ve istikrar noktasında şüphe uyandıran ve bu sebeple manipülasyona açık piyasaların hakim olduğu devletler, yabancı yatırımcı çekemedikleri gibi sınırları içerisindeki yerli yatırımcıları da dolaylı olarak yurt dışına yönlendirmekte, ayrıca bilgi toplumunun ana unsuru olan kalifiye bilgi işçilerinin de beyin göçü neticesinde uzaklaşmasına ve insan zenginliği bakımından da ülkenin fakirleşmesine sebebiyet verebilmektedir (Castells, 2013). Oysa ki bilgi toplumun asıl dayanağını ve bu alandaki rekabette asıl güç kaynağını bilgiyi üreten "bilgi işçileri" oluşturmaktadır (Drucker, 1994). Dolayısıyla bu ekonomik ve toplumsal sınıfın huzur ve güvenliği, tüm toplumun refah ve huzurunun teminatını oluşturmaktadır. Gelişmenin ve dönüşmenin ana anahtarı bu sebeple Mustafa Kemal'in de yıllar öncesinde işaret ettiği gibi "*Yurtta barış, dünyada barış*"tır. Bunun önemi ve hayatiliğini göstermesi bakımından, güvenlik ve asayişin sağlanması, sulh ortamının korunması, halkın

her türlü hırsızlık, yağma, tehditlere karşı korunması gibi gereklilikler 1923'teki kongrede de oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Tarım toplumunda verimli topraklar ve sanayi toplumunda da hammadde bakımından zengin yer altı kaynakları, üretimi ve toplumu yerelleştiren temel gerçekliklerdir. Ancak bilgi toplumunda kural olarak belli bir konumda bulunmanın doğal zorunlulukları olmadığından, dağıtılmış, esnek ve değişken çalışma mimarileri kolaylıkla ortaya çıkabilmektedir (Castells, 2013, Bozkurt, 1997 ve Bora Çınar, 2022). Bu hareketlilik ve özellikle insan kaynağına teknik gereklilikleri karşılamak şartıyla her yerden erişilebilir olması, çalışma ortamı bakımından cazip olan ülkelerin dolaylı olarak teknoloji merkezi haline gelmesini sağlayabilmektedir. Nitekim Rusya-Ukrayna savaşı neticesinde pek çok bilgi işçisi Antalya'ya yerleşerek ülkelerindeki çalışmaya elverişsiz ortamı terk etmek durumunda kalmıştır (Cinokur, 2022). Bu örnek sınır içinde huzur ve güvenliğin, bilginin üretimi ve geliştirilmesi için olmazsa olmaz bir ön şart olduğunu ortaya koyan yakın tarihli bir tecrübedir. Dolayısıyla güvenliğin sağlanamadığı, yaşam standartlarının düşük olduğu ve kişilerin kendilerini geliştirme ve yetiştirme bakımından yetersiz olarak değerlendirdikleri ve yeterli destekleri de dolayısıyla alamadıkları ülkeler, dünyanın barış ve yükselme merkezleri olarak kabul gören ülkelere doğru gerçekleşen beyin göçüne engel olamayacaktır. Buna engel olmanın yegane yolu, ilkede işaret edildiği gibi dünyanın barış ve yükselme merkezlerinden biri haline gelmektir.

Madde 2: "*Türkiye halkı milli hakimiyetini, kanı ve canı pahasına elde ettiğinden, onu hiçbir şeye feda etmez ve milli hâkimiyete dayalı olan Meclis ve Hükümetinin koruyucusudur."*
Özgürlük ve bağımsızlık için bedel ödemiş toplumlar, bu değerlerin dünya üzerindeki hiçbir zenginlikle takas edilemeyeceğini bilirler. Bu sebeple bireysel hak ve özgürlüklerin güvencesi olan kazanımların tezahürü olan millet iradesinin yansıtıldığı meclis ve yine bu seçilmişlerin arasından oluşturulan hükümet, hak ve özgürlüklerin, demokrasinin ve kendi kendini yönetme hakkının nişanesi olarak korunmaya değerdir. Bu bağlamda demokrasinin korunması ve güçlendirilmesi, bir arada yaşamayı mümkün kıldığı gibi toplumun gelişmesi ve ilerlemesi için de olmazsa olmazdır. Nitekim demokrasinin sembolik hale getirildiği, hukuk devleti çerçevesinin yasa devleti olmaya doğru evrildiği devletler ne kendi halkı ne de komşu halklar için ne insani ne iktisadi anlamda bir gelecek sunamamaktadır. Bu sebeple ödün verilemeyecek yegane değerler, hak ve özgürlükler ve dolayısıyla bunları güvence altına almak ve korumak için dizayn edilmiş kurum, kuruluş ve kişi birlikleridir. Toplumsal güven ve huzur ortamıyla da yakından ilgili olan bu değerlerin zarar görmemesi adına, karşılığında vadedilen ister ekonomik istikrar ister daha fazla özgürlük veya her türlü dünyevi zenginlik olsun, halkın iradesi, bağımsızlığı ve özgürlüğünü temin etmek üzere oluşturulmuş kurum ve kuruluşları sembolik hale getirecek, çoğulculuğu ortadan kaldıracak, halkı bir takım kişi ve kurumların tahakkümü altında bırakarak ayrıştıracak, her türlü demokrasiyi aşındıracak ve zarar verecek oluşumların karşısında durmak gerekmektedir.

İnsanlık tarihi incelendiğinde, özellikle özgürlük ve eşitlik mücadelesinde, kanaatimizce doğrusal ilerlemeyen döngüsel süreçler sıklıkla yaşanmaktadır. Gerçekten de canı pahasına bu değerleri elde eden toplumlar için vazgeçilmez olan bu kazanımlar, zaten bu kazanımların içine doğan nesiller için eski önem ve değerini yitirebilmektedir. Michael Hopf bu döngüyü şu şekilde özetlemektedir: "*Zor zamanlar güçlü insanlar yaratır, güçlü insanlar iyi zamanlar getirir; İyi zamanlar zayıf insanlar yaratır, zayıf insanlar zor zamanlar getirir.."* Yüz yıl önce savaşlar sebebiyle bir mezardan dahi yoksun olan insanların bugün

deprem sebebiyle yine isimsiz mezarlarda gömülebildiği, yine yüz yıl öncesinde vergiler ve yoksullukla ezilen halka nazaran yabancıların ülkenin her türlü zenginlik ve kaynağından istifade edebilmesine benzer şekilde günümüzde de bir asgari ücretlinin, gelirini yurtdışından elde eden bir yabancıya nazaran ömrü boyunca emeğini biriktirmesi halinde dahi mülk edinemeyeceği gibi kira giderlerini bile karşılamakta güçlük çektiği bilinen gerçeklerdir. Bunda elbette ki Türk Lirasındaki değer kaybının etkisi büyük olup bu süreci önlemeye yönelik rasyonel bir ekonomi politikası yürütülüp yürütülmediği meselesi de tartışmaya açıktır. Çalışmamızı yazdığımız an itibariyle, 23.05.2023 günü saat 15:30'da belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz alış kurlarına göre 1 ABD Doları 19,8270 Türk Lirası, 1 Euro 21.3946 Türk Lirası ve 1 İngiliz Sterlini 24.5462 Türk Lirası'na karşılık gelmektedir. Bu veriler ışığında emeğin, sermayenin, toprağın, hammaddenin değerinin korunması ve dahi gelecek nesillere sürdürülebilir bir ekonomik sistem miras bırakılmasının bile gittikçe zorlaştığını söylemek gerekmektedir. Güçlü ekonomi her anlamda özgür ve bağımsız bir toplumun olmazsa olmazı olduğu için bağımsızlığa dair ilgili tüm değerler de milli para birimindeki değerle doğru orantılı olarak diğer ülkelerle rekabet halindedir.

Madde 3: "*Türkiye halkı, yakıp yıkmaz, onarır. Bütün çalışması ülkesini ekonomik yönden kalkındırmak içindir."*

Bilgi toplumunda birey hiç olmadığı kadar değerli ve etkilidir. İletişimin kolaylaşması bir bakıma manipülasyonu da kolaylaştırdığı için devasa bir bütünün içerisindeki tek bir kötü niyetli katılımcının dahi tüm bilgi ekosistemine zarar vermesi mümkün olduğu gibi tek bir kişinin sistem içerisine sızması, verilerle oynaması, deformasyon yapması ya da buna benzer şekilde, topluluğun değil kişisel çıkarının gereklerine göre hareket ederek bilişim sistemlerine zarar vermesi neticesinde, devasa zarar ve kayıpların yaşanması mümkündür. Bu sebeple toplum olarak yaşamın sürdürülebilirliği, eskisine nazaran çok daha güçlü bir şekilde dürüstlük ve ahlak düzeyinde ortak değerler etrafında birleşen "güvene dayalı" toplumsal bir bağı zorunlu kılmaktadır. Özellikle dijital sistemlerin birer yardımcı olarak inşa edilip günün sonunda insan aklı ve emeğine alternatif olan güçlü birer rakibe dönüşmesi riski göz önüne alındığında, insan iletişiminin IoT iletişiminden daha verimli ve şeffaf olmasının sağlanması üzerine düşünmek gerekmektedir. Nitekim konu insan dahi olsa iktisat alanında daha verimli, işlevsel ve ekonomik olan öne çıkacak, serbest rekabet ortamında duygusal kaygılar bir noktadan sonra dikkate alınmayacaktır. Dolayısıyla yakıp yıkan, zarar veren, ortak menfaatler etrafında birleşemeyen insanların, geleceğin bilgi ekosisteminde yeri olmayacağı gibi etkisi de olmayacak, bu tür insanları topluluğunda barındıran birlikler, hangi alanda faaliyet gösterirlerse göstersinler, dijital rakiplerinin, alanlarındaki yükselişine mani olamayacaktır.

Yakıp yıkmak kavramının hem mecaz hem gerçek anlamının her türlü olasılığının deneyimlendiği 2023 Şubat ayındaki depremler de göstermektedir ki bir eksikliği gidermeyen, henüz küçük bir kıvılcımken zamanında o ateşi söndürmeyen, zayıf ve riskli yapıları gerekli uzmanlık ve bilgisiyle isabetli bir şekilde analiz edip en ekonomik çözümleri sunmayan, basit çözümler gerektirenleri bile bir takım çıkar ilişkileri sebebiyle olduğundan büyük yatırımlar, harcamalar ve kaynaklar gerektirdiği şeklinde çarpıtarak en yüksek fiyattan satarken en ucuz malzemeleri kullanan, işinin ehli olmayan kişileri yetkilendirip ülkenin geleceği olan çocuklara huzur içinde başlarını yastığa koyup uyuyacakları sağlam bir çatı inşa etme ahlakından dahi yoksun olan kişiler, iktisadi kalkınmanın ahlak ve dürüstlük olmaksızın kolaylıkla yerle bir edilebileceğinin en güçlü ispatlarıdır. Afetler "doğal" ancak kayıplar ise ne yazık ki bilim, uzmanlık, liyakat ve dürüst iktisadi ilkelerinden her geçen gün biraz daha uzaklaşılması neticesinde "olağanüstü

”dür. Her yıkımın gerisinden gelen hukuk yıkımı da birtakım kişilerin ülkenin değil kişisel çıkarlarının gerektirdiği doğrultuda ekonomik bakımdan kalkınma çabası içerisinde olduklarını düşündürmektedir. Oysa ki Mustafa Kemal Atatürk'ün vurguladığı şekliyle "*Vatanını en çok seven, görevini en iyi yapandır.*"

Ülkesinin iktisadi kalkınmasını içten dileyerek emeğini ortaya koymayan, onarmak ve inşa etmek yerine zarar veren ve yıkan insanlar, yalnızca kendilerinin değil faaliyet gösterdikleri alanın da sürdürülebilirliğine engel olduklarından, bu tür insanlara göz yuman, direnmeyen, aralarından çıkarmayı başaramayan her faaliyet alanı, dijital rakiplerinin karşısında o kadar geriye düşecektir. Nitekim bilgi toplumunda tek bir bireyin verdiği zarar, tarım ve sanayi toplumundaki birey zararlarına kıyasla çok daha dağınık, küresel ve devasa boyutlara ulaşma potansiyeli taşımaktadır. Bu risk de dijital sistemlerin mümkün olduğunca otonom olarak faaliyet göstermesi yönünde kanaatleri güçlendirmekte, insan egemen her sürecin mümkün olduğunca "insansız" hale getirilmesine gayret gösterilmektedir. Bu dönüşümü insan lehine çevirmenin yolu ise gerçekten yakıp yıkmayan, onaran, toplumun iyiliği için gönülden çalışan insanlar yetiştirmek, bu insan zenginliğini korumak ve aksine hareket eden kişilere fırsat vermemektir. Bilgi toplumunda, bu toplumun güven, huzur ve iyi niyetine zarar veren her türlü kişinin engellenmesi, siber güvenlik sistemlerinden verilerin denetimine kadar her alanda şeffaflık, takip edilebilirlik, gerçek, tarafsız, bağımsız ve güçlü bir yargı mekanizmasının, özetle "hukukun üstünlüğü" ilkesinin hayata geçirilmesi ve hukukun bir arada olmanın yegane garantörü olduğunun daima akılda tutulması gerekmektedir.

Madde 4: *"Türkiye halkı, tükettiği eşyayı olduğunca kendi üretir. Çok çalışır. Vakitte, servette ve ithalâtta israftan kaçar, Millî üretimi temin için icabında geceli gündüzlü çalışır."*
Kendi kendine yeten bir toplum olmak, iktisadi kalkınma hedefleri bakımından zamansız ilkelerden bir diğeridir. Tarım toplumunda, sanayi toplumunda ve elbette ki bilgi toplumunda da tüketilen ihtiyaçların bizzat üretilebilir oluşu, sürdürülebilirliğin ve iktisadi bağımsızlığın temel anahtarıdır. Her ne kadar tarımın verimli topraklara, sanayinin ham maddeye ihtiyacı doğal kısıtlar olarak, çalışmanın ve üretmenin yetersiz kalabileceği riskler içerse de -ki Türkiye hem toprak hem hammadde bakımından zengin bir ülkedir- bilgi toplumunda zenginliğin ve kalkınmanın temeli, insan zekâsı ve yaratıcılığına dayanmaktadır (Solinger, Ehlert ve Rothkrantz, 2004; Gün, 2018).Yaratıcılık ve çalışma neticesinde, imkanları en kısıtlı ülkelerde bile tüm dünyayı etkileyen sistemler üretilebileceği gibi dünyanın her noktasından da dijital pazarlara dahil olunması mümkündür (Gibson, 2008; Thurow, 2008). Bu sebeple bu alanda rekabet edilebilirliğin temeli, kaliteli bir eğitimle yaratıcı ve yetenekli bireyler yetiştirebilmektir. Bilişim ve teknoloji alanı, büyük yatırımlar gerektiren projeler içermekle birlikte, en büyük bütçeli operasyon bile özünde insan emeği ve yaratıcılığı üzerine inşa edilmekte, yetenekli insanlar kolaylıkla projelerini destekleyecek yatırımcılara ulaşabilmekte ve desteklenebilmektedir. Bu sebeple bilgi üretimini desteklemek ve devlet politikası çerçevesinde bilgi işçilerini bir araya getirecek ve geliştirecek, eğitimden mali yardımlara kadar geniş bir yelpazede gerekli destek ve imkanları eşitlikçi bir şekilde her bireye sunmak gerekmektedir.

Bilginin çıktısı olan ürün ve hizmetler, içinde var oldukları bilgi ekosistemiyle etkinlik kazanmaktadır (Koçel, 2020). Dolayısıyla tarımda makineleşme hedefinin, sanayi toplumunda tarla ile traktörün buluşturulmasıyla çözülebilecek bir hedef olmadığı gerçeği gibi akıllı tarım hedefi için de ilgili donanım ve yazılımların lisanslarının edinilmesi gerçek bir çözüm olamamaktadır (Güner, 2007). En basit

anlamıyla tarımda traktör kullanımının kabulü, beraberinde bu araçların bakım ve onarımı için kalifiye tamircileri, çalıştırılması için gerekli fosil yakıtları, makine kullanılan toprağın verimi ve ürün kalitesinin artırılması için yenilikçi zirai know-how bilgisini gerektirmekte, bu ekosistemin bir ayağındaki eksiklik tüm dönüşüm yatırımını anlamsız kılabilmektedir. 1923 yılı itibariyle dünyadaki sanayileşme trendinin gerisinde kalmış ve bütünsel olarak ülkeye aktaracak kaynak ve bilgiye sahip olamayan Türkiye için aradaki uçurumu kapatmak adına gerekirse geceli gündüzlü emek vererek üreten topluma dönüşmek için çok çalışmak gerektiği, belki de bu sebeple temel esaslar arasına girmiştir. Benzer bir gereklilik, dünyadaki dijital dönüşüm trendini yakalamak için de söz konusudur. Nitekim Türkiye'nin sanayileşme çabalarını içeren dönemler, sanayileşmiş ülkelerin dijitalleşme çalışmalarına başladığı dönemlere işaret etmektedir. Yapay zeka teknolojilerinin kavramsal olarak ele alındığı ilk tarihin 1955 olması (McCarthy, Minsky, Rochester and Shannon, 1955), aslında dijitalleşmenin de çok uzun zaman öncesinde başladığını ve onlarca yıldır bu alana yönelmiş devletler göz önüne alındığında aradaki uçurumun kapanması için yine çok çalışmak gerektiğini göstermektedir.

Dijital dönüşüm, zamandan ve kaynaktan tasarruf edilmesini sağlayan pek çok avantajlar sunmaktadır. Nitekim teknoloji yardımıyla eskiden yıllar alan süreçler dakikalara düştüğünden, bu alanda öne çıkmak ve rakiplerin önüne geçmek dahi tarım ve sanayi toplumlarına nazaran çok daha kolaydır (McAfee ve Brynjolfsson, 2012). Bilgiye erişimin hızlanması, araştırma ve geliştirmenin de dünya ölçeğinde demokratikleşmesini sağlamış, bu alandaki araştırmacıların bireysel ya da milli çıkarlardan ziyade bizatihi teknoloji ve inovasyon alanının gelişmesi ve ilerlemesi için açık kaynak çalışma esasının kabulü, bu alana her ülkeden insan katkısı sunulmasını mümkün kılmıştır. Bu gelişme, devletlerden, topraktan ve konumdan bağımsız olarak doğrudan ve sadece insan etkileşimi ve bilginin birleştirici gücünü göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Dijitalin kısa zamanda kendi dilini, parasını, hedeflerini ve topluluğunu oluşturması, sanayileşmenin getirdiği ürün ve hizmetlerin küreselleşmesi kavramının günümüzde emeğin de küreselleşmesine evrildiğini düşündürmektedir. Ancak bunun yanında, dünyayı saran ağ (World Wide Web) anlamına gelen WEB'in esasında dünyayı saramaması, elektriğin dahi ulaştırılamadığı bölgeler oluşu, dijital sistemlerin çeviri programıyla desteklenen arayüzlerinde her ne kadar her dilden kullanıcıya imkan tanınsa bile her dilden üretime fırsat vermemesi, benzer kısıt ve engellerin sadece şekil ve zaman değiştirerek sürdürüldüğünü göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bu engellerin bireysel çabalarla üstesinden gelinmesi mümkün olmadığından, bu çağın gerekleri olan temel ihtiyaçların da yine devlet programına alınarak hızla çözülmesi şarttır.

Sanayileşmenin temel gerekliliği, ürün ve hizmetleri ulaştıracak ulaşım ve haberleşme ağlarıyken, bilişim devriminin temel gerekliliği ise siber ağlar ve iletişimdir (Castells, 2013; Yılmaz, 2004). Örneğin dönemin başbakanı İsmet İnönü, sanayi toplumunun ulaşım ağına verilen hassasiyeti vurgulamak için hükümet programına da girecek şekilde "*Memleketi demir ağlarla öreceğiz.*" sözünü sıklıkla dile getirmiştir (Afetinan, 1982). Bilgi toplumunun ulaşım ağlarını da siber ağlar oluşturduğundan, bilgi çağının ulaşım stratejisi de "*Memleketi siber ağlarla öreceğiz.*" şeklinde ortaya koyulmalı, gerekli alt yapı çalışmaları ivedilikle özel şirketlere bırakılmadan hükümet programına alınarak ciddiyet ve hassasiyetle yürütülmelidir. Nitekim bu ağlar, gelişmenin anahtarı olduğu gibi güvenliğin de anahtarıdır. Gerekli alt yapı yanında bakım ve onarım hizmeti de özel şirketlerin kar odaklı hareket eden yapısına emanet edilmeyecek kadar hayatidir. Benzer şekilde elektrik ağları da bu ağın dolaylı zaruri destekleyicisidir. Enerji ihtiyacını karşılayan alanların özelleştirilmesinde, faturalandırma ve tahsil sürecindeki hassasiyetin, bakım ve onarım çalışmalarında gösterilmemesi, özellikle gerekli koruyucu ve önleyici

teknik gerekliliklerin karşılanmasından imtina edilmesi neticesinde, yangın başta olmak üzere pek çok tehlikeye davetiye çıkarılması, bu alanların ne kadar hassas ve sürekli takip edilmesi gereken alanlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Madde 5: *"Türkiye halkı, servet itibariyle bir altın hazinesi üzerinde oturduğunu bilir. Ormanlarını evlâdı gibi sever, bunun için ağaç bayramları yapar; yeniden orman yetiştirir. Madenlerini kendi millî üretimi için işletir ve servetlerini herkesten fazla tanımağa çalışır."*
Türkiye, insan toplumunun gelişim ve dönüşümüne dair her dönem için gerekli her türlü zenginliği içerisinde taşıyan zengin bir coğrafyaya sahiptir. Nitekim bu sebeple insanlık tarihinin kökenine dair pek çok izler taşıdığı gibi köklü bir kültür ve medeniyet mirasına da sahiptir. Verimli topraklar ve yer altı zenginlikleri yanında pek çok kültür ve medeniyetin tarihi ve birikimiyle yoğrulmuş güçlü bir insan zenginliği de bulunmaktadır. Çeşitliliğin en büyük zenginlik olması, yaratıcılık ve inovasyonda farklı bakış açılarının fark yarattığı alanların hızla yükselmesiyle doğru orantılıdır. Türkiye verimli arazileri sebebiyle zengin bir tarım ülkesidir. Bu zenginliği, İzmir İktisat kongresinin açılışı yaparken Mustafa Kemal Atatürk de vurgulamış ve öncelikle tarımda sanayileşme yoluna gidilmesiyle, bu alandaki rekabette lider ülke konumuna gelinebileceğine işaret etmiştir (Ölçün, 1997). Benzer şekilde dijital dönüşümde de Türkiye'nin odak noktasını tarımda dijitalleşme, akıllı tarım sistemleri, akıllı seralar, ekimden dağıtıma kadar her süreçte kullanılabilecek otomasyon sistemlerinin oluşturması mümkündür. Benzer şekilde yer altı kaynaklarının da dijital dönüşümün ihtiyaç duyduğu maden kaynakları bakımından gözden geçirilmesi, tüketici olmak yerine üreten bir ülke olmak adına teknolojinin bütünsel olarak her aşamasında kendi kendine yeten bir toplum olmak adına gerekli hassasiyetin gösterilmesi bakımından faydalı olacaktır.

Bilgi toplumu, insan yararına ve sırf insanın menfaatine hizmet eden insan odaklı yönetim ve yaşam kültürü yerine, çevre odaklı ve yaşamın bir bütün olarak varlık gösterilen çevreyle uyumlu olması ölçüsünde anlamlı olacağından hareket etmektedir. Bu sebeple betonun yerine toprağın, neon ışıkları yerine ağaçların, yapay olan her türlü ürün ve hizmetlerin yerine doğal olanın değerli ve önemli olduğunu iktisadi bir farkındalık yükselişe geçmektedir. Doğayı anlamak, dere yataklarına şehirler inşa etmemekten, verimli tarım arazilerine beton bloklar inşa ederek balkonunda domates yetiştirmeye çalışmamaya kadar pek çok farklı ölçek ve etkide çevresel duyarlılık ve farkındalık geliştirmeyi gerektirmektedir. Farkındalık ve bilinç, ancak içinde bulunulan çevreye yönelik bilgi ve deneyimlerle geliştirilebileceğinden, üç tarafı denizlerle çevrili Türkiye'de yaşayıp da bir kez olsun denize girmemiş vatandaşlar gerçeği üzerinde dikkatle durulması gerekmektedir. Örneğin Antalya doğal güzellikleri ve her bakımdan zenginlikleriyle pek çok ülkeden ziyaretçi akınına uğramaktayken, vatandaşı olduğu ülkenin güzelliklerini göremeyen, bütün yıl çalışarak ancak birkaç haftalığına ziyaret edebilirse kendini şanslı sayan milyonlarca vatandaş bulunmaktadır. Ciddi bir fırsat eşitsizliğini gözler önüne seren bu gerçek, ülkenin tanıtımı, gezilmesi ve dört bir yanıyla sahiplenilmesi için bireysel imkanlarla değil devlet desteği ve programlarıyla, gerekirse eğitimin bir parçası olarak müfredata dahil edilecek gezilerle, görülmemiş, imkanlarından faydalanılmamış tek bir yer bırakılmadan ülkenin her bakımdan tanıtılmasını gerektiğini göstermektedir. Her bireyin ülkesini, her türlü zenginliği yanında eksikliğiyle de tanımasının sağlanması, zenginlikleri korumak yanında eksikliklerin giderilmesi gerektiği bilincinin oluşturulması bakımından önemlidir. Bu bağlamda bir kez olsun Çanakkale'yi gezmemiş bir vatandaşa savaşın acı yıkımını ve barışın değerini öğretmek tam anlamıyla mümkün olmadığı gibi deprem ülkesi olan bir ülkede sembolik olarak bir yıkım

alanının olduğu haliyle bırakılması ve bu yıkımı önleyebilecek her bir meslek erbabının işini layıkıyla yapmamasının sonucunu görerek göreve başlatılmasının sağlanması gerekmektedir. Benzer şekilde doğa sevgisi aşılanmamış çocukların büyüdüklerinde ormanları kontrollü bir şekilde yakarak orman vasfından çıkartılan alanlara beton bloklar inşa etmemesi için yine en büyük görev eğitim alanına düşmektedir. Nitekim yetişmiş bir ağaç yere serildiğinde, yapılmış bir bina yıkıldığında, tahrip ve dahi israf edilen zaman, emek, kaynak, insan-hayvan ve yeşiliyle bir bütün olarak zarar gören doğa farkındalığını oluşturamayan kişilerin, insani hedefler gibi iktisadi hedefleri de gerçekleştirmesi mümkün olamamaktadır (Ölçün, 1997).

Madde 6: "*Hırsızlık, yalancılık, riya ve tembellik en büyük düşmanımızdır. Dine, bağnazlıktan uzak bir anlayışla bağlılık esasımızdır. Her zaman faydalı yenilikleri severek alırız. Türkiye halkı kutsal topraklarına, şahıslarına ve mallarına karşı yapılan düşman, fesat propagandalardan nefret eder ve daima bunlarla mücadeleyi bir vazife bilir.*"
Mülkiyet hakkına saygılı, dürüst, samimi ve çalışkan olmak ilkesini benimsemek yerine, hırsızlık, yalancılık, riya ve tembelliği düşman ilan etmek tercihi üzerinde durmak gerekmektedir. Nitekim kongrenin yapıldığı dönemde İzmir'deki otel ve lokanta fiyatları yükselmiş, pek çok ürün ve hizmet zamlanmış, bu ürün ve hizmetleri çaresizce almak zorunda olan yüzlerce, binlerce kongre davetlisi bu durumdan şikayetçi olmuştur (Ölçün, 1997). Günümüzde "fırsatçılık" kavramı etrafında birleşen dürüst olmayan ticaretin bir görünümü olan bu olumsuz deneyim, iş ahlakı noktasında her dönem pek tatmin edici sonuçlar alınamayabileceğini göstermektedir. Ancak bilgi toplumu, birbirine güven esası üzerinde şekillenen şeffaf, hesap verebilir, adil ve eşitlikçi bir yapıyı zorunlu kılmaktadır. Yüz yıl önce olduğu gibi bugün de toplumun hırsızlık, yalancılık, riya ve tembelliği en büyük düşmanı olarak görmesi gerekmektedir. Toplumu zayıflatan, bölen, ayrıştıran, geleceğine zarar veren ve potansiyel gücünü göstermesi önüne setler çeken esasen yine toplumun içinde olan bu düşman belirlenen huylara sahip kişi ve gruplardır. Kendi toplumu içindekilerin başarısıyla mutlu olan, destekleyen, bilgi ekosistemini besleyen ve birbirinden öğrenerek motive eden topluluklar sürdürülebilir olan yapılardır. Ancak toplumu oluşturan her bir birey, ortak menfaat, dürüstlük ve azim etrafında samimiyetle birleşilirse, toplumun bilgi üretmesi ve bilimsel birikimle parlak bir gelecek inşa etmesi mümkün olabilir.

Bilim ve teknoloji alanında fark yaratan beyinlerin, genellikle aynı dönemlerde ve birbirine yakın bölgelerde ortaya çıkması, bilimin ilerlemesinde bilgi ekosisteminin gücü ve önemini ortaya koymaktadır. Gerçekten de Mevlana, Hacı Bektaş'ı Veli, Yunus Emre, Nasreddin Hoca, El-Cezeri gibi pek çok alim birbirine yakın bölgelerde ve yakın zamanlarda ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Steve Jobs, Bill Gates, Elon Musk, Mark Zuckerberg gibi teknoloji alanında öne çıkan kişiler da yine aynı bölgeler ve dönemlerde başarılı olmuştur. Örneklerin çoğaltılması ve her alanda gözlenmesi mümkün olup bu örnekler bilgi ekosistemini ve bir bakıma başarı ekosistemini ortaya koymaktadır. Ancak birbiriyle etkileşimli ve teşvik edici bir bilgi ekosistemi içerisinde bulunmak, kişisel potansiyelin en yükseğe ulaşmasını sağlamakta, aksi halde kişisel çaba ve iradeye bırakıldığında, başarıya ulaşma ve bunu sürdürülebilir kılma giderek zorlaşmaktadır. Nitekim yenilik, bilgi ve dönüşüm bunu taktir edecek, anlayacak, yayacak ve geliştirecek bir çevreyi de gerektirmekte, yalnız kalan alim bu ekosistemden mahrum kaldığında çalışmaları ve bilgisi de kendi ömrüyle sınırlanmakta ve kaybolmaktadır. Bu sebeple üretilen bilgiyi yaymak, başka yerde var olan bilgi ve yeniliği de takip edip almak, ilerlemenin temelidir. Nitekim bu sebeple sanayi alanında uzman işgücü için yurt dışına hukuk, edebiyat gibi alanlardan ziyade sanayiye dair alanlarda talebe

gönderilmesi, kongre zamanında da vurgulanmıştır (Ölçün, 1997). Benzer bir süreci bilgi teknolojileri, bilişim sistemleri, yapay zeka mühendisleri gibi bilgi çağının kalifiye bilgi işçileri bakımından da gözlemlemek mümkündür. YÖK'ün işaret ettiği öncelikli alanlar, bu ihtiyacın yüksek öğretime yansıyan yüzüdür. Bunun haricinde burs, destek ve araştırma projelerinde de benzer bir yönelimin artarak sürdürüleceği tahmin edilmektedir.

Tarım toplumunda "toprak", sanayi toplumunda "hammadde" ne kadar değerli ise bilgi toplumunda da "veri" ona karşılık gelmektedir (Öğüt, 2003; Castells, 2013, Harari, 2018; Bozkurt, 1997; Koçel, 2020). Bu sebeple toprağın kirletilmesi kadar veri kirliliği de ihtiyaç duyulan bilgiye erişimi ve kullanımı imkansız hale getirdiğinden, bilgi toplumunun en temel düşmanıdır (Güner, 2007). Bu alandaki en önemli hırsızlık da dolayısıyla verilerin hukuka aykırı yollarla edinilmesi, kişisel verilen bu verileri ticari amaçla kullanacak kişi veya kurumlara satılması, dijital her türlü verinin tehdit, şantaj veya baskı unsuru olarak kullanılması, dijital iletişimin sunduğu imkanlarla itibar suikastlarının hız kazanması oluşturmaktadır. Bu noktada teknoloji okur yazarlığı, verilerin kötüye kullanılabilirliği noktasında gerekli aydınlatma ve bilgilendirmenin yapılması, en basit uygulamalar için bile her türlü verinin işlenmesi ve satılmasına onay vermek şekilde okunmadan onaylanan rıza metinlerindeki ciddi risklerin farkında olunmasının sağlanması gerekmektedir. Dijital deformasyon ve manipülasyonla başa çıkılması için her bireyin bilinçli ve sağduyulu şekilde iletişim ağında yer alması, doğruluğundan emin olduğu ve bilgi kaynağının güvenilirliğini teyit ederek elde ettiği bilgiyi yayması ve gerçek bilgi olup olmadığı noktasında gerekli öz denetimi sürekli yapması gerekmektedir. Bireysel çabalar kişisel aldatmacaların önüne geçebilse de toplumun ciddi bir çoğunluğu yaş küçüklüğü, teknolojiden uzaklık gibi sebeplerle deepfake gibi dijital ses ve görüntü taklidinde uzman sistemlerin çıktılarının sahteliğini algılayamayacaklarından, bilgi güvenliği ve iletişimde gerçekliğin garanti edilmesi için yine devlete büyük sorumluluklar düşmektedir. Hukuki müktesebat yanında dijital iletişim alanlarındaki suç, ihlal ve deformasyonun önüne geçilmesi için de tarafsız ve güvenilir teyit sistemlerinin kurulması, üzerinde oynanmış verilerin tespitinde uzmanlaşmış sistemlerin ilgili verilerin daha yüklenme aşamasında devreye sokulması sağlanarak daha en başından deformasyonun önüne geçilmesi gerekmektedir. Hakikatin yitimi riski taşıyan taraflı, oynanmış, eksik, sahte veri yığınlarının kontrolsüz ve denetimsiz yayılması, seçim propagandalarından ülkeler için hayati olan çeşitli referandum kararlarına kadar pek çok kritik karar aşamasını manipüle edebilmektedir. Bunun yanında ticari anlamda da potansiyel müşterilerini hukuka aykırı elde edilmiş veriler yoluyla izleyen, manipüle edebilen şirketler, rekabette haksız avantajlar elde etmekte, kişilerin her hareketini izleyen pek çok sistem özgür insan iradesi kavramını her geçen gün daha da sorgulanır hale getirmektedir (Bora Çınar, 2022).

Madde 7: "*Türkler, irfan ve marifet âşığıdır. Türk her yerde hayatını kazanabilecek şeklide yetişir, Maarife verdiği kutsallık dolayısı ile kandil gününü, aynı zamanda bir kitap bayramı olarak kutlar.*"
İnsanlar karanlıktan değil görememekten daha doğrusu karanlıkta ne olduğunu bilememekten ötürü korkarlar. Bilmemek ürkütücü ve tedirgin edicidir. İnsanın yönelimi bu sebeple bilmeye, anlamaya ve bunu mümkün kılacak yegane imkan olan eğitime doğrudur. Eğitim, karanlığı aydınlatan ışık, eğitimi layıkıyla alan ve öğrendiklerini bilmeyenle paylaşmayı ilke edinen de bu sebeple aydındır. Bilim ve eğitime yönelimi aşkla ifade etmek, bu temel ihtiyacın kuvveti ve değerini vurgulamak içindir. Bu eğitim, kültür ve değerleri içerecek şekilde köklü bir yerel birikim yanında evrensel değerleri ve geniş bir dünya görüşünü de içermek zorundadır. Nitekim alınan eğitimin uluslararası yeterlilikte olması, alandaki her

yeni gelişme ve değişimi içermesi yanında dünyanın her yerinde geçerli ve değerli olması, dolayısıyla yalnızca memlekete değil dünyaya faydalı bireyler yetiştirilmesine imkan sağlaması gerekmektedir.

Bilgi ilkesel olarak her bakımdan üstün, kutsal ve değerli olandır. Öyle ki dini dayanağı olan kandil günleri gibi kutlamaları dahi özünde indirilmiş bir kitabın, dolayısıyla kitabın içerdiği bilgilerin kutsallığı çerçevesinde kitap bayramı olarak adlandırmak mümkün olabilmektedir. Aslında bu farkındalık bir bakıma bilginin taşıyıcısı olan kişi ya da materyallerin değil özü itibariyle bilginin kutsal olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim bilgi tarihsel gelişim bakımından tabletlere, kil bloklara, mağaralara, papirüslere, kağıtlara, disklere, flash belleklere, dijital kodlamalarla dijital sistemlere işlenmiş, taşındığı, kullanıldığı alan ve toplumlar değişse de özündeki değeri ve geçerliliğini hiç yitirmemiştir. Bilgiyi korumak, yaymak, üzerine yenisini katmak, sonraki nesillere aktarmak bu sebeple oldukça önemli ve inanılan en kutsal değer her ne ise onunla eş değer kıymette bir faaliyettir. Bunun yanında toplumun dini hassasiyetleri ve inancına gerekli saygının gösterilmesi, toplumun birliği, huzuru, güvenliği ve dolayısıyla iktisadi geleceği için önemli bir gerekliliktir. Nitekim kongrenin düzenlendiği tarih aralığında Regaip Kandili'nin denk gelmesi münasebetiyle, kongre programına mevlid-i şerif okutulması da dahil edilmiş, şehitlerin ruhuna hediye edilmek üzere okutulan mevlid-i şerif yayın organlarıyla da ülkenin dört yanına duyurulmuştur (Ölçün, 1997). Dini öncül kabul eden kitleleri yenilik ve dönüşümle buluşturmanın ve bunu benimsemelerini sağlamanın olmazsa olmazı kendilerinden bir şeyler de katmak, ortak bir zeminde akıl ve kalbi buluşturabilmektir. Bilimle başlayıp kutsal kitapla devam eden ve temel esasların arasına giren 7. maddeyi bu yaklaşımla ele almak gerektiği kanaatindeyiz. Sadece Türkiye açısından değil esasında tarihin her döneminde ve dünyanın her yerinde kutsallık atfedilen kitaplar, inançlar, gelenek ve görenekler toplumu, çevreyi, siyaseti, ticareti ve ekonomiye etkilemiş, haftanın hangi gününün tatil olacağından hangi yılda olunduğuna kadar normalleştirilmiş pek çok kabul dayanağını dinden almıştır. Dinin bu denli etkili ve güçlü olmasının da bilginin kaynağı olarak görülmesi olduğu daima akılda tutulmalıdır. Bilgi bu sebeple güçtür, bilginin kaynağı her nerede olursa olsun ona yönelmek, onu elde etmek ve onun peşinden gitmek gerektiği bir önceki ilkede de vurgulanmıştır. Peşinden gidilen bilgi ise ihtiyaç duyulan ve bir bakıma hayatta tutan, toplumu sürdürülebilir kılan bilgidir. 1923 İzmir İktisat Kongresinde okuma yazması dahi olmayan çiftçilikle hayvancılıkla uğraşan köylünün kabul ettiği ve devletten talep ettiği esas, bu sebeple cami inşası değil ziraat okulları, din alimi değil ziraat mühendisi, veteriner gibi meslek alanlarının uzmanları ve bu doğrultuda köye gerekli bilgiyi verecek kişilerdir. Makine ve teçhizattan ziyade know-how bilgisinin kalıcı, katma değeri yüksek ve ön gereklilik olduğunu bilen çiftçiler, o dönemlerde neden köylünün milletin efendisi olarak işaret edildiğini de gözler önüne sermektedir.

Sanayileşmenin beraberinde getirdiği eğitim sistemi, verilen görevi zamanında yapmayı sağlamaya hizmet eden ödevlerle desteklenmiş, görev ve hizmetler tıpkı sanayi üretim bandındaki makineler gibi bölümlere ayrılmış, tek tipleştirilmiş alan ve uzmanlıklarda dağıtan ve özünde sanayinin makineleşmesiyle uyumlu makineleşmiş işçi yetiştiren bir sistem benimsenmiştir. Doğaya yakınlık ve uyum, yaratıcılığı ve inovasyonu da desteklediği için insanın zaten doğasında olan ancak sanayileşmenin kitleselleştirdiği ve standartlaştırdığı pek çok kabulün sorgulanması neticesinde her alanda bireyselleşme gittikçe yükselişe geçmektedir (Yılmaz, 2004). Dijitalleşmenin beraberinde getireceği eğitim sistemi, çevreyle uyum odaklı, evrensel değerleri merkezine alan, ahlaklı ve çevreye hassas, doğayı seven ve koruyan bireyler yetiştirmeyi öncül kabul eden bütünsel bir eğitim modelidir. Bilim (Science), Teknoloji (Technology), Mühendislik (Engineering) ve Matematik (Mathematics) alanlarını kapsayan ve kısaca STEM olarak adlandırılan bütünsel eğitim modeli benimsenerek, her bakımdan bilinçli, yetenekli, hassas ve çevreyle

uyumlu bireyler yetiştirilmesi gerekmektedir. Bilgi toplumunda her bireyin azami fayda sunabileceği gibi azami zarar verme potansiyeli de göz önünde tutularak, olabildiğince verimliliği garanti altına alan, kişiselleştirilmiş ve her öğrencinin kişisel öğrenme yatkınlığı, ilgi ve dikkatine göre esnek hale getirilebilen bir model üzerinde düşünülmelidir. Eğitimin dijitalleşmesi bu gereklilikleri sağlayacak potansiyelde olduğundan, dijitalleşmenin ihtiyaç duyduğu bilgi işçilerini yine dijital sistemlerin desteğiyle eğitmek mümkün olabilecektir.

Madde 8: *"Birçok harpler ve zaruretlerden dolayı eksilen nüfusumuzun fazlalaşması ile beraber sıhhatimizin, hayatımızın korunması en birinci emelimizdir. Türk, mikroptan, pis havadan, salgından ve pislikten çekinir, bol ve saf hava, bol güneş ve temizliği sever. Ecdat mirası olan binicilik, nişancılık, avcılık, denizcilik gibi bedenî terbiyenin yapılmasına çalışır. Hayvanlarına da aynı dikkat ve himmeti göstermekle beraber cinslerini düzeltir ve miktarlarını çoğaltır."*
İnsan nüfusunun varlık gösterdiği çevreyle uyumlu olması, insan sağlığının ve ömrünün uzatılması yönünde temiz çevre, verimli kaynaklar, hava, toprak, su ve besin döngüsündeki denge her zaman önemini korumuştur. Uzunca bir süre var olandan onlarca kat fazla insan topluluğuna da yeteceği istatistiksel olarak ortaya koyulabilen coğrafyalarda, kaynakların paylaşılması noktasında anlaşamayan komşu ülkeler doğal bir nüfus dengeleme politikası haline gelen savaşlarla sayılarını dolaylı ya da doğrudan yollarla azaltmış, belli bir noktada insanların toplanmasının hatalı olarak teşviki neticesinde de pek çok salgın hastalıklar kirlilikten dolayı yine insan popülasyonunun azalmasına yol açmıştır. 1923 yılında bu nüfus azalımı savaştan kaynaklanmışken, yine Türkiye için yüz yıl sonrasında nüfusu ciddi bir şekilde etkileyense covid-19 pandemisi ve sonrasında yaşanan sel, deprem gibi felaketlerdir. Genç yaşlı pek çok vatandaşın ve dahi ülkeye sığınmış pek çok mültecinin hayatını kaybettiği bu toplu kayıplar, nüfusun değeri ve korunması bakımından yine kapsayıcı bir politika gerekip gerekmediğini düşündürmektedir. Nitekim 1923 yılında kongrenin kapanışını yapan Kazım Karabekir ithalat ve ihracat arasındaki açıkla doğum ve ölüm oranlarındaki farkın benzer olduğunu vurgulamış, iktisattaki cehalet ve siyasetteki sersemliğin milleti sürekli olarak kemirdiğinin altını çizmiştir (Afetinan, 1982; Ölçün, 1997). Günümüze gelindiğinde ise TUİK verilerindeki genel ticaret sistemine göre ihracat 2022 yılı Ocak-Aralık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %12,9 artarak 254 milyar 172 milyon dolar, ithalat %34,0 artarak 363 milyar 711 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Doğum oranlarına bakıldığında ortalama anne yaşının sistematik olarak artmaya, doğum oranlarının düşmeye, kanser, beslenmeye bağlı sindirim hastalıkları gibi hastalıklardan ölüm oranlarının artması yanında intihar oranlarında da bir artış olduğu gözlemlenmektedir. İktisadi verilerin görüldüğü üzere insana dair pek çok alanda uyumlu istatistiksel etkileri olabilmektedir.

Sanayi toplumunun kontrolsüz, bağlamdan gittikçe uzaklaşan ve avantaj olarak vadettiği pek çok iyileşmenin karşılığında çok daha büyük ve onarılmaz yıkımlara yol açtığını tüm dünya tecrübe etmiş, gerekli önlemleri aldığı ölçüde ülkeler çevre ve vatandaşlarının sağlığını korumayı başarmıştır. Nitekim çevreye toprağı, havayı ve suyu kirleterek derin zararlar veren üretim tesislerinin ucuz işgücü çerçevesinde insan sağlığı ve çevre haklarının hiçe sayıldığı coğrafyalara kaydırılması, bölge insanlarının birkaç nesil sonrasına dahi miras bırakacağı genetik hasarlarla çevrenin bir parçası olan insan popülasyonunda da onarılmaz yaralar açmış, kar odaklı sanayileşmenin tehlike ve zararları fakir ülkelerin sınırlarına, ürünler dünyaya, karlar ise üreticiler çerçevesinde güçlü ülkelere ve sermayedarlara pay edilmiştir. Ne pahasına olursa olsun iktisadi kalkınmanın rasyonel olanı, çevreye zarar vermeyen, doğayla uyumlu ve

sürdürülebilir üretim modelleri olmak zorundadır. Nitekim günün sonunda bu gerçeklik kalkınma hedeflerinin genel çerçevesini oluşturmuş, yalnızca kendi ülkeleri için değil dünyanın bir bütün olarak herhangi bir bölgesinde tahrip edilen doğanın tüm ekosisteme uzun vadede zararlı geri dönüşleri olacağı geç de olsa idrak edilmiştir. Yeşil ekonomi şeklinde de ifade edilebilecek iktisat ve çevrenin bir bütün olarak ve uyumlu etkileşimine dayanan kapsayıcı bakış açısı yeni ekonomi anlayışının temelini oluşturmaktadır (Koçel, 2020). Bu farkındalığı savaştan henüz çıkmış Türkiye, iktisadi kalkınma stratejisinin temel esaslarına yansıtarak, bir bakıma çağının ilerisinde bir duruş sergilemiştir.

Teknolojinin gelişimiyle birlikte sağlıklı insan bedeni algısı gün geçtikçe değişime uğramakta, teknoloji ve tıp etkileşimiyle birlikte uzun ömrü garanti altına alarak yaşlanmayı geciktirici, dokuları iyileştirici ilaçlar ve tedavi yöntemleri geliştirilmekte, işlevini yerine getirmeyen organlar yapay organlarla yer değiştirebilmekte, biyonik uzuvlar, duyu organları pek çok engel ve hastalığı üstesinden gelinebilir seviyeye indirgemektedir. Ancak başka bir yönüyle de tıp alanı ölüme çareyi bulmuş, ticaret alanıyla etkileşime girerek şişeleyip satmak yönünde ticari bir yapıya bürünmüştür. İlaç patentlerinde insan vicdanı ve onuruna uymayacak şekilde özellikle bebeklerin tedavilerinde kesin tedavi imkanı sunan tek doz ilaçların olağanüstü yüksek rakamlarla pazara sunulması, sağlığın satın alınabilir ekonomik bir değere dönüşmesi sürecini hızlandırmaktadır. Bu bağlamda sporun yerini estetik operasyonlar aldığı gibi temiz hava, güneş ve temizliğin yerini dar, karanlık, kirli alanlarda ekrana bağımlı çalışma ve yaşama kültürü almaya başlamıştır. Çevreden kopan, doğayla iç içe büyüme imkanından yoksun, dijital bir materyali vücudunun bir aparatına dönüştüren özellikle genç nesil için hareketsizlik ciddi sağlık sorunlarına davetiye çıkardığı gibi doğallıktan uzaklaşan insan bedeninin yapay besinler, hobiler, sporlar ve alışkanlıklar neticesinde doğal metabolizması yıpranan bedenin tamiri de yine yapay yöntemlere başvurularak yapılmaktadır. Bu bakımdan sentetik maddeleri bedenine enjekte etmede rekabete giren, değişen ve dönüşen estetik algılar ve kaygılar neticesinde, zayıf ve sürdürülemez olduğu iddia edilen bedenin varlığını ileriye taşıyabilmesi için bir noktada makineyle bütünleşmesinin kaçınılmaz olduğunu dahi iddia edilebilmektedir (Moravec, 1988).

Madde 9: *"Türk, dinine, milliyetine, toprağına, hayatına ve kurumlarına düşman olmayan milletlerle daima dosttur; Yabancı sermayesine karşı değildir. Ancak kendi yurdunda kendi lisanına ve kanununa uymayan kurumlarla ilişkide bulunmaz. Türk, ilim ve sanat yeniliklerini nereden olursa olsun, doğrudan doğruya alır ve her türlü ilişkide fazla aracı istemez."*
Siyasi sınırlar tabiatı itibariyle yapay ayrımlardır ve bu sebeple milletler vatandaşlık bağlarından bağımsız olarak birey olarak değerli ve eşittir. Dolayısıyla birbirinin değerlerine saygılı olan, zarar vermeyen ve kişinin gelişimine faydalı olan her kişi dostça karşılanmalıdır. Bu ilke, bir bakıma insan dolaşımının serbestliğini daha o dönem ortaya koymuş, etkileşimin sınır ve esaslarını tespit etmiştir. Yabancı sermaye de ancak yerel değer ve hukuk yapısına saygılı ise kabul görecektir. Nitekim kongre boyunca yabancı sermayeye peşinen karşı olunmadığını ispatlamak amaçlı sürekli Chester projesine vurgu yapılmış ve bu yatırıma engel olunmamasının yabancı yatırımlara açık olunduğunu gösterdiği belirtilmiştir. İlim ve sanat yeniliklerinde ise nereden olursa olsun doğrudan doğruya alınması gerekliliği, bilgi etkileşimine tamamen açık olunduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Nitekim bazı teknolojilerde, üretmenin maliyeti, geliştirmenin alacağı zaman ve kullanım ihtiyacının yoğunluğu göz önüne alınarak en hayati alanlarda dahi yabancı teknolojilerin kullanılması mümkündür. Örneğin küresel salgın neticesinde, bu toplumsal kırılmaya hazırlıksız olan eğitim alanında yabancı yazılım ve programlar üzerinden eğitim verilmesinden

sınavlar yapılmasına kadar eğitim teknolojilerinde yabancı ağırlıklı tüketim bunun bir göstergesidir. Benzer ihtiyaç yargı alanında da doğduğundan, yerel teknolojinin yeterli ve çoğu devlete göre hazır ve etkin olması da önemli bir avantaj yaratmıştır. Dolayısıyla bir ülkenin her alanda ve her koşulda teknolojiyi etkin geliştirmesi, her bir alanın etkinliği göz önüne alındığında bu alanda yerel, bağımsız ve kendi ihtiyaçlarına uyarlanmış bir arayüze sahip olması oldukça önemlidir (Güner, 2007). Nitekim sistemin bakım, onarım, kontrol ve denetiminde de kaynağın yabancı olması, sürecin de yabancı desteği ve kontrolüne, dolayısıyla tüketimin de süreklilik kazanmasına neden olmaktadır. Özellikle tarım alanında makine desteğinin bu makinelerin getirilmesiyle bitmeyip, arızalandığında onaracak insan kaynağının olmaması, makineleri üretme bilgisi olmadığından bunun yan ürünü olan bakım ve onarma bilgisinin de olamaması, dolayısıyla sürekli bir üretim yerine bağımlılığı, sürekli bir dışa akan masraf ve kaynakları beraberinde getirmektedir. Bunun yanında tüketimde maliyetleri artıran önemli bir etken olan aracılık faaliyetlerinde aracı arttıkça komisyon, komisyon arttıkça da tüketim maliyeti artmaktadır. Aracının olmaması, üretici ve tüketicinin ya da alıcı ve satıcının iletişim sürecinin minimum masraf gerektirmesi anlamına gelmektedir. Bu da dolayısıyla özellikle ithalat ve sürekli ticarette ciddi bir tasarruf ve milli servetin korunması anlamına gelmektedir. Aksi halde süreç dürüstlüğünün zedelenmesi, emekçinin işin tamamlanması sürecinde en az geliri elde etmesi, emek göstermeyenlerin sürekli bir diğerine aktarılan iletişim ağı ile haksız kazanç elde etmesi, ürün ve hizmetlerin tüketici ve üretici açısından rasyonel olmayan fiyatlandırmalarla dalgalanmasına ve sonuçta bu iktisadi faaliyetin sürekli yeni aracıların iştahını çekmesi neticesinde maliyeti dahi karşılamaktan uzak yapay ve tehlikeli bir döngüye sürüklemesine yol açmaktadır.

Madde 10: *"Türk açık alın ile serbestçe çalışmayı sever; işlerde tekelcilik istemez."*
Bireysel hak ve özgürlüklerin kağıt üzerinde göstermelik olarak yer aldığı sanayi toplumları, bir şekilde varlık göstermiş ve bir ölçüde sürümden kazanarak toplumsal ilerleme kaydedebilmişse de benzer bir ortalama ilerlemenin bilgi toplumunda yaşanması çok güçtür. Nitekim köleleştirilmiş bir işçi sınıfıyla madenlerden kömür çıkartmak, yüzlerce işçinin öldüğü bu güvencesiz ve denetimsiz iş alanlarında kısa sürede yine aynı çaresiz bırakılmış insan kaynağını oluşturarak çalışmayı sürdürmek mümkün olsa da çalışma koşulları ve düzeninden memnun olmayan, işinde mutlu olmayan ve değer verildiğini hissetmeyen bilgi işçilerinin bilgi üretmeyi sürdürmesi mümkün olmadığı gibi işten ayrılması ya da ölümü halinde aynı işi yapabilecek kalifiye bir çalışanın kolaylıkla bulunması da söz konusu değildir. Bunun yanında yaratıcılık ve inovasyon gerektiren bilişim faaliyetlerinde, hedeflenen ürün ve hizmetin ortaya çıkışı kesin mesai saatleri ve talimatlarla çizilemeyecek kadar kişisel motivasyona ve ilhama bağlı olabilmektedir. Dolayısıyla her ne kadar belirli bir süreç takvimi olsa da bu sürecin çalışma sistematiği, zamanı, mekanı ve yöntemleri konusunda bilgi işçisinin özgür bırakılması verimliliği ve yaratıcılığı olumlu etkilemektedir. Çalışanın onuru, isteği, yaşamı ve yaratıcılık zamanlarına saygılı iş kültürü gerçekten de açık alın ve serbestçe çalışma şeklinde ifade edilmeye uygundur.

İzmir İktisat Kongresi amele ifadesi yerine işçi ifadesinin kullanılmasının oybirliğiyle kabul edildiği ve dolayısıyla işçi kavramında ilk kez uzlaşıldığı yerdir. Dolayısıyla çalışanların isimlendirilmesinin ilgili mevzuatlarına kadar korunması ve desteklenmesi her dönem üzerinde uzlaşılması ve hiçbir şekilde ödün verilmemesi gereken temel ilkedir. Dolayısıyla bilgi toplumunun selameti açısından da adlandırılmasından başlamak üzere bilgi işçilerinin sosyal ve ekonomik haklarının zenginleştirilmesi üzerinde düşünmek gerekmektedir. Yaratıcılık, maddi ve manevi olarak tüm ihtiyaçların giderilmesi

olasılığında daha verimli neticelerle ortaya çıktığı için ekonomik anlamda belki de CEO'lardan çok bilgi mühendislerin yüksek ücretlendirilmesi gerekebilecektir. Bu yaklaşım maliyetli olarak değerlendirilebilse de bilgi işçisinin kaybı, işçiyle birlikte bilginin de kaybedilmesi anlamına geldiğinden, bilginin sürece ve işin kendisine aktarımı sağlanıp uzun vadede süreç otomasyonuyla bilgi işçisinin yaratıcılığı ve katkısından maksimum verim elde edilebilmesi mümkündür (McAfee ve Brynjolfsson, 2012). Bu durum ise bilginin otomasyona aktarımı sonrasında işlevsiz kalacak bilgi işçileri bakımından yeni iş alanların açılıp açılmayacağı üzerinde düşünülmesini gerektirmektedir. Nitekim işçilerin bilgilerinin otomasyona aktarımı tamamlandığında pek çok teknoloji şirketi, çalışanları için yeni departmanlar yaratamamış ve binlerce kalifiye bilgi işçisini işten çıkarmıştır. Dijital dönüşümün gelecekteki temel tartışma konusunun işsizlikten ziyade işlevsizlik olacağı tahmin edilmektedir.

Faaliyet alanların tekelleşmesi konusuna gelindiğinde, tekelleşme, faaliyet alanında emek veren çalışanların alternatifsiz kalmasına yol açtığından, çalışanların hak ve özgürlükleri bakımından doğal bir risk oluşturmaktadır. Örneğin nükleer enerji alanında eğitim almış bir kişi için bir ülkede sadece bir tane nükleer enerji santrali varsa bu alanda çalışma koşullarından, ücrete kadar pek çok düzenlemede dolaylı bir tekelleşme söz konusu olacak, bu tekelleşmenin kötüye kullanılması halinde ise çalışanlar ya yaratıcılık ve motivasyonlarını yitirerek çalışacak ya yurt dışına gidecek ya da asıl uzmanlık alanını öteleyerek farklı iş alanlarına yönelecektir. Bu sebeple bilişim ve teknoloji alanında tekelleşme, rekabetin olmaması sebebiyle ilerlemenin durması, alternatifi olmayan çalışanların istismar edilmesi, başarı ve gelişmenin göstergesi olabilecek verilerin edinilememesi gibi pek çok farklı yönüyle oldukça risklidir.

Madde 11: *"Türkler hangi sınıf ve meslekte olurlarsa olsunlar, candan sevişirler. Meslek, zümre itibariyle el ele vererek birlikler, memleketini ve birbirlerini tanımak, anlaşmak için seyahatler ve birleşmeler yaparlar."*
Bilgi toplumu olabildiğince bireyi odağına almakla birlikte, bireylerin de olabildiğince örgütlenmesi ve verimli topluluklar oluşmasını teşvik eden bir yapıyı gerektirmektedir. Bu konuda henüz bu ilkenin kabul edildiği kongrenin kendisi bile samimi bir adım ve hedef olarak bu ilkeyi benimsemekle birlikte, organizasyonun yapılması, duyurulması, davetlilerin toplanması, kongre programının oluşturulması, davetlilerin kendilerini ifade etmesine imkan tanınması noktasında pek çok yetersizlikler yaşandığı, kongrenin başlangıç zamanının ötelenmesi, bir hafta olarak planlanan kongrenin iki haftada ve yine de alel acele sonuçlandırılmaya çalışılmasıyla da gözlemlenebilmektedir (Ölçün, 1997). Ayrıca bir diğer eksiklik de katılımcılar arasına hukukçuların dahil edilmemesidir ki iktisadi pek çok konu hukuken düzenlenmesi ve denetlenmesi gereken pek çok konu içerdiğinden düzenlemelerdeki eksiklik ve uygulamadaki ihtiyaçların tespiti için büyük bir fırsat kaçırılmış olmuştur (Ölçün, 1997). Ancak yine de hangi meslek grubundan olursa olsun davete icabet etmek için kendi aralarında para toplayan, zorlu kış şartlarında İzmir'e ulaşmaya çalışan, bir şekilde kendini ifade etmek için kimi zaman İzmir sokaklarına kadar dolup taşan kongre, tüm katılımcıların candan katıldığını, aşkla bu kongreye katkı sunmak için yanıp tutuştuğunu göstermesi bakımından ilkenin vücut bulmuş hali olarak karşımızda durmaktadır.

Bilgi, etkileşim, aktarma, tartışma, eleştirme, yeniden ele alma, farklı bakış açısı sunma, bütünsel yaklaşma, parçalara ayırma, eleştiren düşünme gibi süreçler, ne kadar çok kişi katkısıyla üretilirse o kadar etkili bir çıktı haline gelebilmektedir. Bilgi, tabiatı itibariyle yararlı, insan ömründen bağımsız, sürekliliği olan, gözlemlenebilen ve aktarılabilen her şeyi kapsamı içerisine alabilmektedir. Bilgiyi biriktirmek için

ilgili olduğu alanda faaliyet gösteren tüm katılımcıların deneyim ve araştırmalarıyla derlenmesi, katılımcıların birbirlerini geliştirmeleri yanında faaliyet alanının da geliştirilmesi için şarttır. Bu şekilde ne kadar çok etkileşimli ve çok katılımlı mesleki birlikler, dernekler ve topluluklar oluşturulursa bilginin sistematik hale gelmesi de o kadar hızlanmakta ve dolayısıyla yeni ve daha faydalı bilgilerin üretimi hız kazanmaktadır. Eskiden insanların birbiriyle etkileşimde bulunması için çeşitli toplantılar, seyahatler ya da etkinlikler düzenlenmesi gerekmekteyken şu an dünyanın her yerinden araştırmacıların zaman ve mekanı aşarak zihinlerini bir araya getirmeleri mümkün olduğu gibi bire bir olarak birbirini görmeyen ve tanımayan pek çok kişinin anlık olarak duygu ve düşüncelerini çeşitli dijital platformlarda tartışma ve etkileşime açmaları mümkün olmaktadır. Bir bakıma interneti günümüzün interneti haline getiren kırılma noktası da açık kaynak ilkesi etrafında dijital bilgi havuzunu herkese açmak, herkesin katkısını sunmasına imkan tanımak oluşturmuştur. Açık topluluklar, platformlar, proje ve çalışmalar, bilgi toplumunun doğal sonuçları, sosyal gelişim ve dönüşümün anahtarı olarak eskiden olduğu gibi bugün de ne kadar bireysel zenginlikler önemli olsa da birlik ve topluluk oluşturmanın gücünü sürdürdüğünü göstermektedir. Ne kadar çok katılımcı olursa o kadar bütünsel, o kadar etkili ve o kadar zeki olan dijital platformlar, zihinsel etkileşimlerin yoğunluğuna göre değer kazanmakta ve değer üretmektedir.

Madde 12: *"Türk kadını ve kocası, çocukları İktisadî Misaka göre yetiştirir."*
Bilgi toplumunda önemli olan bilgi birikiminin artırılması ve toplumun her anlamda hem bireysel hem toplumsal olarak gelişmesi ve ilerlemesi olduğundan, cinsiyet eşitsizliklerinin sürdürüldüğü toplumlarda bilgi toplumuna geçiş zorlaşmaktadır. Küresel kalkınma hedefleri arasında da yer verilen toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele, öğrenen bir toplum yapısına dönüşmenin ön şartıdır. Bu noktada temel iktisat esaslarında aile gibi gruplaştıran bir ifade yerine bireysellikten yola çıkılarak ve özellikle kadın kimliğinin öne alınıp, erkek kimliğinin ise kadının eşi olarak kullanımı oldukça dikkat çekicidir. Kutsal kitaplarda bazen adının bile yer almadığı ve erkeğin eşi olarak atıf yapılan kadın imgesi göz önüne alındığında, pozitif ayrımcılık ve kadının toplumdaki yeri ve önemini ortaya koymak adına son esasın kelime kullanım tercihlerindeki incelik taktire şayandır. Kadın ve erkeği toplumsal cinsiyet rollerinden kurtarmak ve birey olarak ele alarak, bilişim alanında her cinsiyetten katkı, düşünce, eleştiri, tasarım ve inovasyona imkan sağlanması gerekmektedir. Yalnızca cinsiyet eşitliği olarak değil ayrıca etnik, dini, kültürel, tarihi, düşünsel ve kişisel farklılık ve değerlerin de olabildiğince kucaklanması ve toplumsal çeşitlilik ve sürdürülebilirliğin teminat altına alınması gerekmektedir (Yılmaz, 2004; Güner, 2007). Bunun anahtarını ise düşünce ve ifade özgürlüğünün etkin kullanımı, demokratik toplum mimarisi, bağımsız ve tarafsız bir yargı mekanizması oluşturmaktadır.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

1923 yılında gerçekleştirilen İzmir İktisat Kongresi'nden yüz yıl sonra, yine aynı adlı 7. İzmir İktisat Kongresi'nde sunduğumuz bu çalışma, üzerinden bir asır geçse de iktisadi temel esasların önemini koruduğunu, dijital dönüşümde de bu ilkelerin rehberliğinden faydalanılabileceğimi ortaya koymak amacını taşımaktadır. Tarım toplumu için toprak, sanayi toplumu için hammadde, bilgi toplumu için ise veri paha biçilemez değer ve önemdedir. Dolayısıyla verilerin dijitalleştirilmesi, gizliliği ve güvenliğinin sağlanması, buna ilişkin kontrol ve denetim mekanizmalarının kurulması, ulusal veri stratejisiyle dış veri ihtiyacının ve dışa veri aktarımının minimize edilmesi oldukça önemlidir. Bunun yanında dijitalleşmenin öncülüğünü yapmak bağlamında otomasyona uygun kamusal faaliyet ve hizmet alanlarının tespit edilerek hızla dijitalleştirilmesi bilişim ve teknoloji alanının desteklenmesi açısından faydalı bir adım olacaktır.

Bilgi toplumunun devlet mekanizmasından beklentisi, teknolojinin güvenli, verimli ve bilinçli bir şekilde ilerletilmesi ve kullanılması için bu sistemlerin hukuki, siyasi ve politik mekanizmalarının kurulması, teknoloji şirketlerinin yetersiz kaldığı noktalarda inisiyatif alarak eksiklikleri giderici politikalar oluşturmasıdır. Bunun yanında yapay zeka sistemleri gibi öncü ve etkili sistemlere özgü risk sigortası oluşturulması ya da buna özgülenmiş bir yatırım fonu oluşturarak girişimcilerin desteklenmesi de yatırıma yönelik tereddütleri giderici bir etki gösterecektir.

Kendi kendine yeten bir topluma dönüşme hedefinin, bilgi toplumundaki yansıması, dijitalleşmenin, donanım, yazılım, veri işleme ve benzeri her alanında kapsayıcı teknolojik ilerlemelerin sağlanmasını ve dolayısıyla bilişim sistemlerinin bütünsel olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Dijital dönüşümün herhangi bir adımında dışa bağımlılığı ve özellikle tekelleşmiş hizmet sunumunu gerektirmeyecek şekilde yaygın uzmanlaşmayı sağlamak için eğitim sisteminin köklü bir reforma ihtiyacı bulunmaktadır.

Bilişim ve teknoloji alanında özel sektörün teşviki ve desteklenmesi için politikalar oluşturulması, devletin dijitalleşmede öncü olarak kendi yapısını da dijitalleştirmek yönünde inisiyatif alması gerekmektedir. Bunun en önemli ayağı ise bilgi teknolojilerinin otoyolları gibi olan internet ağ yapısını güçlendirmek ve vatandaşın teknolojiye erişimini kolaylaştırıcı yatırımlar yapılmasını sağlamaktır. Bunun yanında bilgi işçisinin yetiştirilmesi ve dahi çalıştırılmasındaki hayati önemi ve kıymetini kavramak, hak ettiği değeri vererek çalışma koşullarının iyileştirilmesini sağlamak gerekmektedir. Ayrıca çalışanlar arasındaki bilgi paylaşımını artıracak ve alandaki hukuki, teknik, ticari gelişimleri takip edebilecekleri platformlar kurmak ve bu tür organizasyonları teşvik etmek de bilginin birikimi ve üretimini güçlendirerek bilgi ekosisteminin oluşmasına yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

Afetinan, A. (1982), İzmir İktisat Kongresi 17 Şubat- 4 Mart 1923, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
Bora Çınar, S. (2022), Şirketler Hukukunun Geleceği Üzerine Bir İnceleme: Şirket Yönetiminde Yapay Zeka, Seçkin, Ankara.
Bozkurt, V. (1997), Enformasyon Toplumu ve Türkiye, 2. Basım, Sistem Yayıncılık.
Castells, M. (2013), Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Cilt 1: Ağ Toplumunun Yükselişi, 3. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
Ceyhun, Y., Çağlayan U. (1997), Bilgi Teknolojileri Türkiye için Nasıl Bir Gelecek Hazırlamakta, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara.
Cinokur, F. (2022), "Rus ve Ukraynalı yazılım firmaları Antalya Teknokent'te yer almak istiyor", turizmdays.com, 24.10.2022.
Drucker, P. F. (1994), Kapitalist Ötesi Toplum, Çev: Belkıs Çorakçı, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
Gibson, R. (2008), "Ticareti Yeniden Düşünme", Geleceği Yönetmek, haz: Rowan Gibson, Çev: Anaca Ergül ve Arıcan Uysal, Yakamoz yayınları, 15-28.
Gün, B. (2018), Kalite, Mükemmellik ve EFQM Mükemmellik Modeli, KalDer- Türkiye Kalite Derneği.
Güner, E. (2007), Bilgi Toplumuna Geçiş: Sosyolojik Bir Yaklaşım, Başkent Klişe ve Matbaacılık, Ankara.
Harari, Y. N. (2018), 21. Yüzyıl İçin 21 Ders, Çev. Selin Siral, Kolektif Kitap.
Koçel, T. (2020), Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna İşletme Yöneticiliği, 18. Baskı, Beta, İstanbul.
McAfee, A., Brynjolfsson, E. (2012), "Rekabetçi Fark Yaratan BT'ye Yatırım Yapmak", Teknolojiyi Stratejilerle Bağdaştırmak, MESS Yayınları, 149-174, İstanbul.
McCarthy, J., Minsky, M., Rochester, N., Shannon, C. (1955), A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence.
Meray, S. (1969-1973), Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler, I. Takım 4 Cilt, II. Takım 2 Cilt, Siyasal Bilgiler Fakültesi.
Moravec, H. (1988), MIND Children: The Future of Robot and Human Intelligen-ce, Harvard University Press.
Öğüt, A. (2003), Bilgi Çağında Yönetim, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım.
Ölçün, A. G. (1997), Türkiye İktisat Kongresi 1923-İzmir Haberler-Belgeler-Yorumlar, 4. Baskı, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara.
Solinger, D., Ehlert, P. And Rothkrantz, L. (2004), "Creating a dogfight agent", Technical Report DKS05-01/ICE 10.
Thurow, L. (2008), "Kapitalizmin Özünü Değiştirmek", Geleceği Yönetmek, Haz: Rowan Gibson, Çev: Anaca Ergül ve Arıcan Uysal, Yakamoz yayınları, 240-261.
Toffler, A. (1996), Üçüncü Dalga, 3. Baskı, Çev: Ali Seden, Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul.
Yılmaz, A. (2004), İkinci Küreselleşme Dalgası-Kavram Süreç ve Sorunlar, Vadi Yayınları, Ankara.